

EI KUNTALIITOKSELLE

Suhtautuminen kuntaliitokseen kulttuurisesta näkökulmasta

Minna Heini

Pro gradu -tutkielma

**Kulttuuripolitiikan maisteriohjelma,
yhteiskuntapolitiikka**

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Jyväskylän yliopisto

kevät 2012

TIIVISTELMÄ

EI KUNTALIITOKSELLE

Suhtautuminen kuntaliitokseen kulttuurisesta näkökulmasta

Minna Heini

Kulttuuripolitiikan maisteriohjelma, yhteiskuntapolitiikka

Pro gradu -tutkielma

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Jyväskylän yliopisto

Ohjaaja: Miikka Pyykkönen

Kevät 2012

83 sivua + liitteet 4 sivua

Tämän tutkielman tehtävänä on selvittää, miten mahdolliseen kuntaliitokseen suhtaudutaan. Tarkastelussa on Päijät-Hämeessä vuosina 2007–2010 käynnissä ollut UusiKunta-hanke, joka epäonnistui. Näkökulma on kulttuurinen, jolloin keskitytään erityisesti paikallisuuden käsittämiseen ja kotiseutumielikuviin, sekä muutoksen ja jatkuvuuden kokemiseen. Käytännössä tarkastellaan merkityksiä, toiveita ja pelkoja, eli asioita, jotka koskettavat ihmisten arkielämää ja vaikuttavat liitokseen suhtautumiseen.

Tutkielman aineiston muodostavat Etelä-Suomen Sanomissa kirjoitetut Päijät-Hämeen kuntaliitoshanketta käsittelevät mielipidekirjoitukset. Kirjoituksia lähestytään narratiivisuuden keinoin, jolloin lähtökohta on aineistosta nousevien kerronnallisten ja juonellisten elementtien esille tuominen ja tarkastelu. Juonirakenneanalyysia käyttäen on muodostettu kertomuksia, jotka on nimetty tragediaksi, komediaksi ja sankaritarinaksi.

Kertomuksissa kuntaliitos näyttäytyy joko muutoksena huonompaan tai parempaan, tai taisteluna paremman tulevaisuuden puolesta. Selvänä erona kertomusten välillä ovat ehdottomat vaatimukset kuntarakenteen muutoksen aikaansaamiseksi sekä tämän kiistäminen. Tulosten mukaan kuntaliitoksille nähdään olevan tarvetta esimerkiksi kuntien heikon taloudellisen tilanteen vuoksi. Toisaalta ihmisten inhimilliset tarpeet ja arvot näyttävät nousevan erityisen tärkeiksi kuntaliitostilanteessa, jolloin liitoksen taloudelliset perustelut eivät välttämättä vakuuta.

Tutkielman tulokset osoittavat kuntaliitosten aiheuttaman kuohunnan syitä. Ihmiset kokevat kuntaliitoksen uhkana erityisesti palveluille ja lähidemokratialle, sekä sitä kautta jatkuvuudelle ja paikalliselle identiteetille. Paikallisen identiteetin puolesta taistellaan, sitä suojellaan ja sen menettämistä pelätään, ja siksi sen merkitys on erityisesti kuntaliitostilanteessa suuri. Paikallisella identiteetillä ja paikalla näyttää olevan huomattava merkitys ihmisille, sillä ihmiset näyttävät samastuvan tiettyihin paikkoihin ja olevansa osa niitä. Ihmisillä näyttää olevan myös tarve jatkuvuuteen, sillä he selittävät kulttuurin jatkuvan muutoksen itselleen jatkuvuutena. Kuitenkin kuntaliitos koetaan muutoksena, jonka pelätään katkaisevan jatkuvuuden menneisyyden ja tulevaisuuden välillä. Tuloksissa korostuu kulttuuristen seikkojen merkitys kestäviä kuntaliitoksia tai muita kuntien yhteistyömuotoja suunniteltaessa.

Avainsanat: kuntaliitos, narratiivisuus, paikallinen identiteetti, muutos, jatkuvuus

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	2
1.1 Kuntaliitosten lähtökohtia, perusteluita ja haasteita	4
1.2 Kertomus kuntaliitoshankkeesta, joka epäonnistui	6
1.3 Tutkimuksia kuntaliitoksista ja paikallisesta identiteetistä	8
1.4 Tutkimuskysymykset ja tutkimusongelma	14
2 KULTTUURISTA NOUSEVIA KÄSITTEITÄ	16
2.1 Identiteetti ja paikka – paikallinen identiteetti	16
2.2 Muutos ja jatkuvuus – muutoksen jatkuvuus – jatkuva muutos	26
3 AINEISTO JA MENETELMÄ	30
3.1 Aineiston esittely	30
3.2 Aineiston narratiivisuus	32
3.3 Aineistosta kertomuksiksi	35
3.4 Kertomusten juonet tarkastelussa – juonirakenneanalyysi	37
4 TULOKSET: KERTOMUKSET KUNTALIITOKSESTA	41
4.1 Ensin oli 10 kuntaa – kaikille kertomuksille yhteinen lähtötilanne	41
4.2 Tragedia	46
4.3 Komedialla	53
4.4 Sankaritarina	59
5 TÄMÄN TARINAN OPETUS?	64
5.1 Kertomukset kuntaliitokseen suhtautumisen kuvaajina	64
5.2 Jatkuvuuden tarve	66
5.3 Vahva paikallinen identiteetti	69
5.4 Kuntaliitos – uhka ja haaste palveluille ja lähidemokratialle	73
5.5 Tavoitteeksi kestävä kuntarakenne	75
LÄHTEET	79
LIITTEET	

1 JOHDANTO

”Kun kuunteli vastustavia puheenvuoroja, vahvaksi vaikutelmaksi tuli, että ratkaisevaa oli pelko paikallisen identiteetin häviämisestä, kun kunnasta tehdään liian iso.” (Soininvaara 2010a.)

Keskustelu kuntaliitoksista, kuntien välisestä yhteistyöstä ja palveluiden säilymisestä käy jatkuvasti vilkkaana. Väestö ikääntyy, kustannukset nousevat ja taloudelliset resurssit ovat niukkoja. Suomessa on tehty tähän mennessä useita kuntaliitoksia, ja on todennäköistä, että jonkinlaisia kuntaliitoksia tullaan tekemään lisää jo lähitulevaisuudessa. Jos kuntien rahoitus pysyy nykyisellä tasolla, ja silti halutaan pitää kiinni hyvinvointipalveluista, kuntien on tehtävä perustavaa laatua olevia rakenteellisia ratkaisuja uusien kuntayhdistelmien tai muiden kiinteiden yhteistyömuotojen avulla (Haveri ym. 2003, 7–8).

Kuntaliitoksia käsittelevissä tutkimuksissa huomio on usein kiinnitetty lähinnä liitosten edellytyksiin, toteutumiseen ja vaikutuksiin taloudellisesta tai hallinnollisesta näkökulmasta. Mutta mitä kuntaliitoksen tuoma muutos tarkoittaa kulttuurisessa mielessä? Kunta koostuu aina asukkaista, joihin muutos väistämättä vaikuttaa tavalla tai toisella. Tällöin ei voida puhua vain luvuista ja rakennemuutoksista hallinnossa.

Tarkastelen pro gradu -tutkielmassani Päijät-Hämeessä selvittävänä olleeseen – tosin lopulta epäonnistuneeseen – kuntaliitoshankkeeseen liittyvää keskustelua Etelä-Suomen Sanomissa kirjoitetuissa mielipidekirjoituksissa. Olen muodostanut mielipidekirjoituksista kertomuksia, jotka kuvaavat mahdollista tulevaisuutta ja kuvitellun kuntaliitoksen vaikutuksia siihen. Keskeistä on se, että kuvitellusta kuntaliitoksesta voidaan löytää useita kertomuksia näkökulmasta riippuen. Tässä tutkielmassa keskityn tarkastelemaan miten kertomukset Päijät-Hämeen kuvitellusta kuntaliitoksesta kuvaavat kuntaliitokseen suhtautumista, miksi kuntaliitokseen suhtaudutaan niin kuin suhtaudutaan, millaisena kuntaliitos näyttäytyy mielikuvissa, ja miksi mielikuvat ovat sellaisia kuin ovat. Tämä tekee tutkielman näkökulmasta kulttuurisen.

Kuviteltuun kuntaliitokseen liittyvät pelot ja toiveet, sekä liitoksen kuvitellut vaikutukset esimerkiksi palveluihin, kuntien itsehallintoon ja ihmisten vaikuttamismahdollisuuksiin ovat keskeisiä käsittelemiäni aiheita, ja lähes kaikkia niitä voidaan tulkita kulttuurisena. On pitkälti (paikallisen) kulttuurin määräämää millaisia eri asioihin liittyvät mielikuvat ovat, jolloin kulttuuri ohjaa ihmisten odotuksia ja asennetta. Koska ihminen on kulttuurinen

olento, kiinnostus kohdistuu tutkielmassani ihmisten merkityksenanto- ja identifikaatioprosesseihin erilaisissa arkeen liittyvissä toiminnoissa ja tapahtumissa.

Keskeisiä kulttuurisia käsitteitä tutkielmassani ovat identiteetti, joka pohjautuu tässä pitkälti paikkaan ja paikallisuuteen, muutos ja jatkuvuus sekä niiden suhde toisiinsa. Tarkastelen suhtautumista kuviteltuun kuntaliitokseen näiden käsitteiden kautta. Lisäksi esimerkiksi osallisuus ja sivullisuus ovat esillä tutkielmassani, ja esittelen niitä tärkeimpien käsitteiden ohella. Käyttämäni käsitteet konkretisoituvat aineistosta esille nousseissa tuntemuksissa, eli niissä peloissa, toiveissa ja odotuksissa, joita kuntaliitokseen liittyy. Tulevaisuutta on mahdotonta ennustaa, ja siksi se saattaa tuntua varsin epävarmalta. Toisaalta erilaiset tietoisesti tehtävät muutokset, kuten kuntaliitokset, luovat monesti yhä enemmän pelkoa ja epävarmuutta tulevaisuutta kohtaan. Kuntaliitoksessa on kyse muutostilanteesta, joka vaikuttaa jatkuvuuden kokemiseen. Muutos on aina uhka jatkuvuudelle, vaikka jatkuvuus ei välttämättä tarkoita samana pysymistä. Kuntaliitokset herättävätkin paljon erilaisia mielikuvia jatkuvuuden ja samuuden sekä muutoksen ja erilaisuuden ristiaallokossa.

Tutkielman alussa esittelen tutkimuksellisia lähtökohtiani. Tarkastelen hieman kuntaliitosten lähihistoriaa ja perusteluita, sekä kuntaliitoksiin ja paikallisuuteen liittyviä tutkimuksia taustana omalle tutkielmalleni. Lisäksi esittelen tutkielmani keskiössä olevan Päijät-Hämeessä selvitetävänä olleen kuntaliitoshankkeen pääpiirteet. Esittelen tässä yhteydessä myös tutkielmani tutkimuskysymykset ja tutkimusongelman sekä oman lähestymistapani epäonnistuneen kuntaliitoshankkeen tutkimiseen.

Luvussa 2 avaan tutkielmani tärkeimpiä käsitteitä ja omaa lähestymistapaani niihin. Luvussa 3 esittelen aineistoni ja kerron käyttämästäni menetelmällisestä lähestymistavasta, narratiivisuudesta sekä siihen liittyvästä juonirakenneanalyysistä. Tämän jälkeen luvussa 4 esitän aineistosta saadut tulokset, kertomukset kuntaliitoksesta, ja kommentoin sekä analysoin niitä. Luvussa 5 esitän tutkielmani johtopäätökset, käsittelen tuloksista nousseita olennaisia asioita sekä pohdin tuloksia erityisesti tutkielmani keskeisten käsitteiden kautta. Kulttuuriset näkökulmat ovat korostettuina kuntaliitokseen suhtautumisessa ja sopeutumisessa, ja siksi pyrin osoittamaan niiden tärkeyden taloudellisten ja poliittisten näkökulmien rinnalla ja toisaalta jopa edellä.

1.1 Kuntaliitosten lähtökohtia, perusteluita ja haasteita

Paineita kuntien yhdistymiselle aiheuttavat erityisesti viime vuosikymmeninä tapahtuneet useat muutokset kuntien toimintaympäristössä (esim. Pyy 2009). Esimerkiksi 1990-luvulla uudistettiin kuntien valtionosuusjärjestelmä sekä kuntalaki. Tällöin siirryttiin niin sanotusta viranomaiskunnasta niin sanottuun palvelukuntaan, mikä viittaa valtion hierarkkisesta ohjauksesta etääntymiseen sekä uudenlaisten hallintasuhteiden muodostumiseen, jotka tuovat mukanaan paljon velvoitteita kunnille. Myös palvelurakennetta on erityisesti viime vuosina pyritty uudistamaan vuoden 2005 kunta- ja palvelurakenneuudistushankkeella. (esim. Laamanen 2007, 79–80; Zimmerbauer & Suutari 2007, 349.)

Kuntaliitoksilla ja lääninuudistuksella on pyritty saamaan aikaiseksi säästöjä muun muassa keskittämällä päätöksentekoa ja monia palveluita. Maaseudulla – usein pienissä kunnissa – palveluita on karsittu minimiin, ja väestö vähenee ja ikääntyy. Erilaisten palveluiden, teknologian ja teollisuuden työpaikat ovat pitkälti keskittyneet suuriin kasvukeskuksiin, jolloin monet pienet kunnat kärsivät vuosittaisista muuttotappioista. (Veintie 2002, 79.) Voimakas muuttoliike suuriin taajamiin, väestön ikääntyminen, taloudelliset vaikeudet kunnissa, sekä edellisistä seikoista seurannut julkisten hyvinvointipalveluiden murros ovat tämän päivän polttavia puheenaiheita.

Kunnat perustettiin Suomeen 1860-luvulla, ja 1970-luvun alkuun saakka kaupungit ja maaseudut haluttiin pitää kantajaotuksella erillisinä. Kunnat olivat Suomessa 1970-luvulle saakka pieniä ja yhdyskuntarakenteeltaan yhtenäisiä. Perusmallina oli pääkeskus ja sen muodostama välitön vaikutusalue, josta käsin asiointi oman kunnan pääkeskuksessa oli vaivatonta. Kuntamuotojen ero kaupunkien ja maalaiskuntien välillä lakkautettiin vuoden 1976 kunnallislaisissa, minkä jälkeen jokaista kuntaa koskivat samat kunnallislain säännökset, vaikka kaupunkinimitys säilytettiin. Jo 1900-luvun puolivälissä alettiin puhua pienkuntien muodostamasta ongelmasta, joka koski elinkeinorakenteen, työn tuottavuuden ja tulotason suurta vaihtelua maan eri osissa. Näin muodostui käsitys pienten kuntien yhdistämisen tarpeesta. 1960-luvulla ja 1970-luvun alussa tehtiin vapaaehtoisia kuntaliitoksia muutama kymmenen, jonka jälkeen kuntaliitosten tahti harveni kiihtyäkseen uudestaan vasta 2000-luvulla kunta- ja palvelurakenneuudistuksen myötä. Kunnallinen demokratia ja kunnallishallinnon perinne nojautuvat kuitenkin pienehkön ja yhtenäisen kunnan ideaan, ja siksi uusilla moniaineksisilla kunnilla nähdään olevan edessään moninaisia haasteita. (Leinamo 2004; Katajamäki 2009; Laamanen 2007. Lisää kuntien

historiasta sekä kuntien aseman, tehtävien ja kuntajaon muotoutumisen historiasta ks. esim. Leinamo 2004; Laamanen 2007.)

Kuntien tehtävien laajeneminen esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä taloudellisten voimavarojen vähyys on monissa tapauksissa vaikuttanut kuntaliitokseen päätymiseen erityisesti 1970-luvulla (esim. Laamanen 2007, 74). 2000-luvulla on yleistynyt näkökulma, joka perustelee kuntarakenteen muutoksia ja suurempia kuntakokoja myös suuruuden tuomalla painoarvon ja näkyvyyden lisääntymisellä. Tätä kautta uskotaan asemien parantuvan esimerkiksi yritysten ja osajien sijoittumisesta kilpailtaessa. (esim. Zimmerbauer & Suutari 2007, 349–350.)

Ilkka Pyy (2009) mukaan nykypäivän yleistynyt käsitys on se, että Suomessa on liikaa kuntia. Kuntien väitetty suuri määrä rinnastetaan menneeseen aikaan, ”hevoskärryjen ja sulkakynien ajoilta periytyneisiin rajoihin”. Tämän käsityksen mukaan kunnat ovat kaikin puolin vanhanaikaisia. Käytetään myös esimerkiksi leveiden hartioiden ja paksun lompakon metaforia, joilla viitataan kuntaliitosten tuomiin hyviin puoliin. Pyy mukaan on silti epäselvää, ovatko juuri ”vanhanaikaiset” rajat kuntien tehokkuutta ja tuottavuutta haittaava elementti. Optimistinen käsitys näyttää kuitenkin olevan se, että kuntia saadaan uudistettua parhaiten poistamalla rajoja. (Mt., 49.)

Paikallisdemokratiaan ja palveluiden järjestämiseen on Katajamäen (2009) mukaan kiinnitetty jo syntyneissä suurkunnissa riittämättömästi huomiota. Koska ulkoinen kilpailukyky, väkiluku ja sen synnyttämä mielikuva ja imago ovat olleet vahvasti esillä kuntaliitoksia suunniteltaessa, kunnan sisäisen kilpailukyvyn haasteet on jätetty syrjään. Erityisesti keskeiset lähipalveluiden säilyminen ja lähidemokratia on usein sivuutettu. Syntyneisiin suurkuntiin on perustettu kunnanosahallinnon toimielimiä, erilaisia asukas- ja aluetoimikuntia, mutta niille on Katajamäen mukaan jäänyt todellisuudessa vain vähäinen toimivalta. (Mt., 54.)

Kunnilla nähdään olevan talouteen, palveluihin ja tehokkuuteen liittyvien tehtävien lisäksi itseisarvoista merkitystä ihmisten luonnollisena paikallisena yhteisönä (esim. Zimmerbauer & Suutari 2007, 350). Paikallistason merkitystä on korostettu viime aikoina esimerkiksi alueellisessa kehittämisessä ja aluepolitiikassa (Rannikko 2009, 7). Tässä yhteydessä on tärkeää painottaa, että ihmisten lakiin perustuvat oikeudet kansalaisina ja yksilöinä eivät kulje karttaan merkittyjen rajojen mukaan, vaan niiden lähtökohtana on periaatteellinen,

asuinpaikasta riippumaton yhdenvertaisuus (Pyy 2009, 81). Näin ollen ei ole merkityksetöntä, asuuko maalla, lähiössä vai kaupungissa, tai kunnan keskuksessa vai reuna-alueella, sillä ihmisten oikeuksien ja esimerkiksi palveluiden tulisi lain mukaan ulottua näihin kaikkiin, ja näin mahdollistaa paikallisten yhteisöjen olemassaolo.

Kuntarakennetta kokeviin ratkaisuihin vaikuttavat erilaiset päämäärät, toimivaltasuhteet, poliittis-hallinnolliset käytännöt sekä paikallisuuden ja ylipaikallisuuden yhteisvaikutus. Kuntien itsehallinto eli kuntien asema suhteessa valtioon on merkittävä osa kuntarakennepöytäkirjoitusta, ja siinä kohtaavat vahva keskushallinto sekä vahva kunnallinen itsehallinto. Kunnilla on kuitenkin tietyin ehdoin oikeus päättää itsenäisesti kuntaliitoksesta. (Laamanen 2007, 19.)

Suomen Kuntaliiton tilastojen mukaan vuosina 1966–2011 eli 45 vuoden aikana Suomessa toteutui 144 kuntaliitosta. Tuona aikana kuntien määrä väheni 209 kunnalla. 2000-luvulla tapahtui yli sadan kunnan vähennys, ja erityisesti vuosi 2009 oli kuntaliitosten vuosi. Silloin toteutettiin 67 liitosta. (Suomen Kuntaliitto a; b.) Suomeen onkin erityisesti vuonna 2009 muodostettu erittäin moniaineksisia kuntia, joista hyvinä esimerkkeinä ovat vuoden 2009 alussa tehdyt Seinäjoen, Salon, Hämeenlinnan ja Jyväskylän seutujen monikuntaliitokset. Ne koostuvat suurehkoista kaupunkiytimistä ja todella monipuolisista sekä maantieteellisesti suurista maaseutualueista. Aikaisemmin ei ole ollut tällaisia monikuntaliitosten synnyttämiä suuria kuntia. (Katajamäki 2009, 47.) Tätä kirjoittaessa on melko todennäköistä, että vuoden 2012 aikana ei tulla muuttamaan kuntajakoa, mutta vuonna 2013 se on jo todennäköistä.

Tutkielmani kannalta keskeinen ajankohta kuntaliitosten ja kuntaliitoshankkeiden kannalta on vuosi 2010, jonka alussa toteutui 4 kuntaliitosta. Näin vuonna 2010 Suomessa oli 342 kuntaa (ml. Ahvenanmaa), Manner-Suomessa 326. Vuoden 2010 tietojen mukaan silloin on lisäksi ollut käynnissä 10 kuntaliitosselvitystä, joissa on ollut mukana yhteensä 35 yksittäistä kuntaa. (Suomen Kuntaliitto a; b.) Näihin kuntaliitosselvityksiin kuului 13.9.2010 saakka Päijät-Hämeen alueen UusiKunta-hanke.

1.2 Kertomus kuntaliitoshankkeesta, joka epäonnistui

UusiKunta-hanke käynnistyi joulukuussa 2007, kun Lahden seudun seitsemän kuntaa (Hartola, Hollola, Hämeenkoski, Kärkölä, Lahti, Nastola ja Padasjoki) päättivät ryhtyä yhdessä selvittämään kuntarakennemuutosten mahdollisuuksia. (Tarkemmin hankkeesta

ks. Päijät-Hämeen Liitto & Soininvaara 2010b; 2010c; 2010d.) Kuntien valtuustojen ja hallitusten kärkipoliitikoista sekä hanketta valmistelevalta sihteeristöstä koostuva johtoryhmä kokoontui ensimmäistä kertaa 12.2.2008, ja tuolloin tavoitteena oli luoda kattava esiselvitys kuntien voimavarojen kokoamisen mahdollisuuksista. Seitsemän kunnan yhteinen esiselvitys valmistui kesäkuussa 2008.

Hankkeen seuraava askel oli UusiKunta-selvitykseen osallistuvien kuntien kokoaminen. Lahden lähettämiin kutsukirjeisiin vastasi myöntävästi kesäkuussa 2009 yhteensä kymmenen kuntaa Päijät-Hämeen maakunnan kunnista sekä Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveisyhtymän ja Päijät-Hämeen koulutus konsernin jäsenkunnista. Nyt selvityksessä olivat mukana Artjärvi, Hartola, Hollola, Heinola, Hämeenkoski, Kuhmoinen, Kärkölä, Lahti, Nastola ja Padasjoki. Elokuussa 2009 nimettiin kuntaliitosselvityksen johtoryhmä, ja lokakuussa 2009 nimettiin UusiKunta-hankkeen toimikunnat. Tämän jälkeen Valtiovarainministeriö päätti kuntajakolain (1196/1997) 8 §:n perusteella määrätä toimitettavaksi erityisen selvityksen Asikkalan kunnan, Hartolan kunnan, Heinolan kaupungin, Hollolan kunnan, Hämeenkosken kunnan, Kuhmoisten kunnan, Kärkölä kunnan, Lahden kaupungin, Nastolan kunnan ja Padasjoen kunnan välillä. Ministeriö asetti päävastuulliseksi kuntajakoselvittäjäksi valtiotieteiden lisensiaatti Osmo Soininvaaran ja sosiaali- ja terveystieteiden osalta avustavaksi kuntajakoselvittäjäksi valtiotieteiden tohtori Markku Lehdon. Heidän tehtävänä oli tehdä selvitys, jonka perusteella voidaan arvioida edellytyksiä yhdistää selvityksessä mukana olevat kunnat tai osa niistä yhdeksi tai useammaksi kunnaksi. (Päijät-Hämeen Liitto; Soininvaara 2010b; 2010c; 2010d.)

Yhdistymissopimuksen mukaan UusiKunta-hankkeen ensisijaisina tavoitteina oli luoda elinvoimainen ja kilpailukykyinen alue, taata palvelut koko maakunnan alueella ja yksinkertaistaa hallintoa. Näiden tavoitteiden taustalla oli muun muassa se, ettei maakunnan alueella ole yliopistoa tai muuta vastaavaa vetovoimatekijää, jolloin uusia asukkaita on houkuteltava muilla keinoilla. Myös väestön vanheneminen oli hankkeen taustalla. Isot ja monipuoliset työmarkkinat houkuttelisivat luokseen lisää työpaikkoja ja lisää asukkaita, ja työikäisen väestön määrän kasvu parantaisi seudun huoltosuhdetta, jota väestön ikääntyminen muutoin heikentäisi merkittävästi. Väestön vanhetessa olisi tärkeää turvata ja tarjota palveluita koko maakunnan alueella, ja hankkeessa uuden kunnan mallilla tämän nähtiin helpottuvan. Hallinnon yksinkertaistamisella taas pyrittäisiin saamaan niin sanottuja turhia menoja alas sekä keskus- että muussa hallinnossa. Hallintoa keventämällä

ja yhdistyvien kuntien päällekkäisiä toimintoja karsimalla kuntataloutta voitaisiin keventää ja siirtää voimavaroja palveluiden turvaamiseen, lisätä alueen asukaslukua merkittävästi ja parantaa työmarkkinoiden toimivuutta lisäämällä Lahden kaupunkiseudun työpaikkakesittymän saavutettavuutta kaikkialta uuden kunnan alueella. Työnantajana suuren kunnan nähtiin hankkeessa paremmin pystyvän turvaamaan osaavan henkilökunnan saatavuuden tulevaisuudessa. (Päijät-Hämeen liitto; Soininvaara 2010b; 2010c; 2010d.)

Johtoryhmien ja toimikuntien kokoontumisten lisäksi jokaisessa hankkeessa mukana olleessa kunnassa järjestettiin aluekuulemistilaisuudet kuntalaisille helmikuussa 2010, sekä kuntaliitosselvityksen valmistuttua kesäkuussa 2010. Huhtikuussa 2010 Kuhmoisten kunta jättäytyi pois selvityksestä. Toukokuussa 2010 UusiKunta-selvityksen talousanalyysit valmistuivat, ja saman kuun lopulla kuntien valtuustot jättivät viimeiset kommenttinsa yhdistymissopimukseen. Kesäkuussa 2010 Soininvaara ehdotti yhdeksän kunnan liitosta Päijät-Hämeeseen. Tähän mennessä Heinola, Nastola ja Hämeenkoski olivat päättäneet järjestää kuntalaisille mielipidekyselyn koskien halua liittyä tai pysyä itsenäisenä, sekä Hollola neuvoa-antavan kansanäänestyksen. Näiden mielipidekyselyjen ja äänestyksen tulosten mukaan kuntien asukkaista 67–83% ei kannattanut kuntaliitosta, 15–29% kannatti, ja 2–6% ei ollut kummankaan vaihtoehdon kannalla vastausprosentin ollessa 53–64%. (Päijät-Hämeen Liitto; Soininvaara 2010b; 2010c; 2010d.)

3.9.2010 neljän kunnan (Lahti, Nastola, Padasjoki ja Kärkölä) johtajat esittivät kunnanhallituksille kuntaliitoksen hyväksymistä. Asikkalan, Hartolan, Heinolan, Hollolan ja Hämeenkosken kunnanjohtajat taas esittivät hallituksille kuntaliitoksen hylkäämistä. 6.9.2010 seitsemän kunnan hallitukset päätyivät ehdottamaan valtuustolle kuntaliitoksen hylkäämistä. Vain Lahdessa ja Nastolassa hallitukset puolsivat selvityksen mukaista uutta kuntaa. 13.9.2010 kunnanvaltuustot tekivät lopulliset päätökset halukkuudestaan jatkaa kuntaliitosselvityksessä. Yhdeksästä kunnasta vain Lahden kaupunginvaltuusto äänesti liitoksen puolesta. Uutta kuntaa ei syntynyt Päijät-Hämeeseen. (Päijät-Hämeen Liitto; Soininvaara 2010b; 2010c; 2010d.)

1.3 Tutkimuksia kuntaliitoksista ja paikallisesta identiteetistä

1970-luvun alun kuntaliitoksista tehdyistä pitkän aikavälin seurantatutkimuksissa (esim. Leinamo 2004) on tutkittu muun muassa kuntien yhdistymisen vaikutuksia erityisesti liitosalueiden näkökulmasta sekä sitä, millaista paikkakuntien yleinen kehitys ja

kuntalaisten arkielämä on. Tutkimuksista nousee tiivistettynä kolme tekijää, jotka on tärkeää ottaa huomioon myös uusien kuntaliitoksia suunniteltaessa, vaikka 1970-luvulla tehtyjen kuntaliitosten ja niin sanottujen uusien kuntaliitosten vertailua ei ehkä voida pitääkään täysin oikeutettuna. Esiin nousseet olennaiset seikat liittyvät olemattomiin kustannussäästöihin, alueellisen demokratian kapenemiseen sekä aluekehityksen keskittymiseen ja siitä johtuneeseen palveluiden loitontumiseen. (Mt.)

Jonkinlaisen oikeutuksen vanhempien ja uusien kuntaliitosten vertailulle antaa kuitenkin nykypäivän kuntaliitoskeskusteluissa ilmenevä huoli, joka johtuu edellä mainituista seikoista. Kuntaliitoksiin suhtautumista on tarkasteltu Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton vuoden 2009 alussa julkaisemassa kansalaisbarometrissa, jonka mukaan kansalaiset näyttävät pelkäävän eniten omien lähipalveluidensa puolesta, ja erityisesti kuntien laita-alueiden palveluista ollaan huolissaan. Palvelut ovat kansalaisille tärkeimpiä. Myös liiallinen huomion kiinnittäminen kuntarakenteisiin on huolen aiheena. (Siltaniemi ym. 2009.)

Kuntarakenteen muutostarpeita ovat pohtineet Haveri ym. (2003) tutkimuksessaan, jossa tarkastelun kohteena ovat erilaisten arvojen, toimintaympäristön muutosten ja muiden kuntien elinvoimaisuuden ja toimintakyvyn kannalta keskeisten tekijöiden asettamat edellytykset ja vaatimukset kuntarakenteelle vuosiin 2007 ja 2017 mennessä. Tutkimuksessa pohditaan myös muun muassa sitä, miten kuntien tehtävissä tapahtuvat muutokset vaikuttavat kuntien yhdistymistarpeisiin ja millaisia muutoksia eri tulevaisuudenkuvien mukaan tulisi tapahtua ja millaisissa kunnissa. (Mt.) Tällaisiin tulevaisuudenkuviin keskityn itsekkin tutkielmassani, joskin tarkoitukseni on ensisijaisesti tuoda esille ihmisten eri näkemyksiä ja mielikuvia kuviteltuun kuntaliitokseen liittyen.

Haverin ym. (2003) tutkimuksen perusteella suuremmille kunnille ja kuntaliitoksille luo tarvetta ennen kaikkea taloudellisuus- ja tehokkuusarvojen vahvistuminen sekä pyrkimys sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen. Erityisen huomionarvoista ja kiinnostavaa oman tutkielmani kannalta on kuitenkin se, että demokratiaan ja kuntaidentiteettiin liittyvien arvojen sekä perinteisen yhteisöllisyyden vahvistumisella näyttää olevan jonkin verran päinvastainen vaikutus kuntaliitosten tarpeellisuuden kokemiselle. (Mt.) Toisin sanoen näiden niin sanottujen pehmeiden arvojen ollessa vahvoja, tarvetta kuntaliitoksille tai suuremmille kunnille ei näyttäisi olevan.

Sari Puustisen julkaisu *Kuohuttava kuntaliitos* (1998) keskittyy arvioimaan ei-laskettavissa olevia arvostuksen kohteita kuntaliitosten perusteluina. Puustinen on pyrkinyt selvittämään mitä ja millaisia kuntaliitosta puolustavat ja vastustavat perustelut ovat, kuka niitä esittää ja minkälaisiin taustaoletuksiin ne perustuvat. Lisäksi tavoitteena on ollut selvittää minkälaisia edellytyksiä ja esteitä kuntaliitoksille on reikäleipäkunnissa, joilla viitataan kuntiin, jotka koostuvat keskellä sijaitsevasta kaupungista ja sitä ympäröivästä toisesta kunnasta, useimmiten maalaiskunnasta. Kuten omassa tutkielmassani, olennainen kysymys koskee Puustisen tutkimuksessa sitä, millaisena kuntaliitos vaikutuksineen kunnissa nähdään. Puustisen tapaan omassa tutkielmassani ei ole tarkoitus ottaa kantaa esitettyjen perusteluiden oikeellisuuteen, vääryyteen tai kuntaliitoksen tarpeeseen tutkituissa kunnissa, vaan yksinkertaisesti tuoda kuntaliitokseen suhtautumisen tapoja esille. (Mt., 18, 24.)

Puustisen tutkimuksen tulosten mukaan kuntaliitoksen odotetaan tuovan mukanaan suuria ja nopeita muutoksia hyvään tai huonoon suuntaan ja osa odotuksista on keskenään hyvinkin ristiriitaisia. Liitoksen kannattajat ja vastustajat eivät useinkaan tyrmänneet toistensa näkemyksiä liitoksen tuomista eduista ja haitoista väärinä vaan myönsivät, että kysymys on pitkälti arvoista ja intresseistä. Liitoksen kannattajien mielestä vastustajien esittämät liitoksen haitat voivat kyllä toteutua, mutta ne ovat myös torjuttavissa, jos ne tiedostetaan ja jos poliittista tahtoa riittää. Toisaalta erityisesti identiteetin menettämisen pelkoon liittyvät kysymykset olivat liitoksen kannattajien mukaan päätöksentekotilanteessa joko vähempiarvoisia seikkoja tai tekosyitä. (Mt., 140.) Keskeistä omassa tutkielmassani onkin identiteettikysymysten näkyminen ja arvo liitokseen suhtautumisessa.

Aikaisemmat tutkimukset yksittäisistä kuntaliitoksista tai -hankkeista käsittelevät useimmiten niitä liitoksia, jotka toteutuivat. Esimerkiksi Minna Mäkisen lisensiaatintyö *Kotikunta kaupunginosaksi: Säynätsalon kunnan ja Jyväskylän kaupungin kuntaliitos kulttuurisena ilmiönä* (2007) tarkastelee yhtä toteutunutta kuntaliitosta. Mäkisen lähestymistapana on ollut etnologinen tutkimus, jolloin tavoitteena on ollut tarkastella kuntaliitosprosessia keskittyen sen inhimillisiin ja arkielämää kosketteleviin tekijöihin. Keskeistä ovat olleet kuntaliitosprosessin eri vaiheissa kuntalaisille rakentuneet mielikuvat, asenteet ja käsitykset, eli kunta ja liitos mentaalisisella tasolla, sekä ne asukkaiden ja päättäjien arkiset tilanteet, joissa kuntaliitoksen vaikutukset ja merkitykset näkyvät toiminnan ja erilaisten käytänteiden tasolla. (Mt., 5, 10.) Tutkimuskohde on näin pitkälti

samanlainen kuin omassa tutkielmassani, mutta itse tarkastelen kuntaliitosta, jota ei lopulta tapahtunutkaan.

Mäkinen kutsuu liseniaatintyötään yhdeksi tarinaksi kuntaliitoksesta, jollainen myös Päijät-Hämeen kuviteltua kuntaliitosta käsittelevä pro gradu -tutkielmani on. Mäkinen toteaa työnsä loppupuolella, että ”Erilaiset alueelliset liitokset ja uudet alueelliset kombinaatiot ovat murroksia, joihin toisaalta liittyy paikan menettämisen kokemuksia, mutta toisaalta entisestään vahvistuu tarve itsensä ja yhteisönsä paikantamiseen. Konfliktit ja murrokset synnyttävät identiteetin muodostamisen ja vahvistamisen prosessin, jonka päämääränä on ’karkottaa’ muutosta ja sopeutua muutokseen.” (Mt., 129.) Tällainen oletus on oman tutkielmani lähtökohtana, ja siihen tuo lisäulottuvuutta se seikka, että liitosta ei tapahtunutkaan. Tällöin tulevaan murrokseen ja muutokseen suhtautumisen tavat näyttävät sellaisen tarinan muodossa, joka ennakoii tulevaa eli mahdollista kuntaliitosta ja sen seurauksia. Mielikuvat liitoksen aiheuttamista konflikteista ja muutoksesta vaikuttavat myös identiteetin muodostumisen tai muokkaamisen prosessiin, kun identiteetin tulevaisuus näyttää epävarmalta tai epäselvältä. Erityisesti paikallinen identiteetti kohtaa uudenlaisia haasteita kuntaliitoksessa, ja siksi on kiinnostavaa, millaisia siihen liittyvät mielikuvat ovat. Mikä tämä paikka on liitoksen jälkeen? Mihin me kuulumme?

Anita Kärki (2004) tarkastelee sanomalehtielämäkeroissa ilmenevää paikallisuutta, joka hahmottuu ennen kaikkea kahdella tavalla, joita hän nimittää läsnä olevaksi paikallisuudeksi ja poissaolevaksi paikallisuudeksi. Läsnä oleva paikallisuus viittaa sanomalehtielämäkerran kirjoittajan nykyiseen ja fyysisesti lähellä olevaan elinympäristöön, joka hahmottuu hänelle sanomalehtien lukemisen kautta ja jossa ovat mukana myös hänen subjektiiviset kokemuksensa. Poissaoleva paikallisuus sen sijaan viittaa siihen paikallisuuteen, joka liittyy henkilön juuriin ja syntymäseutuun ja josta hän on yhä kiinnostunut, vaikka ei enää olisikaan käynyt kyseisellä seudulla. Poissaoleva paikallisuus ei kuitenkaan ole Kärjen mukaan pelkkää nostalgiaa. (Mt., 101.) Jos kotikunnan nähdään tai koetaan kuntaliitoksessa katoavan, poissaoleva paikallisuus on todennäköinen tunnetason reaktio tapahtuneeseen. Ihminen ei tällöin koe olevansa osaa uutta kuntarakennetta, ja vanha kotikunta siirtyy muistoihin. Läsnä oleva paikallisuus on todennäköinen reaktio silloin kun oman kunnan ei koeta katoavan liitoksessa, vaikka sen saatetaan nähdä saavan uusia piirteitä. Tällöin ihminen kokee edelleen olevansa osa vanhaa

kotikuntaansa, nykyistä uutta kuntaa, ja vanhan kotikunnan ajatellaan olevan edelleen olemassa samalla tavalla kuin ennenkin.

Suomessa nuorten samastuminen kotikuntaan on Sinkkonen-Tolpin (2006) tutkimuksen perusteella yllättävän heikkoa, erityisesti pienissä kunnissa. Samastuminen kotiseutuun, kotiseutuidentiteetti, on tiettyyn asuinpaikkaan kiinnittymistä ja juurtumista, ja sitä edesauttavat vaikutusmahdollisuudet omiin asioihin sekä mahdollisuus osallisuuteen. Osallisuutta taas edistävät kotiseudun tunteminen ja usko omiin vaikutusmahdollisuuksiin siellä. (Mt., 148–150.) Kotiseutuidentiteetti (tai paikallinen identiteetti) onkin uhattuna ja vaarassa heikentyä tai kadota, mikäli (uutta) asuinpaikkaa kohtaan ei ole kiinnittymisen tuntemuksia, jos usko omiin vaikutusmahdollisuuksiin on olematon tai jos kotiseutu (uusi kotikunta) tuntuu vieraalta.

Kaj Zimmerbauer käsittelee julkaisussaan *Alueellinen imago ja identiteetti liikkeessä* (2008) alueellisen imagon ja identiteetin muotoutumiseen liittyviä prosesseja. Yhtenä tavoitteena on ollut tuoda esiin sellaisia haasteita, joita alueellisen imagon kehittäjä työssään todennäköisesti kohtaa. Tavoitteena on myös ollut tuoda esiin alueellisen identiteetin merkitystä alueellisen imagon eräänlaisena käyttövarana ja sen roolia ja muuttumista kuntaliitoksen yhteydessä, sekä sen tutkimukseen liittyviä haasteita. Zimmerbauer tulee tutkimuksessaan muun muassa siihen johtopäätökseen, että alueellinen identiteetti rakentuu monin eri tavoin, vaikka perinteisesti on katsottu, että identiteettiä rakentavat erilaiset alueelliset erityispiirteet. Lisäksi Zimmerbauer toteaa, että esimerkiksi mahdollisten liitoskuntien asukkaiden voimakas samastuminen kotikuntaansa voi estää kuntaliitoksen toteutumisen, vaikka taloudelliset syyt sitä puoltaisivatkin. Toisaalta alueellinen identiteetti ja vanhaan kotikuntaan samastuminen ei välttämättä heikkene, vaikka kunta lakkautettaisiinkin. (Mt., 68.) Omassa tutkielmassani tärkeitä seikkoja ovat näkemykset alueellisten erityispiirteiden ja alueellisen identiteetin säilymisestä tai muuttumisesta Päijät-Hämeen kuvitellun kuntaliitoksen jälkeen, sekä näiden näkemysten mahdollinen vaikutus kuntaliitoshankkeen epäonnistumiseen.

Elina Laamanen (2007) tarkastelee väitöskirjassaan julkista kuntarakennekeskustelua diskurssianalyysin keinoin käyttäen aineistonaan kuntarakennetta ja kuntaliitoksia käsitteleviä sanomalehtikirjoituksia. Laamanen nostaa esille kuntien toimintaympäristön viimeaikaisen kehityksen, hyvinvointiyhteiskunnan muodonmuutoksen ja kuntien muuttuvan roolin. Hän ymmärtää kuntarakennekeskustelun tutkimuksessaan

yhteiskuntapoliittisena kiistakysymyksenä, sillä kuntien itsehallinnolliseen asemaan liittyvät käsitykset ja kuntien kehittämisen tavoitteet ovat kiistanalaisia. Laamanen tulkitsee tutkimuksessaan kuntarakennekeskustelua koskevassa määrittelykamppailussa olevan kyse kuntien tehtävien, voimavarojen ja kuntarakenteen suhteesta. Hyvinvointivaltion lähtökohtana ja tavoitteena on jo vuosikymmenien ajan ollut turvata kansalaisille perusoikeuden mukaan varallisuudesta ja asuinpaikasta riippumaton sosiaalinen turva ja peruspalvelut, ja suuri osa näistä tehtävistä on asetettu kuntien tehtäväksi. Kuntarakennekeskustelussa on kyse elettyä tilaa koskevasta tiedosta, vallasta ja kilpailevista rationaliteeteista. Kysymys on lähtökohtaisesti siitä, millaisissa kunnissa ihmiset elävät ja millaiset kunnat huolehtivat ihmisten hyvinvoinnista. (Mt., 20, 254.) Tällainen, mielikuvien vuoksi kulttuuriin liittyvä, lähtökohta on myös itselläni. Tarkoitukseni on kuvata nimenomaan ihmisten käsityksiä ja mielikuvia tulevasta uudesta kunnasta, millainen se olisi ja miten hyvinvoinnista jatkossa huolehdittaisiin, ja miksi nämä asiat nähdään sellaisina kuin ne nähdään.

Kuntarakennekeskustelujen hallitsevan diskurssin Laamanen (2007) on nimennyt valtadiskurssiksi. Keskeiseksi siinä muodostuu sellainen muotoilu tai rationaliteetti, joka asettaa kuntarakenteiden uudistamisen muiden ratkaisujen edelle. Valtadiskurssissa korostuu vahva vaatimus kuntarakenteen muutoksesta väestöpohjaltaan suurempien kuntien muodostamiseksi. Kun kuntien toimintaympäristössä tapahtuu muutos (esimerkiksi kuntaliitos), siitä seuraa myös kuntien tehtävien ja voimavarojen muutos. Valtadiskurssi käsittelee juuri tätä kuntien koon säätelyä ja tätä kautta niiden toimintaedellytysten ja voimavarojen vahvistamista. Toisen keskustelusta identifioimansa diskurssin Laamanen on nimennyt vastadiskurssiksi. Se rakentuu vastareaktioksi valtadiskurssin muotoilulle, ja perustuu näkemykseen, jonka mukaan pyrkimys kuntarakenteen muutokseen ei ole legitimoitavissa. Siinä kyseenalaistetaan käsitys kunnista ohjailtavana ja hallittavana kuntarakenteena, ja kuntien nähdään olevan ainutkertaisia itsehallinnollisia alueyhteisöjä. Keskeistä on tällöin kuntien kansalaisten itsehallinnon toteutumisen ja palvelutehtävien täyttämisen yhteensovittaminen, sillä niiden turvaaminen mahdollisimman lähellä kuntalaista on tärkeää. (Mt., 255–256.)

Omassa tutkielmassani on myös nähtävissä kuntaliitoksen puolesta ja vastaan -näkemysten vastakkainasettelu. Aineistosta koostetut kertomukset eivät tosin ota suoraan kantaa kuntaliitokseen, mutta niistä voi silti helposti aistia onko kuntaliitos toivottu vai ei.

Tuloksista on nähtävissä, miten kuntaliitokseen suhtaudutaan ja miten sen ajatellaan vaikuttavan kuntalaisten arkeen. Kulttuuri vaikuttaa tähän suhtautumiseen, ja onkin mielekästä tarkastella, miten eri seikkoja voidaan tulkita kulttuurin kautta tai kulttuurisena. Esimerkiksi erilaiset pelot ja toiveet koskien muun muassa palveluita tai lähidemokratiaa voidaan tulkita kulttuurisena. Monesti erityisesti kuntaliitostilanne aiheuttaa edellä esitettyjen tutkimusten perusteella myös esimerkiksi identiteettikysymysten korostumisen, ja koska ne on usein tutkimuksissa jätetty vähemmälle huomiolle, kulttuurinäkökulma kuntaliitostutkimuksiin on erityisen tervetullut.

1.4 Tutkimuskysymykset ja tutkimusongelma

Tarkastelen pro gradu -tutkielmassani kuntaliitokseen suhtautumista ja kuntaliitoshankkeen epäonnistumista kulttuurisesta näkökulmasta. Ymmärrän tässä kulttuurin sen laajassa mielessä siten, että lähes kaikki kuntaliitoksen herättämät pelot ja toiveet arkielämää koskien voidaan tulkita kulttuuriseksi. Ihmisten suhtautuminen eri asioihin on pitkälti kulttuurin tuotosta, sillä kulttuuri on läsnä kaikessa ymmärtämisessä. Toisin sanoen (paikallinen) kulttuuri pitkälti ohjaa tai määrää ihmisten asenteita ja odotuksia.

Tutkielma nostaa esille erityisesti minkä ajatellaan kuntaliitoksen myötä muuttuvan ja miten, sekä millaisia uhkia ja mahdollisuuksia kuntaliitoksessa nähdään ja miksi. Tutkimuskysymykseni koskevat muutokseen ja jatkuvuuteen sekä paikallisuuteen liittyviä seikkoja, ja niiden vaikutusta kuntaliitokseen suhtautumiseen: *Millaisena kuvitellun kuntaliitoksen tuoma muutos koetaan ja miksi? Miten paikallisuudelle ajatellaan käyvän ja miten kuviteltu liitos vaikuttaa käsityksiin omasta paikasta?* Kysymysten vastauksista voidaan saada viitteitä siitä, miten kulttuuriset seikat liittyvät kuntaliitoshankkeen epäonnistumiseen tai jopa selittävät sitä, eli mikä on ollut kulttuuristen seikkojen rooli hankkeen epäonnistumisessa.

Edelleen pohdin, miksi Päijät-Hämeen kuviteltuun kuntaliitokseen suhtaudutaan niin kuin suhtaudutaan, eli mitä kertomukset kuvitellusta kuntaliitoksesta kertovat kulttuurista. Edellä esitetyt kysymykset muodostavat yhdessä tutkimusongelman: *Miten kulttuurisilla seikoilla voidaan selittää suhtautumista kuntaliitoksiin?*

Mäkinen (2007, 37) toteaa, että jokainen kuntaliitosprosessi on yksilöllinen, koska kaikki kunnat ovat erilaisia. Kuntien perustamis- ja kehityshistoriat, maastot ja sijainnit, rajat ja asukkaat ovat erilaisia. Sen vuoksi liitokseen suhtaudutaan ja sopeudutaan eri tavoin eri

tapauksissa. Tässä tutkielmassa keskityn Päijät-Hämeen alueen kuntaliitoshankkeeseen, siihen miten tämän nimenomaisen alueen kuviteltuun kuntaliitokseen suhtauduttiin. Tuloksia ei voida paikallisuusaspektin vuoksi yleistää koskemaan suhtautumista kuntaliitoksiin yleensä, mutta mikään ei estä käyttämästä tuloksia hyödyksi tulevissa kuntaliitoshankkeissa missä tahansa, kuitenkin erityisesti Päijät-Hämeen alueella.

On tärkeää pohtia kuntaliitoksia muustakin kuin taloudellisesta ja hallinnollisesta näkökulmasta (esim. Leinamo 2004; Haveri ym. 2003), sillä kunta koostuu aina ihmisistä, joihin kuntaliitos ensisijaisesti vaikuttaa. Kuten Kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenjohtaja Jan Vapaavuori totesi Yle:n Aamu-tv:ssä 7.9.2011, kuntaliitoskeskusteluissa puhutaan liikaa kunnista kun pitäisi puhua kuntalaisista. Kuntaliitos on muutos kunnalle, mutta ennen kaikkea kuntalaisille. Toisille se merkitsee vain kunnan nimen muuttumista. Toisille se on menetys, joka aiheuttaa paljon epävarmuutta ja pelkoa.

Kulttuuri vaikuttaa aina vähintään taustalla ihmisten mielikuviin kuntaliitoksista. Ihmisten mielikuvat ja asenteet taas vaikuttavat uusien yhdistyneiden kuntien legitimitettiin, kuntalaisten hyvinvointiin ja kunnan toimintaan. (Lähi)tulevaisuudessa paineet kuntien yhdistymisille ovat suuret, jopa suuremmat kuin tänä päivänä, jolloin myös liitosten kulttuurisiin tekijöihin ja vaikutuksiin on tärkeää kiinnittää huomiota. Tämä voi edesauttaa kestävästä yhdyskuntasuunnittelusta ja vahvistaa luottamusta yhteiskuntaan. Kaikki ymmärtäminen perustuu kulttuuriin, eikä sitä siksi voida sivuuttaa. Siksi kulttuurisella näkökulmalla on oma tärkeä paikkansa kuntaliitoksia koskevissa keskusteluissa ja tutkimuksessa.

2 KULTTUURISTA NOUSEVIA KÄSITTEITÄ

Seuraavassa esittelen tutkielmani keskeisimpiä käsitteitä: paikallista identiteettiä ja muutoksen ja jatkuvuuden suhdetta. Nämä käsitteet ovat sidoksissa kulttuuriin ensinnäkin siksi, että maailma käsitetään käsitteiden ”läpi” tai ”kautta”, eli kulttuuri on läsnä kaikessa ymmärtämisessä. Toiseksi käsitteet itsessään sekä niiden kokeminen on kulttuurin ohjaamaa, kulttuurin tuotosta. Kulttuurista riippuu, millaisena esimerkiksi paikallisuus koetaan, miten muutokseen suhtaudutaan, miksi jatkuvuuden kokemus on ihmiselle tärkeää, tai missä tilanteissa tai yhteyksissä nämä asiat ilmenevät. Käsitteet lomittuvat hyvin paljon keskenään, eikä niitä ole mahdollista käsitellä täysin erillään toisistaan. Lisäksi käsitteisiin liittyy monia alakäsitteitä, jotka tulevat myös esille seuraavassa, tosin pienemmässä mittakaavassa.

2.1 Identiteetti ja paikka – paikallinen identiteetti

Paikallisen identiteetin rooli on tällä hetkellä korostunut, sillä koko kuntarakenne on muutospaineiden alla, ja sen vuoksi myös paikallinen identiteetti saattaa vaatia uudelleenmäärittelyä. Kuntarakenteen muutoksen tarpeeseen on kaksi pääsyötä (esim. Zimmerbauer & Suutari 2007, 349): kilpailukyvyyn parantaminen ja palvelutuotannon tehostaminen. Kilpailukykykulma perustuu ajatukseen kuntien, seutujen ja erityisesti kaupunkiseutujen kilpailutilanteesta, jossa kaupunkiseudut taistelevat investoinneista, yritysten sijoittumisesta, asukkaista ja osaavasta työvoimasta. Isompien kuntien ajatellaan olevan tehokkaampia alueidensa kehittäjiä. Myös palveluiden tehokkaamman tuottamisen ajatellaan lisäävän ainakin välillisesti kunnan kilpailukykyä.

Kuntaliitoskeskusteluissa nousee monesti esille kysymys siitä, mitä tapahtuu alueiden ja niiden asukkaiden identiteetille, jos alueita yhdistetään. Alueiden yhdistäminen merkitsee ainakin jonkin kunnan, alueen tai alueiden keskeisen tunnuksen, nimen, katoamista. Kuntaliitosten jälkeen monet joutuvat ilmoittamaan asuinkunnakseen uuden paikkakunnan. Rannikon (2009, 5) mukaan kuntaliitos aiheuttaa identiteettien uudelleenmäärittelyä monilla tahoilla ja tavoilla. Minne minä kuulun ja ketkä kuuluvat meihin?

Identiteetti on ihmisen sosiaalisen, kulttuurisen ja fyysisen ympäristön ilmentymä, jossa niin ihminen kuin ympäristö vaikuttavat toisiinsa eri tavoilla (esim. Sillanpää 2011, 112). Identiteetti voidaan tiivistää yksinkertaisesti kysymykseen: mikä tai kuka minä olen? Myös

yhteisöjen ja ryhmien yhteydessä puhutaan monesti identiteetistä. Sillä viitataan tällöin yhteisöihin ja ryhmiin joihin kuulutaan, ja tällaista identiteettiä kutsutaan kollektiiviseksi. Ihmisten yhtenä kollektiivisena identiteettinä voidaan pitää esimerkiksi paikallista identiteettiä, joka vastaa kysymyksiin: mikä tämä paikka on ja mihin minä tai me kuulomme. Identiteetti viittaa käsitteenä myös erottautumiseen ja erottumiseen, minuuteen ja ei-minuuteen, ”meihin” ja ”muihin”, mikä tekee siitä jokseenkin hankalan ja osin ristiriitaisenkin käsitteen. Identiteettiin sisältyvä erilaisuus voi olla sekä myönteistä että kielteistä. Se on välttämätöntä merkitysten tuotannolle, kielen ja kulttuurin muotoutumiselle, sosiaalisille identiteeteille ja subjektiiviselle käsitykselle minästä. Se on kuitenkin samalla myös jotain uhkaavaa, vaaran, kielteisten tuntemusten, murtumisen sekä Toiseen kohdistuvan vihamielisyyden ja aggression aluetta. (Hall 1999, 160.) Paikallisen identiteetin tapauksessa tämä merkitsee sitä, että yksilön täytyy samastua johonkin ryhmään tai alueeseen, ja samalla erottaa oma ryhmänsä tai alueensa muista (Zimmerbauer & Suutari 2007, 352). Esimerkiksi kuntaliitokset haastavat myös samuuden kuntien sisällä ja erottautumisen kuntien välillä, sillä aiemmin erillään olleet kunnat ovatkin liitoksen jälkeen yksi ja sama kunta.

Kaikille identiteeteille, myös paikalliselle identiteetille, oleellinen ulottuvuus on sen rakentuminen osaksi itseymmärryksen varaan, mutta kuitenkin niin että se jää pysyväksi vain jos myös kollektiivin ulkopuoliset tunnustavat ja tunnustavat sen. Tällainen tunnistus voi olla niin myönteistä, kielteistä kuin neutraaliakin. (Kivikuru 2000, 33.) Arkikielessä identifikaation ajatellaan rakentuvan jollekin havainnolle yhteisestä alkuperästä tai yhteisistä piirteistä toisen ihmisen, toisten ihmisten tai jonkin ihanteen kanssa. Tältä pohjalta rakentuu myös luonnollinen, piiriin sulkeva solidaarisuus sekä yhteenkuuluvuuden tunne. Sen sijaan diskursiivisesta näkökulmasta identifikaatio on prosessi, joka ei koskaan pääty, vaan on jatkuvasti heiluriliikkeessä. Se voidaan aina voittaa tai menettää, pitää yllä tai hylätä, eikä se siksi ole mitenkään ennalta määrätty. Näin identiteetti voi näyttäytyä joko luovuuden lähteenä, joka tuottaa uusia myöhäismoderniteetille sopivia muotoja päinvastoin kuin menneisyyden vanhat, linnoitetut (kansalliset) identiteetit. Se voidaan prosessinomaisuutensa vuoksi myös nähdä epämääräisenä ja relativistisena, haittoja ja vaaroja aiheuttavana. (Hall 1999, 71–72, 247–248; Castells 2004, 8.) Erilaiset muutokset, esimerkiksi kuntaliitokset, aiheuttavat uhan identiteetille, jolloin joko sen menetystä pelätään, sitä pidetään kaikin voimin yllä tai se hylätään. Siksi on myös oletettavaa, että identiteetti ei ole koskaan valmis, vaan sitä tuotetaan jatkuvasti.

Identiteetissä ei ole kyse pelkästään siitä “keitä me olemme” tai “mistä me tulimme”, vaan myös siitä keitä meistä voi tulla, kuinka meidät on esitetty ja mikä kaikki vaikuttaa siihen, kuinka mahdollisesti esitämme itsemme. Näin identiteetit muodostuvat esittämisen eli representaation sisällä, eivät sen ulkopuolella. Identiteetit liittyvät siihen, miten historian, kielen ja kulttuurin tarjoamia resursseja käytetään tultaessa joiksikin sekä oltaessa joitakuita. Identiteetit nousevat esille minän muuttamisesta kertomuksiksi, ja ne heijastavat juurille paluun lisäksi ennen kaikkea tulemista toimeen eteen tulleiden reittien kanssa. (Hall 1999, 250–251.) Kertomukset kuntaliitoksesta kuvaavat myös tällaista prosessia, jossa heijastuu paluu juurille, ja jossa muutokseen sopeudutaan eri tavoilla sekä etsitään identiteetin uusia muotoja tai muokataan vanhoja. Tässä tutkielmassa onkin mielekästä tarkastella, miten kuntaliitosprosessi vaikuttaa tähän identiteetin muovaamiseen tai erilaisten identiteettien omaksumiseen.

Castells (2004) erottaa kolme identiteetin muotoa ja syntysijaa, ja nimittää niitä legitimoivaksi identiteetiksi, vastarinta-identiteetiksi ja projekti-identiteetiksi. Legitimoiva identiteetti on yhteiskunnan ja sen instituutioiden tarjoama identiteetti, jonka kautta yhteiskunta laajentaa ja rationalisoi hallintaansa suhteessa sosiaalisiin toimijoihin. Vastarinta-identiteetti on tälle vastakkainen viitaten identiteettiin, joka syntyy kun yhteiskunta väheksyy tai stigmatisoi jotakin ihmisryhmää. Vastarinta-identiteetti perustuu pitkälti symbolisten maaperien ja paikallisen, fyysisen olemassaolon perustan puolustamiseen ja säilyttämiseen. Projekti-identiteetti taas viittaa sosiaalisten toimijoiden rakentamaan uuteen identiteettiin, joka määrittää heidän asemaansa yhteiskunnassa uudelleen, ja näin he samalla pyrkivät koko yhteiskunnan muutokseen. (Mt., 7–8.) Kuntaliitostilanne tuo todennäköisesti esille tai synnyttää erilaisia identiteetin muotoja, ja silloin on usein nähtävissä aineksia jokaisesta identiteetistä. Erityisesti kuntaliitosta puolustavat näkemykset viittaavat usein vahvimmin legitimoivaan identiteettiin tai projekti-identiteettiin, kun taas vastustavat näkemykset viittaavat vastarinta-identiteettiin.

Hallin (1999, 45) mukaan kansalliset kulttuurit, joihin synnyttään, ovat yksi modernin maailman kulttuuristen identiteettien keskeisistä lähteistä. Ihmiset määrittävät yleensä itsensä suomalaisiksi, englantilaisiksi tai vaikka intialaisiksi. Samalla tavalla arkielämässä ihmiset esittävät usein ensimmäisten kysymysten joukossa toiselle seuraavan kysymyksen: Mistä olet kotoisin? Vastaus tähän kysymykseen on yleensä kotikunta, tai ennemminkin

syntymäkunta. Sitä pidetään tällöin niin sanotusti luonnollisena, osana olennaista luontoa, osana ihmistä itseään.

Kansalliset kulttuurit koostuvat sekä kulttuurisista instituutioista että symboleista ja representaatioista. Kansallisesta kulttuurista voidaankin puhua diskurssina, tapana rakentaa merkityksiä, jotka suuntaavat ja järjestävät sekä toimintaa että käsityksiä itsestä. Kansalliset kulttuurit tuottavat merkityksiä “kansakunnasta”, johon ihmiset voivat identifioitua. Näin kansalliset kulttuurit rakentavat identiteettejä. (Hall 1999, 47.) Lokaalissa kontekstissa asia näyttää olevan samankaltainen, erityisesti silloin kun paikalliset kysymykset nousevat esille esimerkiksi kuntaliitoskeskustelujen myötä. Paikalliset kulttuurit tuottavat jatkuvasti merkityksiä paikallisyhteisöstä ja paikasta, joihin ihmiset sitten samastuvat ja identifioituvat. Tämä identifioituminen on jatkuvaa, ja ilmenee esimerkiksi kuntaliitostilanteessa voimakkaana. Kun identiteetti on rakentunut jonkin alueen tai paikan, esimerkiksi kotikunnan, kautta, samastumisen prosessi on tapahtunut alueperusteisesti. Samastumista ei kuitenkaan välttämättä aina tapahdu kuntaan, vaan joskus pikemminkin johonkin lähiyhteisöön. Ihmisillä voi myös olla useita alueellisia ja paikallisia identiteettejä. (Zimmerbauer & Suutari 2007, 352, 355.)

Paikallisuuskeskusteluissa globalisaatio nähdään usein sekä uhkana että haasteena (esim. Sillanpää 2011, 118). Globalisaatio viittaa, tai pikemminkin johtaa, identiteettien moninaisuuteen sekä mahdollisuuteen tai pakkoon valita monien eri identiteettien joukosta se, joka miellyttää. Globalisaatio ei näin ajateltuna yhdenmukaista identiteettejä. Päinvastoin, se saattaa jopa vahvistaa erityisesti paikallisia identiteettejä. Muutostilanne, josta usein seuraa jonkin tai jonkun vieraan tunkeutuminen omalle alueelle, voidaan tällöin nähdä sekä uhkana, haasteena että mahdollisuutena. Tähän näkemykseen, uuteen lokaalisuuteen, verrattuna maantieteellisesti rajallinen paikallisuus on vanhentunut näkemys. (Hall 1999, 63–65.)

Paikalliset yhteisöt, jotka on konstruoitu kollektiivisessa toiminnassa ja jotka ovat säilyneet kollektiivisessa muistissa, ovat erityisiä ja tärkeitä identiteetin lähteitä. Useimmissa tapauksissa tällaiset identiteetit ovat kuitenkin puolustusreaktioita globalisoitumisen aiheuttamiin paikattomuuden tuntemuksiin, sekä kontrolloimattomaan ja nopeaan muutokseen. Globalisaatio on tällöin nähty uhkana instituutioiden, organisaatioiden ja kommunikaatiosysteemien autonomialle, ja identiteetti on ollut reaktio tälle uhalle. Se on usein ollut myös reaktio verkostoitumisen ja joustavuuden näkökulmalle, jonka koetaan

hämärtävän jäsenyyden ja osallistumisen rajoja. (Castells 2004, 68–69.) Kuitenkin, kuten edellä esitin, globalisaatio ei välttämättä tarkoita aina uhkaa identiteetille. Ihmiset saattavat silti kokea esimerkiksi kuntaliitoksen uhkana identiteetille tai paikallisuudelle. Tämä taas johtaa niiden puolustamiseen, joka lopulta vahvistaa niitä. Itse asiassa onkin niin, että paikallisuus ja identiteetti ovat joka tapauksessa jatkuvasti muuttuvia.

Paikallisuus liittyy identiteettiin pohjautumisen vuoksi ihmisten perustarpeisiin, ja siksi sitä näennäisesti uhkaavia asioita pelätään. Kuntaliitokset näyttävät kuitenkin haastavan perinteisen alueisiin sitoutuneen paikallisuuden. Silti esimerkiksi Sillanpää (2011, 111) painottaa, että paikallisuus on edelleen tärkeää. Paikallisuus ja paikallinen (tai alueellinen) identiteetti liittyvät kiinteästi paikan käsitteeseen. Siksi on paikallaan pohtia, mitä paikka tarkoittaa tässä yhteydessä.

Giddensin (1990, 18) mukaan paikka viittaa lokaalin ideaan, joka taas viittaa sosiaalisen toiminnan käytäntöjen järjestykseen maantieteellisessä sijainnissa. Paikka on tällöin erityinen, konkreettinen, tunnettu, tuttu ja rajallinen. Myös Hallin (1999, 60) mukaan paikat ovat kiinteitä, ja ihmisillä on niissä juurensa. Kuitenkin on huomattava, että tilallisuuden käsitteet, kuten tässä tapauksessa paikka, vaativat jatkuvaa määrittelyä silloin kun ne ovat tutkimuskohteena (lisää paikan käsitteestä ks. esim. Relph 1976 tai Moring 2000). Itse lähestyn paikkaa käsitteenä enimmäkseen mentaalista lähtökohdista, jolloin paikat eivät välttämättä olekaan niin pysyviä kuin Giddens ja Hall esittävät, vaan ihmiset kokevat tai haluavat kokea ne sellaisina.

Aiemmin liikkeen ajatus on yhdistetty maisemassa näkyviin muutoksiin tai paikan subjektiivisiin kokemuksiin. Erityisesti poststrukturalistinen ajattelu on tuonut keskusteluun myös tekstuaalisuuden eli sen, miten paikka määrittyy uudelleen erilaisissa teksteissä tai diskursseissa. Paikka voidaan silloin tarkastella myös paikan kirjoittamisen tapojen kautta. Näin paikka muokkautuu yhtä lailla kirjoituksessa, puheessa ja määrittelyissä, eikä aina ole muuttumaton tai kartalle piirrettävissä oleva konkreettinen paikka. (Kymäläinen 2006, 205.) Kertomukset kuntaliitoksesta muokkaavatkin sekä entisiä erillisiä kuntia että uutta kuntaa, ja määrittävät niitä yhä uudelleen tekstuaalisesti.

Ihmiset näyttävät hahmottavan maailman paikasta käsin, sillä kaikki ihmisten toiminta ja kokeminen tapahtuu jossakin paikassa, ja tätä ilmiötä tai fyysikaalisen todellisuuden ehtoa voidaan kutsua esimerkiksi paikkasidonaisuudeksi. Asuminen ja kulutusaktiivisuus taas

määräävät paikallisuutta, jolloin kyseessä on ajallis-paikallinen sekä toiminnallinen ulottuvuus. Tämän tutkielman kannalta on kuitenkin kiinnostavaa, että paikallisuus voi olla myös lähtökohdaltaan henkistä, mentaalista tai sosiaalista. Vaikka paikka voidaan käsittää maantieteellisenä ja fyysisenä tilana, ihmisen jokapäiväisessä elämässä paikkoja ei koeta itsenäisinä, selvästi määritettyinä kokonaisuuksina, jotka voitaisiin kuvailla vain sijainnin tai ulkomuodon perusteella. Paikkoihin liittyykin moninainen määrä järjestyksiä, maisemia, rituaaleja, rutiineja, muita ihmisiä, henkilökohtaisia kokemuksia, huolenpitoa ja huolta kodista sekä suhdetta muihin paikkoihin. Paikka on näin myös identiteettiin liittyvä mentaalinen ja emotionaalinen paikka, mielentila jossa eletään. Tällöin tietty paikka saa erityisen merkityksen tai arvon, ja paikkasidonnaisuudesta muotoutuu moniulotteinen paikallisuus. (Anttiroiko 1991, 112; Relph 1976, 29; Aro 1996, 68.)

Monesti kuntaa pidetään keskeisenä paikan olomuotona, joskaan se ei ole ainoa eikä merkitysyhteydeltään intensiivisin (Pyy 2009, 50). Kulttuurimaantieteilijä Anssi Paasin (1996; 1998, 173, 181–184, 186) mukaan ihmisten paikkasidonnaisuus on tavallisesti varsin kuntakeskeinen, sillä kunta tarjoaa arkielämän kannalta konkreettisen alueen, johon asettua, kuulua ja vaikuttaa, sekä jonka palveluja ihmiset käyttävät. Se tarjoaa asukkailleen mielikuvia turvallisuudesta sekä tärkeitä merkityksiä. Kunta koostuu näiden mielikuvien lisäksi kuitenkin myös tietyistä konkreettisista lainsäädännöllisten rajojen sisäpuolelle rakentuneista fyysisistä ja toiminnallisista elementeistä, kuten kunnan rajat, kunnanvirasto, kunnanjohtaja, kunnanvaltuusto ja erityisesti kunnalliset palvelut. Ne perustelevat kunnan olemassaoloa ja pitävät yllä kunnan jokapäiväistä tehtävää. Ne myös ennen kaikkea luovat kunnallista identiteettiä ja edesauttavat kuntalaisuuden kokemista myös symbolisella tasolla. (Anttiroiko 1991, 139.)

Minuutemme rakentuu elämäkokemusten varaan, ja jokaisella on oma elämäkertä sekä siihen liittyvät paikat. Myös tulevaisuuden odotukset liittyvät paikkoihin, ja siksi paikkojen ja ihmisten välillä voidaan olettaa olevan syvällisiä psykologisia yhteyksiä. Ihmiset liittävät usein tiettyyn (tuttuun) paikkaan tunneperäisiä piirteitä ja mielikuvia, ja lisäksi heillä näyttää olevan perustarve tunnistaa ja hyväksyä jokin paikka tai asia omakseen. Paikallisuudessa onkin pohjimmiltaan kysymys siitä, että tiettyyn paikkaan liitetään piirteitä ja mielikuvia, jotka luokitellaan paikallisiksi eli erityisesti kyseessä olevaan paikkaan viittaaviksi ja jotka siten vahvistavat ihmisen paikkaan kuulumisen tunnetta. (Sandsdalen 1988, 160–161.)

Ihmisen tuntiessa juuriensa olevan jossakin paikassa hänelle syntyy turvallisuuden tunne. Kiintymys paikkaan on osana muodostamassa niin yksilöllistä kuin yhteisöllistä identiteettiä ja turvallista perustaa tarkastella maailmaa ja liittyä siihen. (Relph 1976, 1, 38, 43; Giddens 1990.) Tätä inhimillisen toiminnan ulottuvuutta kuvaa tilallisuus, tilan, alueen ja paikan käsitteet. Moringin (2000) mukaan tila, paikka ja alue ovat keskeisiä käsitteitä kaikille yrityksille kartoittaa ja analysoida kansallisvaltion spatiaalista ja sosiaalista jäsentymistä. Käsitteet viittaavat Moringin mukaan liikkumattoman ja staattisen objektin sijaan jatkuvaan, meneillään olevaan kulttuuriseen prosessiin. Tilallisuus voidaankin käsittää osana yhteiskunnallista suhdejärjestelmää, jonka sisällä ja jonka kautta yhteisöt ja sosiaalinen elämä tulevat osaksi ”yhteiskuntaa”. (Mt., 83.)

Massey (2003) tuo esille kiistat, joita syntyy kun perinteiset vakiintuneet käsitykset paikasta asetetaan kyseenalaisiksi. Paikka hahmotetaan usein vakiintuneeksi yhteisöksi, jolla on oma fyysinen, taloudellinen ja kulttuurinen erityisluonne. Paikat eroavat muista paikoista, sillä ne ovat omanlaisiaan omine piirteineen ja perinteineen. Kuitenkin on myös pohdittava paikan ja paikallisuuden oikeutusta ja järkevyyttä, sillä muun muassa globalisaation seurauksena kulttuurit sekoittuvat, kansainväliset muuttoliikkeet ovat lähes arkipäivää ja talouskin on kansainvälistynyt, puhumattakaan miten lokaalisen tason muutokset, esimerkiksi kuntaliitokset, vaikuttavat paikkoihin ja niiden kulttuuriin erityisluonteisiin. (Mt., 51–53.) Edellä esitetyn identiteetin tapaan globalisaatio ja muunlaiset muutokset, esimerkiksi kuntaliitos, voivatkin olla paikan kannalta sekä uhkia, haasteita että mahdollisuuksia, jolloin myös paikan olemusta ja kokemista voidaan pitää jatkuvasti muuttavana.

Paikkojen muuttumiseen liittyy luonnollisesti sen maisemien ja rakennusten muuntuminen tai muuntaminen sekä muutokset ihmisten asenteissa. Toisaalta muutoksen kokemus ja muutoksen luonne näyttää ruokkivan yhteenkuulumisen ja kiinnittymisen tunteita tiettyihin paikkoihin, mikä luo jatkuvuuden kokemuksen. (Relph 1976, 31.) Vaikka paikkoja muutettaisiin fyysisesti, se ei näytä muuttavan paikan perusolemusta ainakaan ihmisten mielikuvissa, mikä vahvistaa entisestään jatkuvuuden ja pysyvyyden tunnetta. Siksi ainakin mentaalisisällä tasolla paikkoja myös niin sanotusti häviää, kun ne menettävät entiset merkityksensä tai arvonsa. Paikkoihin näyttää liittyvän niin monia tunteisiin ja turvallisuuteen liittyviä asioita, että ihmiset haluavat kokea niiden pysyvän samoina. Ja vaikka paikat muuttuvatkin jatkuvasti esimerkiksi ihmisten asenteiden ja kokemusten

muuttumisen seurauksena, muutos on hidasta ja lähes huomaamatonta, sillä tähän muutokseen sopeudutaan luonnollisesti kokemusten yhtäaikaisen muuttumisen takia. Tästä syystä esimerkiksi kuntaliitos saattaa tuntua ihmisistä paikan muuttumiselta vieraaksi, sillä muutos on nopea ja tietoisesti tehty, eikä näin välttämättä vastaa ihmisten tarpeita luoda jatkuvuutta ja pysyvyyttä. Tällöin ihmiset saattavat kokea paikan muutoksen vievän entisen paikan arvon ja merkityksen, jolloin paikka saattaa hävitä mentaalisisällä tasolla.

Esimerkiksi Sillanpää (2011) tarkastelee paikkaa humanistisen maantieteen ja kulttuurintutkimuksen tapaan, ja pohtii sitä, mitä oleminen osana paikkaa merkitsee. Tällöin puhutaan paikkaan identifioitumisesta, siitä miten paikkaan samastutaan ja miten se tunnetaan omaksi. (Mt., 111.) Moringin (2000, 88) mukaan moderni sitoutuminen paikkaan liittyy yhteisyyden ja jaettujen kokemusten etsimiseen ja muodostumiseen, joihin liittyy myös vahvasti osallisuus. Osallisuus kuvaa yksilön kiinnittymistä yhteisönsä, ja se on vahvasti kokemuksellista. Osallisuuteen liittyy läheisesti edellä mainittu samastumisen käsite. Osallisuuden tunne liitetään monesti omaan asuinalueeseen, kuten kotikuntaan, jolloin sillä viitataan vahvaan paikkaan kuulumisen tunteeseen. Vastakohta osallisuudelle on sivullisuus. (Sinkkonen-Tolppi 2006, 148.)

Paikkasidonaisuudesta, samastumisesta, sitoutumisesta ja osallisuudesta paikkaan voidaan johtaa paikallisuuden käsite. Paikallisuus sijainnin ja kokemuksen laajassa mielessä antaa kontekstin paikassa tapahtuneille asioille ja kertomuksille niistä. Kertomukset, tulkinnat tapahtuneesta, liittyvät tiettyyn käsitykseen alueellisesta kokonaisuudesta, joka on muista erillinen. Kuten edellä on tullut esille, paikallisuus on monesti piilevää, mutta esimerkiksi silloin, kun etsitään aktiivisesti juuria ja menneisyyteen kiinnittyviä identiteettimuotoja, paikallisuus näyttää voimistuvan. Tätä voidaan kutsua alueiden prosessiluonteeksi. (Moring 2000, 86.) Näin paikallisuuskin on muuttuvaa, jatkuvasti ihmisten kokemusten mukaan ilmenevää.

Samoin kuin paikka, myös paikallisuus näyttää käsitteenä yleensä viittaavan johonkin eheään kokonaisuuteen, ja ainakin menneisyyteen sijoitettuna se ilmentää sekä historiallista pitkää kestoa, historiaan ja luontoon liittyvää jatkumoa että jotakin omaperäistä ("paikallinen kulttuuri", "perinne", "koti", "suku"), ja nämä näyttäytyvät usein varsin vahvoina, luonnollisina ja kyselemättöminä (Lönnqvist 2002, 119; Anderson 1983, 143; Kärki 2004, 115). Paikallista identiteettiä kokiessa ja määriteltessä vedotaan usein myös edellä mainittuun paikkaan kuulumiseen (belonging) (af Forselles-Riska 2006, 226).

Hallin (2003, 93–94) mukaan kulttuurit eivät kuitenkaan ole paikallisia, vaan niitä pidetään paikallisina, koska se on ihmisten tapa hahmottaa kulttuureja. Paikkoihin liittyvät käsitykset ja tunteet ovat myös Forselles-Riskan (2006) mukaan sekä yksilöllisen että kollektiivisen mielikuvituksen tuotteita. Ihmiset tuottavat paikkaan liittyvää identiteettiä itse, jolloin käsitykset paikoista ovat aina subjektisidonnaisia ja epävakaita, ja eri yksilöt luovat eri aikoina ja eri syistä kerronnallisia paikallisuuksia. (Mt., 226.) Tällainen prosessinomainen kerronnallisten paikallisuuksien luominen tapahtuu myös kertomuksissa Päijät-Hämeen kuntaliitoksesta, erityisesti silloin kun niissä kerrotaan tai viitataan aikaan ennen liitosta.

Kun ajatellaan tiettyä kulttuurista identiteettiä, ollaan taipuvaisia näkemään sen liittyvän tiettyyn paikkaan, ympäristöön, maisemaan tai näkymään. Identiteetille annetaan näin tausta, se kehystetään jotta siitä saataisiin paremmin tolkkua. Ihmisillä on voimakas taipumus kulttuuristen identiteettien maisemallistamiseen, liittyy niihin kuviteltu paikka tai koti, jonka piirteet sitten peilaavat näitä tiettyjä kulttuurisia identiteettejä. (Hall 2003, 93–94) Tähän paikan maisemallistamiseen liittyy tarve olla tietoinen paikastaan ja tuntea oma paikkansa. Tätä tietoisuutta omasta reviiristä voidaan Lönnqvistin (2002, 122) mukaan kutsua paikallisidentiteetiksi. Aluetietoisuudessa, paikallisessa intressissä tai paikallisessa identiteetissä heijastuu alueen historiallinen kehitys, alueen erityispiirteet ja suhde yhteiskunnan muuhun kehitykseen sellaisena kuin alueen asukkaat itse ne kokevat. (Paasi 1998, 175.)

Relphin (1976) ja Paasin (1998, 174–176; 2003, 478) mukaan paikallisesta identiteetistä puhuttaessa voidaan erottaa paikan identiteetti sekä paikkaan identifioituminen. Paikan identiteetti viittaa paikan fyysiseen samuuteen ja yhteneväisyyteen. Kyse on tällöin paikan tunnistettavuudesta, toisin sanoen asioista, jotka erottavat jonkun paikan tai alueen toisesta sekä toisaalta niistä tavoista ja symboleista, joiden kautta jokin paikka on olemassa tai läsnä erilaisissa konteksteissa. Paikan identiteetti viittaa myös kollektiivisesti jaettuun kertomuksiin ja dokumentteihin paikasta sekä rituaaleihin paikassa, eli ihmisten toimintaan ja kokemuksiin paikassa. Tämän kollektiivisuutensa vuoksi paikan identiteettiä luodaan jatkuvasti. Se on luonteeltaan hitaasti muuttuva, ja siksi ihmiset usein kokevat paikan lähes aina samana ja yhteneväisenä, vaikka se itse asiassa onkin jatkuvassa prosessissa.

Ihmisen paikkatietoisuus eli paikkaan identifioituminen rakentuu paikan identiteetin kautta siten, että ihminen samastuu johonkin paikkaan (tai paikan identiteettiin). Samastuessaan

paikkaan ihminen antaa merkityksiä paikalle ja sitä kautta sitoutuu paikkaan, sen sosiaaliseen, kulttuuriseen ja symboliseen ympäristöön. (Relph 1976; Paasi 1998, 174–176; Paasi 2003, 478.) Myös tämä ilmiö näyttäytyy jatkuvasti muuttuvana, sillä kuten paikan identiteetti, paikkaan identifioituminen koetaan pysyvänä, vaikka paikka muuttuukin mielikuvissa (hitaasti) ja lähes huomaamatta.

Kunta on paikkana monille ihmisille ensisijainen identifioitumisen kohde. Zimmerbauer ja Suutari (2007) ymmärtävät kuntaidentiteetin artikkelissaan kuntaan samastumisena, joka rakentuu ja jonka olemus on sekä subjektiivinen että sosiaalinen konstruktio. He toteavat myös, että vaikka alueellisen identiteetin rooli kuntarakenteen muutosten vauhdittajana ja toisaalta myös estäjänä on tunnustettu, identiteetin tutkiminen ja erilaisten tutkimustulosten vertailu on vaikeaa. Alueellisen identiteetin merkitys on joka tapauksessa nykyisessä aluejärjestelmän muutostilanteessa suuri, sillä esimerkiksi voimakas samastuminen omaan asuinkuntaan voi estää kuntarakenteen muutoksen. (Mt.) Kyseessä on edellä esitetty vastarintaidentiteetti (Castells 2004), joka pyrkii säilyttämään nykytilan ja jarruttaa käytännössä aluerakenteen muutosta. Voimakas samastuminen kuntaan voi Zimmerbauerin ja Suutarin (2007) mukaan toisaalta myös lisätä oman kunnan hyväksi tehtävää työtä ja aloitteellisuutta ja tätä kautta tukea demokratian toimivuutta. Zimmerbaueriin ja Suutariin nojautuen myöskään kuntaidentiteetti ei ole stabiili, koska esimerkiksi kuntarakenteen muutostilanne aiheuttaa usein uhan identiteettiperustalle. (Mt., 2007.)

Kuntaliitosten taloudelliset argumentit tuskin vaikuttavat kovin myönteisiltä, mikäli paikallinen identiteetti on voimakas ja aiheuttaa halun säilyttää oman kunnan. Paikallisella identiteetillä onkin suuri merkitys kuntien aluerakenteen uudistuspyrkimysten toteutumisen kannalta. Identiteetti liittyy ihmisen perusturvallisuuden kokemukseen, joka muutostilanteessa kyseenalaistuu. Kun muutostilanteessa tutuksi mielletty alue ja sitä edustavat symbolit tuntuvat katoavan, liitosten vastustus on hyvin todennäköistä. Onkin syytä tarkastella kuntasamastumiseen liittyvää paikallisidentiteettiä alueellisen identiteetin rinnalla, tai tässä tapauksessa sen sijaan. Paikallinen identiteetti muodostuu ja muokkautuu jatkuvasti jokapäiväisen elämän ja lähiympäristön sosiaalisen vuorovaikutuksen tuloksena. Esimerkiksi kylä tai asuinalue on tällöin keskeisessä osassa identiteetin rakentumisessa. (Zimmerbauer & Suutari 2007, 355.) Näistä syistä paikallisen identiteetin tutkiminen sekä huomion kiinnittäminen paikalliseen identiteettiin on tärkeää.

2.2 Muutos ja jatkuvuus – muutoksen jatkuvuus – jatkuva muutos

Kuntaliitoksessa on kyse muutoksesta. Vaikka mikään kunta ei liitoksessa fyysisesti tai maisemallisesti muutu – mahdollista nimenmuutosta lukuun ottamatta – liitos koetaan kuitenkin yleensä suurena muutoksena. Kuntaliitoksen jälkeen oma kunta ei ehkä ole enää olemassa samassa mielessä kuin se oli ennen. Paikkana kuntaa ei enää koeta samana, pysyvyyttä ja elämän jatkuvuutta muodostavana tilana. Pohdin seuraavaksi muutoksen ja jatkuvuuden suhdetta toisiinsa sekä edellä käsiteltyihin käsitteisiin, kuten paikkaan, identiteettiin, samastumiseen, sitoutumiseen ja pysyvyyteen. Tarkastelen käsitteitä erityisesti turvallisuuden käsitteen kautta, sillä aiemmin esitetyn perusteella monessa tapauksessa juuri jokin tietty paikka tarjoaa ihmisille turvallisuutta sekä pysyvyyden tuntemuksia.

Kulttuurin ja kodin välillä on voimakas assosiaatio, joka syntyy ja vakiintuu siinä prosessissa, jossa kulttuuri ja identiteetti yhdistetään tiettyyn maisemaan. Kulttuuri on ihmiselle koti, paikka johon kuulutaan luonnollisesti, josta ollaan kotoisin ja joka leimaa identiteettiä. Siihen ollaan sidoksissa eri tavoilla, ja näiden sidosten vuoksi se voidaan käsittää niin sanotusti velvollisuutena. Kun ihminen kuuluu saman kulttuurisen identiteetin jakavien ihmisten joukkoon, hän tuntee olonsa kotoiseksi. Näin kulttuuri myös antaa vahvan tunteen yhteenkuuluvuudesta, turvallisuudesta ja tuttuudesta. (Hall 2003, 94.)

Relphin (1976, 39–41) mukaan koti on yksilöllisen ja yhteisöllisen identiteettimme perusta. Koti on korvaamaton merkityskeskus, johon liittyy vahva kiintymys tiettyyn järjestykseen ja tiettyyn ympäristöön. Kiintymys perustuu tuttuuteen, paikan tuntemiseen ja siellä tunnistettavuuteen, mikä muodostaa ihmisen juuret tiettyyn paikkaan. Kiintymys ja juurien tarve ei tuota pelkästään tietoa paikasta ja sen ominaisuuksista, vaan pikemminkin se luo huolenpidon tunteen paikkaa kohtaan. Huolenpito ja huoli omasta paikasta ilmenevät monella eri tavalla. Se ei ole pelkästään menneisyyden kokemuksista ja tulevaisuuden odotuksista nousevaa huolta. Siihen liittyy myös todellinen vastuun ja kunnioituksen tunteminen paikkaa kohtaan, todellinen sitoutuminen paikkaan. Ihmiselle voi olla tärkeää paikan fyysinen ulkomuoto, maisemat tai vaihtoehtoisesti tietoisuus paikan pysyvyydestä ajassa. Silloin kun ihminen todella kokee juurensa olevan tietyssä paikassa, kaikki edellä mainitut tekijät ovat hänelle erottamattomia ja tärkeitä. (Relph 1976, 37–38.)

Ihmisellä on luontainen taipumus liittymiseen, olla tunteidensa kautta osana jotakin. Liittyminen on tarve, joka ohjaa ihmisen elämäntapaa monella tasolla. Yksi näistä tasoista on jatkuvuuden luominen, tarve jatkuvuuteen. Toisaalta ihminen on kuitenkin jatkuvasti kulttuuria luova olento, jolloin jatkuvuuden mukana kulkee aina muutos. Muutos taas tuo mukanaan jonkinlaisen konfliktin tai ainakin kuohuntaa, reagointia tapahtuvaan. Kulttuurin jatkuvassa muutoksessa näkemykset siitä, mikä edustaa jatkuvuutta ja luo turvallisuuden tunnetta vaihtelevat paljon. Muutokseen kuitenkin sopeudutaan ajan myötä, jolloin se liittyy vähitellen osaksi ihmisten kokemusmaailmaa ja menneisyyttä. Näin muutoksesta tulee lopulta myös osa jatkuvuutta. Myös kuntaliitostilanne aiheuttaa usein ensin jonkinlaista kuohuntaa, mutta ajan myötä ihminen kuitenkin useimmiten sopeutuu liitoksen aiheuttamaan koettuun muutokseen, jolloin kyseessä on eräänlainen sykli, jossa muutos, katkos ja jatkuvuus ovat toistensa syitä ja seurauksia. (Hangasmaa 2003, 92, 141; Mäkinen 2007, 23–24.) Lisäksi on muistettava, että vaikka mitään kuntaliitosta tai muuta alueellista rakennemuutosta ei koskaan toteutettaisi, muutos kuuluu silti aina ihmiselämään. Toisin sanoen kulttuuri on jatkuvasti muuttuva muun muassa ihmisten sitä muokkaavan toiminnan vaikutuksen vuoksi, vaikka tällainen muutos onkin usein varsin hidasta.

Paikkaan liitetään usein ajatus pysähdyksestä, kuulumisen tunteesta ja konkreettisuudesta (Kymäläinen 2006, 203–204). Kärki (2004, 134) puhuikin tuttuun ja totuttuun nojautumisesta, mikä synnyttää jatkuvuutta ja kaivattua turvallisuuden tunnetta. Ihmisen elämässä jatkuvuus on käsite, joka sitoo yhteen nykyhetkeä, mennyttä ja tulevaa (Pöysä 2006, 164). Näin ajateltuna muutos on aina läsnä, mutta ihminen tarvitsee jatkuvuuden käsitettä saadakseen tolkkua maailmasta ja kiinnittyäkseen siihen, sekä kokeakseen elämänsä ja historiansa kokonaisuena.

Vaikka ihminen nojautuu herkästi tuttuun ja totuttuun, se ei tarkoita, ettei muutosta koskaan tapahtuisi. Muutosta ja jatkuvuutta ei voida tarkastella erillisinä toisistaan. Ilman muutosta ei ole jatkuvuutta ja ilman jatkuvuutta ei ole muutosta. Käsitteet ovatkin ehtona toistensa olemassaololle. Muutoksen vastustaminen ja muutokseen sopeutuminen ja tätä kautta jatkuvuuden ”pysyminen” sitovat käsitteitä yhteen, jolloin ne lomittuvat keskenään vastavuoroisesti. Tämä vastavuoroisuus luo uusia kulttuurisia merkityksiä, mitä Hangasmaa kutsuu vuoropuheluksi, jossa peilataan itseä toisiin, omaan ja toisten menneisyyteen sekä keskustellaan tulevaisuudesta. (Hangasmaa 2003 142; Mäkinen 2007, 24.) Kuntaliitostilanteessa näennäistä jatkuvuutta uhkaa muutos, jonka koetaan usein

katkaisevan tämän jatkuvuuden. Mentaalisella tasolla tällaista muutosta voikin olla aluksi vaikeaa käsitellä, sillä se ei ole tiedostamaton kulttuureille ominainen luonnollinen muutos. Muutokseen sopeutumista taas tapahtuu kuntaliitoksen jälkeen esimerkiksi muodostamalla uusia kulttuurisia merkityksiä uudessa tilanteessa, peilaamalla uusia kokemuksia omaan menneisyyteen ja keskustelemalla tulevaisuudesta aiempien kokemusten ja merkitysten pohjalta.

Massey (2008, 24–25) puhuu paikasta ja paikallisuudesta eräänlaisen turvapaikan muodostavina asioina. Aika-tila-tiivistymän – tilassa tapahtuvan liikkeen ja kommunikaation sekä sosiaalisten suhteiden maantieteellisen laajenemisen – aiheuttama turvattomuus, sijoiltaan meneminen ja mahdolliset haavoittuvuuden tunteet aiheuttavat epävakaisuutta, mikä saa ihmiset kaipaamaan epätoivoisesti rauhaa ja hiljaisuutta. (Lisää tilan ja ajan määritelmistä sekä aika-tila-tiivistymästä ks. Massey 2008.) Ihmiset tuntevat Masseyn mukaan halua pysyvyyttä ja identiteetin turvallisuutta kohtaan kaiken liikkeen ja hallitsemattomalta tuntuvan muutoksen keskellä. Paikka ja juurien tuntu näyttää tarjoavan väylän tähän, sillä niiden koetaan tarjoavan vakautta ja ongelmattomalta vaikuttavan identiteetin lähteen. Tällainen näkökulma saatetaan kuitenkin helposti hylätä silloin kun se nähdään jokseenkin taantumuksellisena, väistöliikkeenä, tai perääntymisenä tosiasiasa väistämättömästä elämän dynamiikasta ja muutoksesta. Tästä näkökulmasta muutokseen nimenomaan tulisi tarttua, jotta maailma voitaisiin muokata paremmaksi, sen sijaan että nähtäisiin paikan ja paikallisuuden toimivan maailman todellisista tapahtumista pois suuntautuvan romanttisen paon kiinnekohtina. Kuntaliitosten herättämät tunteet koskevat usein tällaista haavoittuvuuteen ja muutoksen pelkoon liittyvää ilmiötä, johon liitoksen toimeenpanijat ja kannattajat todennäköisesti suhtautuvat hidasteena ja epäuskona paremmasta tulevaisuudesta.

Sennett (1999) puhuu paikasta tärkeänä osana ihmisen elämää, sillä kokemus omasta paikasta maailmassa tekee ihmisestä sosiaalisen olennon. Sennett uskoo, että fyysisillä paikoilla on merkittävä rooli sosiaalisen paikan tunteen luomisessa, uskollisuuden ja velvollisuuden tunteiden sekä elämän merkitysten muodostamisessa, ja helpotuksen tarjoamisessa elämän vaikeissa asioissa. Kun esimerkiksi talous ja politiikka ovat epävarmoja ja arkielämälle jokseenkin vieraita ja kaukaisia, lojaliteettia ei kannata kohdistaa näihin. Kulttuuri sen sijaan näyttää tarjoavan pysyvyyttä, paikka varmuutta ja tuttuutta, vaikka myös kulttuuri itsessään on jatkuvasti muuttuva. Kuitenkin kulttuurin

hitaasti muuttuva luonne on niin luonnollinen, se on ihmisten itsensä tuottamaa, etteivät ihmiset todennäköisesti koe sitä vahingollisena. Sennett on kuitenkin huolestunut siitä, mihin tämä näkemys saattaa johtaa. Kun talous tuottaa ihmisille epäonnistumisia ja vahinkoa, he alkavat etsiä paikan tuomia mukavuuksia sekä sen tarjoamaa turvallisuutta ja pysyvyyttä yhä enemmän. Tästä saattaa kuitenkin seurata paikan kääntyminen sisäänpäin, suljetuksi systeemiksi. (Mt., 23.)

Itse lähestyn tutkielmassani muutoksen ja jatkuvuuden teemoja Mäkisen (2007) tapaan hallinnollisen uudelleenorganisoinnin kautta. Odotettava kuntaliitostilanne on muutoksen liikkeelle sysäävä voima, joka sisältää laajan yhteiskunnallisiin rakenteisiin perustuvan tason. Keskeisempää kuitenkin on muutostilanteen sisältämä paikallinen, inhimillinen, yksilöllisempi ulottuvuus. (Mt., 24.) Vuoropuhelua vaaditaan kahdella tasolla, sekä kollektiivisella että henkilökohtaisella, sillä muutos ei koske yksin vain kuntaa tai kuntalaista vaan kuntaa sekä kuntalaista, koska kunta alueena ja paikkana viittaa molempiin. Tässä yhteydessä nousee esille jatkuvuuden ja muutoksen keskinäinen suhde, jolloin on kiinnitettävä huomiota niihin tapoihin, joilla ihmiset käsittelevät kokemaansa muutosta, ja sitä kautta muuntavat muutoksen jälleen jatkuvuudeksi.

3 AINEISTO JA MENETELMÄ

Tässä luvussa esittelen aineistoni sekä siihen soveltamani menetelmän. Kyse on mielipidekirjoitusten tarkastelusta ja käsittelystä narratiivisuuden keinoin, sekä juonirakenneanalyysin soveltamisesta narraatioon. Kerron tässä luvussa tarkasti menetelmän soveltamisesta aineistoon, ja esittelen tapaan tulkita saatuja tuloksia.

3.1 Aineiston esittely

Moringin (2000, 94) mukaan sanomalehdet, erityisesti alueelliset sanomalehdet, aktualisoivat kulloisiakin käsityksiä alueiden kulttuurisesta ja symbolisesta maisemasta. Niiden luomassa kerronnassa valikoidaan ja rakennetaan traditiota, tapojen, arvojen ja uskomusten järjestelmää, jonka pohjalta identiteetti rakentuu. Mielestäni myös sanomalehtien mielipidekirjoitukset toimivat samalla tavalla, sillä niissä yhtä lailla kanta johonkin asiaan realisoituu jopa voimakkaammin kuin alueellisten sanomalehtien uutisissa. Ne myös ilmentävät suhdetta yleisiin yhteiskunnallisiin muutoksiin, kuten tässä tapauksessa mahdolliseen tulevaan kuntaliitokseen.

Käytän aineistonani Päijät-Hämeen maakuntalehden, Etelä-Suomen Sanomien, kuntaliitoshankkeeseen ja kuntaliitokseen liittyviä mielipidekirjoituksia ajalta 1.1.2010–31.9.2010. Etelä-Suomen Sanomien mielipidekirjoitukset julkaistaan aina, joitakin harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta, kirjoittajan omalla nimellä. Mielipidekirjoituksille on tyypillistä varsin johdonmukainen argumentaatorakenne (Laamanen 2007, 48), ja osa kuntaliitosta koskevista mielipidekirjoituksista on hyvin selkeitä tulevaisuudenkuvauksia jo lähes valmiiden perinteisten tarinoiden muodossa. Aineistoni koostuu mielipidekirjoituksista, joista useimpien tavoitteena on ottaa kantaa käsillä olevaan kuntaliitokseen ja esittää perusteltuja näkemyksiä sen puolesta tai sitä vastaan.

Valikoin aineistooni mielipidekirjoituksia edellä mainitulta ajalta seuraavien kriteerien valossa: Kirjoitus käsittelee selvitetävänä olevaa kuntaliitoshanketta, ja tätä kautta mahdollista kuntaliitosta, tai muuta (jo tehtyä) kuntaliitosta. Kirjoitus voi myös käsitellä kuntarakenteen muutosta menneisyydessä tai tulevaisuudessa, kuntien taloutta, hallintoa, palveluita, demokratiaa, kuntalaisten asemaa tai muuta vastaavaa teemaa viitaten kuntarakenteeseen tai kuntaliitoksiin.

Mielipidekirjoituksia on yhteensä 111 kappaletta (ks. liite 1), joista suurin osa on touko–
syyskuulta. Esimerkiksi maaliskuussa kirjoituksia oli vain kolme kun taas esimerkiksi
elokuussa niitä oli 23. Halusin aineistoon mukaan myös alkuvuoden kirjoitukset, sillä ne
ovat mielestäni tärkeitä aineiston rikkauden kannalta. Kun otetaan huomioon ensimmäisen
aluekuulemistilaisuuden ajankohta – helmikuu 2010 – alkuvuoden kirjoitukset ovat
periaatteessa ensimmäisiä mielipidekirjoituksia, jotka kuntaliitoksesta kirjoitettiin sen
jälkeen kun kuntalaisille oli varsinaisesti esitelty kuntaliitoshanketta. Tammi- ja helmikuun
kirjoitukset (3 kpl) ovat mukana aineistossa lähinnä siksi, että ne on kirjoitettu vuoden
2010 puolella.

Mielipidekirjoituksia kuntaliitokseen liittyen ovat kirjoittaneet niin poliitikot, kuntaliitosta
selvittävä taho, kuntaliitohankkeessa mukana olleiden kuntien ulkopuoliset ihmiset,
kuntien valtuutetut kuin tavalliset kuntaliitoshankkeessa mukana olleiden kuntien asukkaat.
Olen tietoisesti aineistoa lukiessa ja purkaessa ennen kaikkea keskittynyt kirjoituksista
nouseviin teemoihin ja juoniin, ja jättänyt kirjoittajan huomiotta. Näin en sorru
tiedostamatta yhdistämään automaattisesti tietyn kirjoittajaryhmän tekstejä saman teeman
alle, ja voin myös helpommin suhtautua teksteihin samanarvoisina. Kirjoittajien
monipuolinen tausta mahdollistaa kuitenkin erilaisten käsitysten esille tulemisen
esimerkiksi kuntaliitoksen vaikutuksista arkielämään, paikallisuudesta tai muutoksen
kokemuksesta.

Mielipidekirjoitukset käsittelevät kuntaliitoshanketta ja itse mahdollista tulevaa
kuntaliitosta monesta eri näkökulmasta. Osa mielipidekirjoituksista ilmaisi suhtautumista
kuntaliitokseen hyvin voimakkaasti, asettuen vahvasti joko vastustamaan tai puolustamaan
liitosta. Osa taas suhtautui liitokseen soveltavammin, eri näkökulmia huomioon ottaen.
Vaikka kantaa ei välttämättä aina oteta, pohditaan kuitenkin tulevaisuuden uhkia ja
mahdollisuuksia. Pelkän tulevaisuudenkuvan tai vastaavan esittäminen kertookin paljon
siitä, mitä arvoja kirjoittaja vaalii ja mitä ei. Kirjoitukset heijastavat käsityksiä tietystä tai
tietyistä alueellisista kokonaisuuksista, joka on muista erillinen. Tähän alueeseen liittyy
erilaisia tunnepitoisia siteitä. Sinne on myös muodostunut monenlaisia yhteisöjä, jotka
tuottavat tietynlaisia identiteettejä itselleen ja muille. Mielipidekirjoitusten avulla ihmiset
muodostavat ja muokkaavat näitä käsityksiä alueesta ja identiteetistä. Koska
mielipidekirjoituspalstat tarjoavat ihmisille eräänlaisen keskustelufoorumin, he pääsevät

näin osallistumaan ennen kaikkea yhteiskunnalliseen keskusteluun, mutta myös kulttuuriseen merkityksenantoon.

Aineistossa oli vain muutama teksti, joita en voinut käyttää tutkielmassani seuraavissa luvuissa esittelemäni menetelmän vaatimalla tavalla. Ne lähinnä esittelivät hanketta ja ottivat korkeintaan kantaa kuntaliitoksesta käytävään yleiseen keskusteluun sekä siihen, millä tavoilla ihmiset suhtautuvat kuntaliitoshankkeeseen omissa teksteissään. Lisäksi ne esittelivät paljolti faktoja ja tunnuslukuja hankkeeseen liittyen, eivätkä siksi tuoneet esille mitään sinänsä tarinallista, mikä kertoisi tulevaisuudesta, saati suhtautuneet kuntaliitokseen millään tavalla. Aineisto muodostui näistä muutamasta poikkeuksesta huolimatta varsin laajaksi.

3.2 Aineiston narratiivisuus

Kertomus Päijät-Hämeen kuntaliitoshankkeesta on – kuten kertomukset yleensä – loogis-kronologinen tapahtumaketju, jossa ilmenee ajallinen ulottuvuus ja juonellisuus (Alasuutari 1999, 127). Päijät-Hämeen kuntaliitoshankkeen tarina voidaan pelkistettynä esittää seuraavasti: selvitys liitoksesta käynnistyy, käydään keskustelua, kuullaan kuntalaisia, tehdään päätös liitoksesta, ja lopulta hanke kariutuu mukana olleiden kuntien kielteisiin päätöksiin. Tarinan alku- ja lopputapahtuma ovat tietyn asiantilan toteavia, välissä olevat tapahtumat ovat aktiivisia. Viimeinen tapahtuma, kuntaliitoksen kariutuminen, on ensimmäisen tapahtuman, hankkeen käynnistymisen, muuntunut muoto.

Tutkielmassani mielenkiinnon kohteena ovat kuntaliitokseen liittyen syntyneet kertomukset. Kuntaliitosta käsittelevissä mielipidekirjoituksissa kerrotaan tarinoita mahdollisesta tulevaisuudesta, sillä niissä puhutaan siitä, millainen uusi kunta mahdollisesti tulisi olemaan. Esittelen kertomusten rakentamisprosessia seuraavassa luvussa (luku 3.3). Kertomukset saattavat osaltaan liittyä tai jopa ennustaa kuntaliitoshankkeen epäonnistumista. Tarkastelussa ovat erityisesti kertomusten alkua seuraavat ja loppua edeltävät aktiiviset tapahtumat, jotka ovat keskeisiä hankkeen hylkäämisen kannalta. Aineisto antaa vastauksia esimerkiksi seuraaviin kysymyksiin: mitä tapahtui, kuka teki, miksi, miten, kenen/minkä puolesta ja ketä/mitä vastaan. Syntyneitä kertomuksia on mielekästä tarkastella narratiivisuuden keinoin.

Narratiivisuus liittyy käsitteenä läheisesti muun muassa suomen kielen sanoihin kertomus, kertominen ja tarinallisuus. Itse käytän enimmäkseen sanoja kertomus ja tarina viittaamaan

aineistosta koostamiini juonellisiin teksteihin. Narratiivisuus ei varsinaisesti ole metodi, vaan lähinnä hajanainen muodostelma kertomuksiin liittyvää tutkimusta, ja sille on tunnusomaista huomion kohdistuminen kertomuksiin todellisuuden ja tiedon tuottajana ja välittäjänä. Narratiivinen tutkimus voi käyttää materiaalinaan kertomuksia, kuten tässä tapauksessa Päijät-Hämeen kuntaliitoshanketta ja mahdollista kuntaliitosta käsitteleviä mielipidekirjoituksista muodostamiani kertomuksia. Kuitenkin myös itse tutkielma on kertomuksen tuottamista. Tarkoitukseni on ollut rakentaa mielipidekirjoituksista niin sanottuja todentuntuisia tarinoita siitä, miten mahdollinen kuntaliitos vaikuttaisi kuntalaisten elämään. Todentuntuisten kertomuksien rakentamisella tavoitellaan lukijan eläytymistä tarinoiden ja niiden kokemista eräänlaisina simulaatioina todellisuudesta. Tämä voi parhaimmillaan johtaa jonkin uuden tiedon avautumiseen ja uudenlaiseen ymmärrykseen. (Heikkinen 2001, 116, 127–128.) Se voi muun muassa antaa viitteitä tekijöistä, jotka johtivat kuntaliitoshankkeen epäonnistumiseen.

Lehtimäen (2000, 9) mukaan tarinat ovat aina olleet ihmisten tapa luoda yhteisöllisyyttä ja välittää eteenpäin yhteisön tärkeinä pitämiä arvoja. Tarinat tuovat esiin mikä on sopivaa, mikä tuomittavaa, mikä tärkeää, mikä turhaa ja tavoittelun arvoista, millä ei enää ole arvoa ja minkä voi heittää pois. Tällaisia piirteitä on myös kertomuksissa kuvitellusta kuntaliitoksesta. Ne heijastavat kulttuurin vaikutusta käsityksiin ja asenteisiin yhteiskunnallisesta kehityksestä erityisesti silloin, kun niissä käsitellään arvokkaina tai arvottomina pidettyjä asioita.

Kuntaliitoshankkeen etenemiseen on liittynyt paljon virallista ja epävirallista keskustelua, jossa on ollut mukana niin hankkeen selvittäjätaho, päättävä tahto kuin tavallisten kuntalaisten tahto. Keskustelu on edennyt limittäin ja lomittain, ja uusi tieto on rakentunut vanhan tiedon ohjaamana, ja myös muokannut käsityksiä ja muodostanut mahdollisesti myös täysin uutta tietoa, joka osittain kumoaa aiempaa tietoa. Narratiivisuus onkin usein liittynyt konstruktiviseen tiedonkäsitykseen, koska sillä voidaan viitata tietämisen tapaan ja tiedon luonteeseen, eli tiedonprosessiin sinänsä. Konstruktivismiin mukaan ihmiset rakentavat, konstruoivat, tietonsa ja identiteettinsä kertomusten välityksellä subjektiivisesti. Ihminen rakentaa tietonsa aikaisemman tietonsa ja kokemustensa varaan, jolloin näkemys asioista muuttuu sitä mukaa kun ihminen saa uusia kokemuksia ja keskustelee muiden ihmisten kanssa, jolloin tieto on niin sanotusti kertomusten kudelman. Todellisuus ei tällöin ole vain yksi, vaan pikemminkin on olemassa eri tavoin

ihmismielissä ja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa rakentuvia todellisuuksia. (Heikkinen 2001, 118–119.)

Narratiivisessa tutkimuksessa huomio kohdistuu siihen, millä tavalla yksilöt antavat merkityksiä asioille kertomustensa kautta, mutta kuitenkin niin että pyritään tutkijan ja tutkittavien yhteiseen merkitysten luomiseen (Hatch & Wisniewski 1995, 114–117). Mielipidekirjoituksissa näitä merkityksiä luo mielipiteen kirjoittaja. Tutkijana minun onkin olennaista huomioida mielipidekirjoitusten henkilökohtainen ja subjektiivinen tyyli, ja aineistosta muodostamissani kertomuksissa luoda merkityksiä yhdessä mielipiteiden kirjoittajien kanssa.

Polkinghorne (1995, 6–8) käyttää aineiston analyysitavoista nimityksiä narratiivien analyysi sekä narratiivinen analyysi. Narratiivisella analyysillä viitataan uuden kertomuksen tuottamiseen aineiston kertomusten perusteella. Se kuvaa aineiston muotoa ja luo aineiston pohjalta uuden kertomuksen, joka pyrkii tuomaan esiin aineiston kannalta keskeisiä teemoja. Narratiivien analyysi taas kohdistaa huomion kertomusten luokitteluun erilaisiin luokkiin esimerkiksi tapaustyyppien, metaforien tai kategorioiden avulla. Itse käytän tutkielmassani narratiivista analyysia, eli tuotan uusia, mielipidekirjoituksista nousevia kertomuksia kuntaliitoksesta ja sen vaikutuksista. Kuntaliitoshankkeeseen liittyviä mielipidekirjoituksia tarkasteltaessa kysymys on pitkälti kahdesta eri näkökulmasta, kuntaliitosta puolustavasta ja vastustavasta kannasta. Niissä pohditaan sitä, miten kuntaliitos vaikuttaisi kuntalaisten elämään, ja toisaalta myös sitä, miten nykyinen kuntarakenne vaikuttaa ja tulee vaikuttamaan kuntalaisten elämään.

Alasuutari (1999, 136–137) toteaa, että vaikka kaikissa kirjoituksissa ei välttämättä ole juonta, niissä on kuitenkin usein nähtävissä tietty kirjoittajan konstruoima argumentaatorakenne. Toisin sanoen, kirjoittaja hyväksyy tietyt lähtökohdat, tavoiteltavat päämäärät, ja käsittelee mitkä estävät tai vaikeuttavat päämäärän saavuttamista ja mitkä taas edistävät sitä. Tällainen argumentaatorakenne on nähtävissä myös juonellisissa kertomuksissa Päijät-Hämeen kuvitellusta kuntaliitoksesta. Kertomuksia voidaan lähestyä esimerkiksi Fairclough'n (1997) esittämien kolmen näkökulman kautta. Tekstien analysointi voi valaista maailman, sen tapahtumien ja suhteiden representointia. Analyysillä voidaan myös tuoda esille millaisia identiteettejä on annettu niille, jotka esiintyvät tekstissä, ja mitä suhteita osallistujien välille on rakennettu. Toisin sanoen mikä tahansa teksti samanaikaisesti representoi ja rakentaa maailmaa sekä muodostaa suhteita.

Tekstit myös tuovat esiin menneitä tapahtumia ja luovat mielikuvia mahdollisesta tulevaisuudesta. (Mt., 14.)

Kertomusten merkitysten tulkinta valaisee myös kulttuurin olemusta: Mitä tarinat kertovat (paikallisesta tai alueellisesta) kulttuurista? Millainen kuva nykyajasta välittyy? Millaisia näkökulmia tarinoissa on eri asioihin ja miten ne eroavat kertomuksissa toisistaan? Ketä uhataan ja kuka hyötyy? Miksi juoni on sellainen kuin se on? Apon (1986, 278) mukaan kertomuksista voi tulkita, miten toistuvat juonikuviot sopivat taustakulttuurin tiettyihin rakennepiirteisiin ja maailmankuvaan. Tutkielmani kannalta erityisen relevantteja kulttuurin osa-alueita ovat esimerkiksi käsitykset alueellisuudesta, paikallisuudesta, pysyvyydestä sekä jatkuvuudesta. Mitä edellä mainituille seikoille ajatellaan tapahtuvan?

On huomattava, että tarinat eivät sinänsä heijasta todellisuutta, vaan tarinat ja tarinan kertominen sisältävät valintoja, eri elementtien uudelleenjärjestämistä ja uudelleen kuvaamista, sekä yksinkertaistamista ja pelkistämistä (Hinchman & Hinchman 1997, xvi). Tarinoita voidaan kutsua ymmärrystä helpottaviksi, tiivistetyiksi todellisuuden kuvauksiksi. Itse jaottelen mielipidekirjoituksista muodostamani kertomukset juonirakennepiirteiden keinoin eri tyyppisiin, jolloin alkuperäisten mielipidekirjoitusten samankaltaiset lauseet ja tekstin osat – jopa eri tekstien eri osat – muodostavat kolme yhteneväistä kertomusta.

3.3 Aineistosta kertomuksiksi

Aineiston käsittely alkoi mielipidekirjoitusten lukemisella, jotta saisin niistä kokonaiskuvan ja näkisin, voiko niistä ylipäättään muotoilla tarinoita. Hyvin nopeasti huomasin, että mielipidekirjoituksissa on paljon juonellisia piirteitä. Tämän jälkeen otin tekstit yksitellen käsittelyyn, ja poimin lähes jokaisesta tekstistä osia (lauseita, sanoja, kappaleita), jotka voisivat olla mukana muodostamassa osan tarinaa. Tässä vaiheessa teksteistä karsiutui paljon osia, erityisesti niitä, jotka viittasivat hanketta esitteleviin faktatietoihin (esimerkiksi mitä tullaan tekemään hankkeen edetessä) tai ottivat perustelematta kantaa kuntaliitoksen puolesta tai vastaan. Tämä tapahtui siksi, että tarkoitus on tarkastella nimenomaan kuntaliitoksesta syntyneitä mielikuvia, mahdollista tulevaisuutta. On kuitenkin huomattava, että mielipidekirjoituksia tuotti myös hanketta selvittävä taho, joskaan ei aina pelkästään hanketta esitellen. Toisin sanoen myös niin

sanottua faktatietoa oli otettava mukaan, sillä myös hankkeen luoma kuva uudesta kunnasta on tulevaisuudenkuva.

Seuraavaksi jaoin alkuperäisistä mielipidekirjoituksista erottelemi lauseet ja tekstinosat karkeasti samantyyppisten teemojen alle. Jako eri teemoihin ei kuitenkaan ollut itsestään selvä ja useita teemoja tuntui löytyvän, mutta koska monet löytämäni teemat vaikuttivat sen verran samanlaisilta, en nähnyt mielekkäänä tuoda niitä erillisinä esille. Ne tekstit, jotka käsittelivät kuntaliitosta monesta eri näkökulmasta pohtien eri vaihtoehtojen hyviä ja huonoja puolia, olen pilkkonut osiin, jolloin tekstistä voidaan löytää aineksia useampaan tarinaan, eli nähdä useampi tulevaisuudenkuva. Monet lauseet ja tekstiosat sopivat useamman teeman alle, mikä kertoo siitä, että tietyn lauseen tai kappaleen voi hahmottaa monesta eri näkökulmasta, jolloin erilaisia juoniakin niin sanotusti ilmenee enemmän. Huomasin löytämieni teemojen olevan yhteneväisiä kolmen Kevin Murray'n (1989) kehittämän tarinatyyppin kanssa, joten olen muodostanut kolme tarinaa noudattaen näitä tarinatyyppisiä. Murray'n tarinatyyppisiä esittelen seuraavassa luvussa (luku 3.4).

Tätä vaihetta seurasi teemojen alle koottujen palasten muokkaus. Tällä tarkoitan poimimieni lauseiden ja tekstinosien muokkausta nykyhetkestä kertovaksi. Ennustukset ja mielikuvat muuntuivat tässä vaiheessa tämän hetken todellisuuden kuvauksiksi. Tämä oli ehkä hankalin vaihe aineiston käsittelyssä, vaikka tekstien sisältö ei sinänsä vaatinut muuttamista. Erityisesti ne tekstipalaset, jotka sopivat useamman teeman alle mietityttivät, koska ne piti muokata useaan kertaan ja hieman erilaisiksi eri teemojen alla, jotta ne sopisivat omaan teemaansa paremmin.

Viimeiseksi muokkasin itse kertomukset. Kutsuin tätä vaihetta leikkimielisesti ”tarinoinniksi”, sillä kerroin tarinoita muokattujen lauseiden ja tekstinosien pohjalta. Aluksi erotin lauseet ja tekstinosat siirtämällä niitä sopiviin kohtiin kertomuksessa logiikan alku-keskikohta-loppu/alkutilanne-käännö-seuraus mukaisesti. Toisin sanoen erottelin tekstipalaset vaiheisiin ennen liitosta, liitoksen aikaan ja liitoksen jälkeen. Sitten tarinoin eri vaiheet luontevalta kuulostavaan järjestykseen ja muotoon, sekä yhdistelin ja poistin samanlaisia tai samoihin asioihin viittaavia virkkeitä. Lopuksi hioin kertomukset luontevalta kuulostaviksi kuvauksiksi kuntaliitoksesta ja sen seurauksista. Tämä vaihe sujui kevyesti, ja oli mukava nähdä kuinka alkuperäisistä mielipidekirjoituksista oli niiden täydellisen hajottamisen jälkeen mahdollista muodostaa juonellisia kertomuksia.

On huomioitava, että kertomukset on kirjaimellisesti koostettu mielipidekirjoituksista. Mielipidekirjoitukset eivät näin ollen ole suoraan nähtävissä mistään yksittäisestä tekstistä, eikä mikään mielipidekirjoitus esiinny kertomuksessa alkuperäisenä tai kokonaisena. Jokainen jatkossa esittelemäni kertomus kuntaliitoksesta on niin sanotusti minun itseni kertoma, oma mielipidekirjoitukseni. Lisäksi esimerkiksi jossittelu tai muunlaiset ennustukset mielipidekirjoituksissa on muunnettu tarinan muotoon, tämänhetkiseksi todellisiksi tapahtumiksi. Toisin sanoen vaikka kuntaliitosta ei tapahtunutkaan, olen koostanut mielipidekirjoitusten perusteella kertomuksia, joissa kuntaliitos tapahtuu. Tällöin keskityn tulevaisuuden kuvauksiin kuin ne olisivat kuvausta tästä hetkestä. On myös mainittava, että en ole lisännyt kertomuksiin mitään käyttämieni mielipidekirjoitusten ulkopuolelta, lukuun ottamatta yhtä kertomusten sisällön kannalta epäoleellista tarkennusta, jonka olen sijoittanut hakasulkuihin nimikirjainteni kera. Koska kertomukset on koostettu ainoastaan mielipidekirjoituksista, ne eivät tällöin ehkä sisällä selkeitä juonellisia seikkoja, kuten sitä milloin kuntaliitos itse asiassa tapahtuu. Uskon kuitenkin, että tällaiset seikat tulevat esille ilman niiden erillistä mainintaa.

Itse olen kotoisin Hämeenkoskelta, ja tätä kirjoittaessa yhä kirjoilla kyseisessä kuntaliitoshankkeessa mukana olleessa kunnassa. Tutkijana onkin erityisen vaikeaa suhtautua objektiivisesti tutkimusaiheeseen ja -aineistoon, sillä kyseessä on voimakkaita tunteita ja henkilökohtaisia mielipiteitä herättävä asia. Olen kuitenkin parhaani mukaan pyrkinyt suhtautumaan mielipidekirjoituksiin mahdollisimman objektiivisesti, sivuuttaen oman käsitykseni ja asenteeni mahdollista kuntaliitosta ja erityisesti siitä käytyä keskustelua kohtaan. Tarkoitukseni on ennen kaikkea esitellä mielipidekirjoitusten kuvaamia kertomuksia kuntaliitoksesta, ja siihen mitä liitos toisi tullessaan.

3.4 Kertomusten juonet tarkastelussa – juonirakennepäilyysi

Käytän tutkielmassani juonirakennepäilyysiä mielipidekirjoituksista muodostamieni kertomusten luokittelu- ja vertailumethodina. Käytännössä juonirakennepäilyysillä tarkoitetaan eri kertomusten ja niistä tehtyjen juonitiivistelmien vertailua. Tällöin juonenkäänneet tulee määritellä ja nimetä sen kannalta, mikä niiden merkitys on juonen etenemiselle. (Alasuutari 1999, 130.) Omassa tutkielmassani tällainen merkittävä juonenkäänne on kuntien yhdistyminen – jos se tapahtuisi – ja sen vaikutus kertomuksen jatkolle. Esitän muodostamieni kertomusten juonitiivistelmät jokaisen kertomuksen lopussa ja pohdin, millaisia asioita kertomuksissa käsitellään ja miksi. Kuntaliitoksesta

kertovassa tarinassa on mahdollisesti nähtävillä eri tasoja, mikä tarkoittaa esimerkiksi usean tarinan peräkkäisyyttä tai päällekkäisyyttä. Yksi tarina kuntaliitokseen liittyen voi olla tarina nykyhetkestä, johon sisältyy toinen tarina, joka koskee mahdollista tulevaisuutta.

Juonirakenneanalyysillä on tarkoitus etsiä tekstien itsensä sisältämiä rakennepiirteitä sen sijaan että niitä tyypiteltäisiin tai koodattaisiin jonkun tietyn kriteeristön mukaan. Juonirakenteen osoittaminen on kuitenkin vasta alku aineiston analyysissa, joskin sen avulla voidaan tehdä tulkintoja kertomusten merkitysrakenteesta. Analyysin avulla kertomusten pohjalta voidaan tehdä johtopäätöksiä muusta kuin vain tekstien todellisuudesta, eli esimerkiksi siitä, miksi juonirakenteet ovat juuri sellaisia kuin ovat ja mitä ne kertovat muusta todellisuudesta. (Alasuutari 1999, 134–135.) Tällöin edellä mainitsemani kertomusten aktiiviset tapahtumat, perustelut, ovat keskeisessä osassa. Miten niissä kuvataan esimerkiksi kuntien nykytilaa, millaisia ongelmia siinä nähdään, miten ongelmat voitaisiin ratkaista ja miksi se olisi järkevää? Voidaan myös kuvata aiotusta kuntaliitoksesta syntynyttä mielikuvaa, millaisia ongelmia siinä nähdään ja niin edelleen.

Tarinan perusmuotoon ”alkutila-muutos-lopputila” mahtuu paljon mahdollisia juonia, joita voidaan luokitella monella tavalla (Hänninen 1999, 95). Tässä tutkielmassa olen pyrkinyt tunnistamaan mielipidekirjoituksista samankaltaisia narratiivisia rakenteita ja tyypittelemään niitä näiden rakenteiden perusteella. Toisin sanoen olen pyrkinyt tunnistamaan mielipidekirjoituksissa esiintyviä samankaltaisia juonia ja luokittelemaan niitä eri tyyppeihin. Huomattuani juonten samankaltaisuuden Kevin Murray’n (1989) luokittelumallin kanssa, olen päätenyt käyttämään sitä oppaana kertomusten ryhmittelyssä ja juonirakenteiden tyypittelyssä. Malli perustuu länsimaisen tarinaperinteen neljään tavalliseen juonityyppiin, jotka Murray’n mukaan juonityypit ovat komedia, romanssi, tragedia ja ironia. (Mt., 181–182.)

Komediassa lähtökohtana on tilanne, jossa yhteiskunta tukahduttaa yhteisön tai yksilön halua. Tämä ristiriita kärjistyy kertomuksessa konfliktiksi, joka purkautuu välitilassa, esimerkiksi seikkailuna tai juhlintana, jossa normaalielämän säännöt eivät päde. Lopputuloksena yhteisöstä tulee entistä terveempi ja vahvempi, nuoruus ja halu voittavat vanhuuden ja kuoleman. Komediassa on pitkälti kysymys ihmisten piilossa olleiden tarpeiden ja mahdollisuuksien tutkimisesta ja löytämisestä. Tarinan päähenkilö herättääkin

muissa sympatiaa haluillaan, tarpeillaan ja heikkouksillaan. (Murray 1989, 181–182; Hänninen 1999, 96.)

Romanssi, tai Hännisen käyttämä nimitys sankaritarina, käsittelee menneisyyden harmoniaa, jota pahuuden voimat tulevat uhkaamaan. Tapahtumasarjaan kuuluu konfliktin ratkaiseva taistelu hyvän ja pahan, sankarin ja pahuuden, välillä, ja hyvä voittaa taistelun. Monesti tarinatyyppeihin kuuluu myös jonkinlainen ratkaiseva testi, josta sankarin täytyy selviytyä. Tarinan sankari nähdäänkin voimakkaana ja ihailua herättävänä. (Murray 1989, 181–182; Hänninen 1999, 96.)

Tragediassa kyse on pitkälti samanlaisesta tarinankulusta kuin romanssissa, paitsi että taistelun voittaa pahuus, ja hävinnyt sankari nähdään monesti viattomana ja myötätuntoa herättävänä. Ironiassa taas asetetaan kaikkien edellisten tarinoiden valmiit ajatusmallit, puhtaus ja yksinkertaisuus kyseenalaiseksi. Mitään ei nähdä puhtaasti hyvänä eikä pahana, ja sellainen jaottelu nähdään ironiassa vain kokemuksen jäsentämisen muotona. Ironiassa päähenkilön ominaisuuksiin kuuluu älyllisyys ja halu rikkoa rajoja, hämmennyksen herättäminen. (Murray 1989, 181–182; Hänninen 1999, 96.)

Murray (1989, 182) huomauttaa, etteivät nämä juonirakenteet kuvaa todellisia asiantiloja, vaan pikemminkin ne jäsentävät sosiaalista maailmaa tiettyjen yhteisön ja yksilön, menneisyyden ja tulevaisuuden sekä teorian ja kokemuksen välisten moraalisten suhteiden kautta. Apo (1986, 72) toteaaakin, että juonten luokittelua on hankala tehdä tiukan systemaattisesti, valitsemalla tietyt kriteerit, jotka olisivat relevantteja kaikkien juonien kuvauksessa. Näin ollen aineistoa ei voida ryhmitellä tiettyjen perusteiden mukaan, ei edes Murray'n tarinatyyppeiden mukaan, vaan on otettava huomioon myös aineiston omat ryhmittelyperusteet. Myös Hänninen (1999) toteaa, ettei jaottelu ole tyhjentävä, ja juonityyppejä on mahdollista löytää lisääkin. Hänninen esittelee omassa tutkimuksessaan vielä yhden tarinatyypin, rikostarinan. Siinä rikollisen henkilökohtainen etu on vastakkain yhteisön edun kanssa. Tarinassa rikollinen tyydyttää omat tarpeensa yhteisön kustannuksella ja rikkoo sen normeja. Lopuksi hän paljastuu ja saa rangaistuksen. Tämän tarinan päähenkilö on tyypillisesti itsekäs ja herättää vihaa, kateutta ja pelkoa. (Mt. 96.)

Omassa aineistossani ilmeni useita erilaisia juonityyppejä, mutta kuten edellä mainitsin, olen päätenyt muodostamaan vain kolme tarinaa juonten samankaltaisuuksien vuoksi.

Pohdin aineistoa käsitellessäni myös sitä mahdollisuutta, että ottaisin tutkielmaan mukaan ne kertomukset, jotka kertovat tulevaisuudesta, jossa kuntaliitosta ei ole tapahtunut. Näissä kertomuksissa käsiteltiin lähinnä tulevaisuutta, jossa kunnat jatkavat itsenäisinä, sekä pohdittiin liitokselle vaihtoehtoisia kuntien yhteistyömuotoja. Päädyin kuitenkin jättämään nämä kertomukset pois tutkielmastani, sillä ensinnäkin kiinnostukseni kohdistuu nimenomaan mahdollisesta kuntaliitoksesta muodostuneisiin mielikuviin ja toiseksi tutkielma pysyy näin kohtuullisessa mitassa.

Vaikka kertomukset ja juonityypit eivät tosielämässä olisi merkittävästi dramaattisia, huvittavia tai jännittäviä, olennaista on tapahtumien looginen rakenne ja tapahtumissa ilmenevät moraaliset jännitteet. Lisäksi omassa tutkielmassani kertomuksissa ei ole varsinaisia päähenkilöitä, vaikka tietyn kunnan asukkaat tai yksittäinen kunta voisivat tavallaan olla sellaisia. Kuitenkin juonityyppejä on mahdollista tunnistaa myös sellaisista tarinoista, joissa ei varsinaisesti kerrota kenestäkään yksittäisestä henkilöstä tai sankarista.

Päädyin käyttämään Murray'n juonityyppejä kertomusten luokittelun pohjana, sillä ne sopivat aineiston ryhmittelyperusteiksi todella hyvin. Edellä mainitut luokittelumenetelmät ovat tällöin mahdollisesti ohjanneet ainakin tiedostamatta ajatteluani. Vaarana onkin, että ennakko-oletukset ovat pysyneet vahvoina ja vallitsevina tutkimuksen ajan, vaikka aineistosta olisikin voinut nousta uusia, ennakko-oletusten vastaisia asioita (Eskola & Suoranta 1998, 19–20). Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että aineistosta koostetut kertomukset olisivat vähempiarvoisia tulosten kannalta tai että ne eivät itsessään olisi kiinnostavia. Koska tarkoitukseni on ollut lukea, analysoida ja rakentaa mielipidekirjoituksista kertomuksia ja tuoda ne tutkielmassa esille, toisin sanoen toimia itse kertomusten kertojana, kertomusten luokittelu ei ole tällöin ollut ensisijaista. Tärkeintä on ollut esittää kertomusten sisältö lukijalle mahdollisimman monipuolisesti, ja tätä kautta osoittaa millaisia kertomuksia mahdollisesta kuntaliitoksesta kerrotaan.

4 TULOKSET: KERTOMUKSET KUNTALIITOKSESTA

Tässä luvussa esittelen aineistosta muodostamani kertomukset. Olen irrottanut kaikkien kertomusten alkuosan omaksi kokonaisuudekseen, koska kertomusten alut olivat keskenään niin samanlaisia, että ne oli mielekästä yhdistää. Tämä kaikille kertomuksille yhteinen lähtöasetelma on sellaisen kertomuksen muodossa, jossa käsitellään alkutilannetta, aikaa ennen kuntaliitosta. Tämän jälkeen esittelen itse kertomukset, jotka alkavat kuntaliitoksesta päättämisen hetkistä ja jatkuvat kuntaliitoksen tapahtumiseen ja sen seurauksiin. Esitän jokaisen kertomuksen jälkeen kyseessä olevan kertomuksen juonitiivistelmän, ja kommentoin sitten kertomusten sisältöä käsitellen niissä ilmenneitä keskeisiä asioita.

Olen nimennyt kertomukset sen mukaan, miten niiden keskikohta (tai juonenkäänte) – kuntaliitos – vaikuttaa kertomuksen loppuun. Kertomusten nimiksi annoin Murray'ta (1989) lainaten Tragedia, Komedia ja Sankaritarina. Nimet kuvaavat tarinoiden juonta ja sisältöä, sekä antavat jo niminä viitteitä siitä, millaisena mahdollinen kuntaliitos kertomuksessa nähdään.

4.1 Ensin oli 10 kuntaa – kaikille kertomuksille yhteinen lähtötilanne

Nyt on vallalla suuntaus, jossa lapsiperheet muuttavat omakotitaloihin Lahden ympäristökuntiin, maaseutumaisille asuinalueille, joista haetaan rauhaa, halpaa asumista ja pientä veroprosenttia. Lahdesta otetaan se hyöty irti mikä saadaan, pysähtymättä ajattelemaan kokonaisuutta lainkaan. Ajatellaan, että Lahti saa hoidella yksin ohitustiet, matkakeskukset, toriparkit, kulttuuri- ja urheilutarjonnan ja marketit, asuttaa pakolaiset, sosiaalisesti ongelmaiset ja muut verovaroja kuluttavat asukkaat. Tehtaat ja muut työpaikat joutavat olla Lahdessa, samoin kuin vettä, sähköä ja lämpöä sopii tuottaa Lahden toimesta. Pääasia on, että oma rauha säilyy ja autolla voi hurauttaa palveluiden ääreen. Nyt on kuitenkin havahduttu huomaamaan, että tätä onnea ei olisi ilman Lahtea.

Päijät-Hämeessä on tällä hetkellä hyvinvoivia kuntia ja elämä sujuu muutenkin kohtuutasolla, sillä viime vuosina on saatu paljon hyvää aikaan. Kuntarajoista riippumatta Päijät-Hämeen kunnat muodostavat yhdessä jo nyt toimivan yhteisön, kaupunki- ja yhdyskuntarakenteen. Kuntayhteistyötä tehdään Päijät-Hämeessä paljon, josta esimerkkinä on ensimmäisenä Suomessa yhdistetty maakunta- ja seutukaavaliitot, sekä

erittäin hyvin toimiva koulutuskuntayhtymä. Maaseudun kuntien rauhassa on ”vanhan ajan” henkeä, harrastuksiin kuljetaan kimppekyydein ja autetaan naapuria muutenkin tarpeen tullen. Ihmiset haluavat asumiseen laatua ja väljyyttä, vaikka toki myös Lahdessa on ihan mukava asua, kunhan on työpaikka, terve ja omillaan toimeentuleva. Kuitenkin nyt ja tulevaisuudessa on myös huonosti voivia kuntia. Tällä hetkellä näyttää siltä, että kunnat ovat omissa poteroissaan valmiina hyökkäämään ja puolustamaan tätä päivää ja menneisyyttä. Jokaisella kunnalla on oma historiansa, toimintakulttuurinsa ja sieltä on vaikea hahmottaa pelottavaa ja epävarmaa tulevaisuutta.

Kehityksen suuntaa ei ole saatu muutettua eikä se näytä todennäköiseltäkään, ja siksi kunnilla tulee olemaan iso työ selvitä vastassa olevista haasteista. On selvää, että ihmiset ikääntyvät, työvoiman saatavuus (etenkin kuntasektorille) heikkenee, palvelutarve kasvaa, jolloin tarvitaan myös osaavaa henkilökuntaa, mikä taas lisää palkkakustannuksia. Nykyisellä kuntapohjalla jatkaminen merkitsisi todennäköisesti palveluiden karsimista, koska ennusteiden mukaan rahat eivät kaikkiin palveluihin tahdo riittää.

Lisäksi naapurikunnat kilpailevat keskenään, puhumattakaan kaupunkiseutujen kovenevasta keskinäisestä kilpailusta. Päijät-Hämeen alueen keskeinen sijainti on tähän asti jätetty käyttämättä hyväksi, ja Lahden seudun tämänhetkinen asema tai tulevaisuuden näkymä irrallisena ei ole niin vahva kuin mihin sen yhteenlaskettu koko ja sijainti antavat edellytyksiä. Lahti ei ole tällä hetkellä varsinainen kasvukeskus tai yliopistokaupunki. Jotain siis täytyy tehdä, ja ennen kaikkea on tärkeää saada Päijät-Häme kokonaisuudessaan nousuun, tuoda alueelle uusia työpaikkoja ja asukkaita, vähentää tai poistaa kuntien keskinäistä kilpailua ja saada Päijät-Hämeestä tasavertainen alue esimerkiksi Kouvolan tai Hämeenlinnan kanssa.

Aloite suurkuntahankkeeseen lähtee valtionhallinnosta ja sopii hyvin valtion intresseihin. Säästöjä on saatava enemmän, koska yhteiskunta on ajettu siihen jamaan, että on siirryttävä suurempiin yksiköihin. Pienten kuntien tarpeettomuuden julistus ja ahtaalle ajaminen jatkuu. Yhdistymisen onnellisesta lopputuloksesta yritetään vakuutella ihmisiä, puhutaan palvelurakennemuutoksesta, asiakaslähtöisyydestä ja niin edelleen. Kuitenkin talous- ja hallintoperusteet suurkunnalle vaikuttavat ylittävän huomattavasti kuntalaisten yksilötason tarpeet. Vaikuttaa jopa siltä, että ihmisluontoon liittyvät perusasiat jätetään liian vähälle huomiolle, kun yritetään ”rationaalisilla” perusteilla vakuuttaa kansalaiset kannattamaan suurkuntaa. Ihmisiä lähestulkoon pelotellaan nykyisiin kuntiin kohdistuvilla

mielipiteillä ja nykyisellä kuntarakenteella jatkamisesta aiheutuvilla kauheilla tulevaisuudenkuvilla. Tästä huolimatta ihmiset ovat huolissaan yhdistymisen vaikutuksista kunnallistalouden tilaan sekä kuntien kyvystä turvata hyvinvointipalvelut, sillä todellisena vaarana on kuntien tuottamien palveluiden voimakas eriarvoistuminen ja rahavallan tunkeutuminen julkisiin palveluihin niin, että raha ratkaisee, saako palvelua vai ei. Myös paikallisdemokratian mahdollisesta heikkenemisestä kannetaan huolta. Kuntafuusion ydinkysymys onkin oikeastaan tunneperäinen, suhde siihen, keitä ovat ”me” ja ”te”.

Lopulta tullaan siihen tulokseen, että itsenäisyys ei voi nousta itseisarvoksi, koska silloin toiselle puolelle vaakaa jää alueen ihmiset ja heidän hyvinvointinsa. Vanhan kirkkopitäjän tai kaupungin säilyttäminen itsenäisenä kuntana ei voi olla itsetarkoitus. On myös hyvä muistaa, että kaikki eivät ole syntyperäisiä yhden ja ainoan kunnan asukkaita. Ihmisten täytyy nyt vain tiedostaa tämä ja olla valmiita edes jonkinlaiseen muutokseen, eikä istua kädet ristissä tekemättä mitään. Tulevaisuus on turvattava lapsille, ja nyt pitäisi löytyä rohkeutta ja ennakkoluulottomuutta tehdä työtä tämän tulevaisuuden, hyvinvointiyhteiskunnan ja lähipalveluiden turvaamisen ja parantamisen eteen. Tämä maailma ei ole valmis, kehitykselle ja muutokselle on aina sijaa.

***

Juonitiivistelmä: Alkukertomuksen juonitiivistelmä on erilainen kuin muiden kertomusten, sillä tämä osio kertoo vain lähtötilanteen. Kertomuksen alku käsittää syyn miksi kuntaliitosta ylipäätään lähdetään pohtimaan, sekä itse pohtimisen alkamisen.

Kertomusten alkutila kuvaa tilannetta ennen kuntaliitosta, ja oikeastaan sitä voitaisiin verrata kuntien nykytilaan yleensä. Kertomuksen perusteella tunnustetaan kuntien nykyhetken ja tulevaisuuden ongelmat ja haasteet, jotka vaikuttavat mielikuviin tulevaisuudesta sekä herättävät erilaisia pelkoja ja toiveita. Lisäksi tunnustetaan se seikka, ettei todennäköisesti ole mahdollista jatkaa samalla tavalla kuin ennen, sillä yhteiskunta muuttuu ja kuntien on jollain tavalla vastattava muutospaineisiin. Siihen, tarkoittaako se välttämättä kuntaliitoksia, ei varsinaisesti vielä oteta kantaa. Tiedostetaan lähinnä se, että nykyiset kunnat ovat uhan alla ja jotain on tehtävä, jotta hyvinvointi ja palvelut voidaan jatkossakin säilyttää. Tämä taas liittyy jatkuvuuden luomisen tarpeeseen siten, että nähdään tärkeänä säilyttää tiettyjä (konkreettisia) asioita menneisyydestä myös tulevaisuudessa.

Oleennaista alkukertomuksessa on useiden eri vaihtoehtojen ja tulevaisuuden epävarmuuden pohtiminen. Tulevaisuutta ei voida ennustaa, mutta se voidaan silti valmistautua ottamaan vastaan. Kertomusten alkutilanteessa käsitellään myös asioita, jotka toimivat nykyisellä kuntarakenteella ja nykyisissä kunnissa, ja tätä kautta pohditaan miten nämä asiat toimisivat jatkossa, jotta jatkuvuus menneisyyden ja tulevaisuuden välillä toteutuisi. Kuitenkin myönnetään haasteet, joita nykykunnilla on edessään ja jotka jo tällä hetkellä aiheuttavat kunnille ongelmia. Joissakin kunnissa näyttää olevan selvästi paremmat mahdollisuudet jatkaa itsenäisenä kuntana, toisilla taas näyttää olevan vaikeampi tilanne. Kuitenkin arvellaan, että jatkossa asiat eivät välttämättä ole näin, ja lopulta kaikilla kunnilla voi olla vaikea tilanne. Yhteistyötä tehdään ja se toimii, mutta sen ei nähdä riittävän pitkällä tähtäimellä. Nykyaika näyttääkin vaativan kunnilta ainakin jonkinlaista muutosta. Alkukertomuksen perusteella kuntaliitoksesta muodostuu erilaisia näkemyksiä, jotka rakentuvat ihmisten kokemusten ja mielikuvien varaan. Sekä nykyisessä kuntarakenteessa että kuntaliitoksessa nähdään tässä vaiheessa uhkia ja mahdollisuuksia.

Tässä vaiheessa muodostuu myös käsityksiä erilaisista alueellisista kokonaisuuksista, niiden edustamista arvoista sekä niiden suhteesta toisiinsa. Alkukertomuksessa keskuskaupunki – Lahti – nähdään toisaalta tärkeänä muille kunnille, mutta toisaalta uhkana niille. Toisaalta muut kunnat ovat riippuvaisia Lahdesta esimerkiksi sen tarjoamien ostosmahdollisuuksien ja joidenkin palveluiden vuoksi, mutta toisaalta Lahden koetaan uhkaavan turvallista maaseutumaista elämää. Kertomuksessa myönnetään, että tulevaisuuden ennustamisen mahdottomuuden vuoksi ei voida tietää miten keskuskaupunki lopulta tulisi vaikuttamaan muiden kuntien asemaan tai elinoloihin. Kuitenkin esillä on vahva pelko tulevaisuudesta, erityisesti kun sitä ei voitaisikaan enää hahmottaa omasta kunnasta käsin, oman paikan keskuksen siirtyessä toisaalle.

Alkukertomuksessa ilmenee myös nykyajalle tyypillinen kilpailuun pohjautuva ajattelutapa, ja Päijät-Hämeen alueen nähdään olevan melkein pakotettu vastaamaan jotenkin tähän haasteeseen. Kilpailu onkin sekä uhka että mahdollisuus, sillä siihen on toisaalta vastattava ja pärjättävä siinä, ja toisaalta siitä saatavat hyödyt näyttävät houkuttelevilta. Kertomuksessa myös puhutaan pienten kuntien tarpeettomiksi jäämisestä, mikä nähdään sekä yleistyneenä käsityksenä, että toisaalta myös todellisuutena. Tämä liittyy oman paikan säilyttämisen tarpeeseen, sillä oman paikan jäämistä tarpeettomaksi harmitellaan. Lisäksi kertomuksessa korostuu vastakkainasettelu kunnan ja kuntalaisen

välillä, kun hanketta tunnutaan toteutettavan vain kuntia ja rakenteita ajatellen unohtaen inhimilliset näkökulmat. Tämä antaa viitteitä siitä, että kuntalaisia ei ehkä olla kuunneltu tarpeeksi kuntaliitoshankkeen edetessä, mikä liittyy vaikutusmahdollisuuksien vähäisyyteen.

Nykykuntien tilaa romantisoidaan alkukertomuksessa, ja jo tässä vaiheessa haikaillaan ja nostalgisoidaan mahdollisesti menetettäviä asioita, ”vanhan ajan henkeä”. Kuntaliitosta edeltävään aikaan ja omiin kotikuntiin liitetään näin paljon hyviä arvoja, joiden on vaikea nähdä siirtyvän uuteen kuntaan. Kertomuksessa nostetaan esille päijäthämäläinen yhteisö ja rinnastetaan se jonkinlaiseen kiinnekohtaan, minkä päälle voidaan rakentaa uutta. Tällainen jo olemassa oleva perusta tuo turvaa ja perustelee kuntaliitoksen onnistumisen mahdollisuuksia, kun ei tarvitse aloittaa täysin tyhjästä kuntaliitoksen toteuduttua. Toisaalta Päijät-Hämeen sisällä olevat paikalliset yhteisöt ovat rakentuneet ajan myötä tietynlaisiksi, niin sanotuiksi eri kuntien symboleiksi, ja sen vuoksi ne koetaan merkityksellisinä. Siksi niiden myös pelätään olevan uhattuna kuntaliitoksessa. Kuntaliitosta myös vastustetaan, ja se ymmärretään alkukertomuksessa sekä taantumuksellisenä muutosvastarintana että muista syistä tapahtuvana vastustamisena. Esimerkiksi identiteettikysymykset nousevat tässä esille, kun ollaan epävarmoja siitä mihin liitoksen jälkeen kuulutaan, keitä ovat ”me” ja ”te”. Itsensä paikantamisen pelätään olevan kuntaliitoksen jälkeen haasteellista. Pelätään myös mitä muutos tuo tullessaan, jos kuntaliitoshanketta toteutetaan niin ahnaasti. Näin saatetaan samalla unohtaa kuntalaisten arkipäiväiset toiminnot, joilla nähdään olevan suuri merkitys ennen kaikkea kuntalaisuuden kokemisen edesauttajana myös symbolisella tasolla.

Kuntaliitos nähdään alkukertomuksessa yhtenä hyvänä vaihtoehtona nykyhetken ja tulevaisuuden haasteisiin vastaamisessa. Pohditaan kuitenkin sitä, voivatko taloudelliset seikat ja niiden tuomat mahdollisuudet järjestää kuntalaisten palveluja tulevaisuudessa toteutua ilman kuntaliitosta, ja onko kuntaliitos Päijät-Hämeen kuntien ainoa elinehto ja selviytymiskeino. Kuntaliitos ei olekaan valmis vastaus mihinkään, ja siksi se herättää suuriakin pelkoja. Olennaista on kuntien korkea merkitys ihmisille niin palveluiden, asuinpaikan kuin jatkuvuuden tarjoajina. Alkukertomuksessa päädytään lopulta siihen, että yhteistyön lisäämiseen ja parantamiseen on tarvetta, ja todetaan, ettei nykykuntien ole mahdollista pitää yllä hyvinvointia, jolloin on siirryttävä itsenäisyyttä korostavasta näkökulmasta toisenlaiseen näkökulmaan, joka ei ehkä ole kaikin puolin täydellinen, mutta

jonka kuitenkin uskotaan turvaavan hyvinvoinnin tulevaisuudessakin. Vaikka tulevaisuus ja sen vaatimat kipeät ratkaisut pelottavat, ollaan kuitenkin optimistisia ja valmiita tekemään töitä tulevaisuuden eteen.

4.2 Tragedia

Kuntaliitoshankeen kanssa kuljetaan alusta asti liian suurella vaihteella, ja herra Soininvaara toimii kauko-ohjaajana. Yhtäkkiä on liityttävä tai itkettävä ja liityttävä, ei ole vaihtoehtoja. Kunnissa järjestetään kansanäänestys vaikka tiedetään, ettei kuntaliitosta haluta kuitenkaan, ja sitten väitetään, että kuntien asukkaat äänestävät kuntaliitoksesta vain tunteella. Kuntalaisia ei kunnioiteta kysyttäessä mielipidettä kuntaliitoksesta, eikä heille anneta oikeutta ottaa kantaa liitokseen myös tunteella muiden painostamatta. Ihmisten tunteet jäävät suurkunnan lanseeraamisessa syrjään. Kuntaliitosta vastustavia haukutaan ”änkyröiksi”, jotka eivät ymmärrä järkipuhetta ja uudistumisen tuomaa hyvää. Lahti ei edes katso tarvitsevansa asukkaidensa mielipidettä kuntaliitosasiassa – asiassa, joka vaikuttaa kuntalaisten arkeen enemmän kuin päättäjät antavat ymmärtää.

Kuntaliitos toteutetaan liian nopeasti ja harkitsemattomasti, vaikka olisi pitänyt ottaa oppia muualta. Sen takia nyt tehdään samat virheet kuin Salon, Hämeenlinnan ja Kouvolan kaupungit tekivät. Olisi voitu tehdä työtä oman itsenäisen kunnan eteen, eikä heittää hanskoja tiskiinkin ja lähteä suurkuntaan mukaan. Tästä koko kuntaliitoksesta ei konkreettisesti hyödy kuin Lahti. Sen takia Lahden päättäjillä on ollut niin suuri hätä liitoksen läpimenosta. Niin tuhoutuu pienten kuntien itsenäisyys. Yhdistyneisiin kuntiin laitetaan suruliputus ja kahden viikon suruaika.

Valtuustojen äänestys kuntaliitoksen toteuttamiseksi jakaa väistämättä kuntalaisia, ja se vaikuttaa pitkällä aikavälillä moniin ihmisiin, ystävyysuhteet katkeavat, tulee vihaa ja katkeruutta. Nyt jo on nähtävissä kuinka maaseutu näivettyy kun kouluja ja palveluja lakkautetaan. Yksityisten kuntalaisten tasa-arvoinen kohtelu jää elinkeinoelämän liiallisten kasvuhaluja jalkoihin samalla kun hyvinvointiyhteiskunta romuttuu, ja muutosrytäkässä näitä on helppo viedä melkein pä huomaamatta eteenpäin.

Päijänteen rantakivillä onkimassa istuva asikkalalainen on äkkiä lahtelainen, niin vaikeaa kuin se onkin uskoa.

Väitetty voimavarojen kokoaminen vetovoimaisen alueen luomiseksi tarkoittaa todellisuudessa sitä, että kootaan rahat sivukunnista Lahteen ja seuraavaksi tulevat lahtelaiset virkamiehet kaavoittamaan alueita, joihin aiemmin ei ole haluttu kajota, koska alueen asukkaat ovat katsoneet ehkä muutakin kuin pelkkää bisnestä. Kaavoitus parantuu kyllä hatarasti, mutta talous heikkenee, kun edistystä ja rakentamista ei tapahdu. Osasta pieniä kuntia tulee vain kaupungin reservaattialueita, eivätkä sivukuntien asukkaat saa päättää omista rahoistaan.

Paljon puhuttu palvelurakennemuutos tarkoittaa rahan valumista hallinnon pohjattomiin tarpeisiin, pörssiin ja muihin riskisijoituksiin, sekä byrokratian lisääntymistä ja palveluiden etäännyttämistä kuntalaisista, kuten Hämeenlinnan seudun kuntaliitoksessa kävi. Hämeenlinnaan liittyneelle Tuulokselle liitos merkitsi sitä, että entiseen omaan kuntaan jäi vain alakoulu, vapaapalokunta ja kirjasto-asiamiesposti. Palveluiden etäännyttäminen kuntalaisten ulottumattomiin voi toki tuoda säästöjä, mutta ainakaan Tuuloksen kuntalaiset eivät olisi sitä halunneet. Nyt he hakevat palveluja vasta aivan pakon edessä ja sitten voidaankin todeta, että siinä vaiheessa hoito tai apu on jo myöhäistä.

Nyt joka puolelta Päijät-Hämettä karsitaan päiväkodit, koulut ja lasten etu, terveyskeskukset ja lopuksi vanhainkodit säästöjen ja tehokkuuden nimissä. Kuntakeskuksiin ei jää asiantuntija-apua esimerkiksi rakennuslupa-, kaavoitus, tai veroasioissa saati Kelan toimipisteitä. Kaikki on siirretty maakunnan keskukseseen, ja asukkaat joutuvat palveluita halutessaan muuttamaan lähelle huonosti toimivia isoja palvelukeskuksia. Ihmisillä ei enää ole mahdollisuutta asumiseen heille inhimillisessä ympäristössä. Monet asiat voidaan toki hoitaa netin kautta, mutta se ei onnistu vielä pitkään aikaan kaikilta, ei varsinkaan iäkkäämmiltä. Vielä olemassa olevat palvelut heikkenevät ja verot nousevat, jotta saadaan 17.5 miljoonan euron vuosikustannus katettua. Suur-Lahteen tulee melkein kaksinkertainen määrä eläkeläisiä, ja silti pohditaan jotain toriparkkia Lahteen mieluummin kuin vanhusten hyvää hoitoa. Kasvavaa palvelutarvetta tyydytetään ostopalveluilla, mutta osaavaa henkilökuntaa puuttuu, ja kun henkilökuntaa pitää lisäksi lisätä myös kotiin ulotettaviin palveluihin sekä muutosten suunnittelutehtäviin, myös palkkakustannukset lisääntyvät.

Myös erilaisten urheilu- ja harrastusseurojen ja yhdistysten rahan jako ja arvostus loppuu. Lahdessa ei ole minkäänlaisia intressejä satsata esimerkiksi Heinolan latuihin tai muuhun liikunnalliseen infraan. Vierumäenkin [Urheiluopisto, MH] Lahti vie Heinolalta. Lisäksi

Hollolan uimahallimaksujen käy kuten Lammin liittyessä Hämeenlinnaan, jolloin uimahallin käyttömaksut nousivat Lammilla, koska Hämeenlinnan uimahallissa oli isommat käyttömaksut. Samankaltainen tariffien yhtenäistäminen tapahtuu ”Lahti-suurkunnassa”.

Lähidemokratia ei suurkunnassa enää toteudu, koska päätöksenteko karkaa palveluiden kanssa kauas näköpiiristä. Kaikki kuntalaisia koskevat päätökset, verotus, koulutus, terveydenhoito, vanhustenhoito sekä infrastruktuurin rakentaminen sekä kunnossapitäminen, päätetään nyt mahdollisimman kaukana, aivan kuin 1600-luvulla, kun päätökset tehtiin Ruotsin kuninkaan neuvotteluissa. Helppo on siistien kirjoituspöytien takana tehdä hyvältä kuulostavia mainoslausein koristeltuja päätöksiä, joiden helvetilliset seuraukset joutuu kantamaan tavallinen kansalainen. Käytännössä päätösvalta siis siirtyy suurkunnassa yksinomaan lahtelaisille poliitikoille, ja näin ollen Lahti määrää ylivoimaisella päättäjänemmistöllään kaikesta. Kaupunkikeskustassa ikänsä elänyt poliitikko ei kuitenkaan ymmärrä esimerkiksi yksityistieverkon kunnossapidon, maanviljelijöiden tärkeän työn tai kyläläisten kokoontumispaikan merkitystä saati maalla asuvien kyläkoulujen ympärille kehittyvää turvallista ja kasvattavaa lähiyhteisöä, joka on lapsiperheen maalla asumisen ydinarvoja. Määrärahoja poistetaankin niistä palveluista, joille ei löydy lahtelaisista päättäjistä riittävästi puolustajia.

Henkilöstökuluissa piti säästää hallinnon kevetessä, mutta todellisuudessa säästöjä ei synny, koska sopimuksen mukaan ketään ei saa erottaa viiteen vuoteen. Isona kuntana myös valtionosuudet alentuvat ja palkkaharmonisoinnin vuoksi kunnan työntekijöiden palkat nousevat, mistä hyötyy vain valtio säästämällä valtionosuuksien maksussa sekä kuntien työntekijät, joiden palkat nousevat. Näin syntyy valtava hallinnollinen järjestelmä johon ”virattomat” entisten kuntien viranhaltijat istutetaan toinen toistaan ihmeellisempiin tehtäviin, koska heidän työsuhdeturvansa on lähes aukoton vuosiksi eteenpäin. Toisin sanoen virka- ja hallintokoneisto laajenee ja kulut kasvavat tasapainoisesti vaadittavien nimitysten vuoksi. Ei synny muuta kuin paljon kokouksia, selvityksiä ja muita joutavuuksia.

Uuteen kuntaan perustetaan lähialueneuvostoja, mutta ne ovat lähinnä nimellinen toimintamuoto, koska niiden olemassaolo ei perustu lakiin ja niille annettavat määrärahat ovat täysin Suur-kunnan päättäjien hallinnassa. Ne ovat siis nukkevaltuustoja, joilla on 25-jäsenisen kaupunginhallituksen ja 85-jäsenisen kaupunginvaltuuston rinnalla vain näennäistä valtaa ja siksi ne toimivat vain lausunnonantajina. Ne jäävät pienen piirin

puuhasteluksi ja kumileimasimen asemaan. Näin asukkaiden itsehallinto jää ilman käytännön merkitystä pelkiksi pykäliksi kunta- ja perustuslaissa, ja lopulta tämä lähidemokratiamalli romutetaan ja leikataan lautakunnilta määrärahat pois, jolloin lautakunnat muuttuvat kahvia ja pullaa nauttiviksi keskustelukerhoiksi. Näin kuntalaiset menettävät lähikontaktin hallintoon, luottamushenkilöihin ja virkamiehiin.

Suunniteltu joukkoliikenteen parannuskaan ei tapahdu, kun väkimäärä on liian pieni per neliökilometri, jotta julkista liikennettä voisi kannattavasti harjoittaa. Laajaan maaseutuvaltaiseen maakuntaan eivät sovi kehä III:n sisäpuolelle soveltuvat keinot joukkoliikennettä koskien. Haja-asutusalueiden yhteyksien parantamiseen ei löydy ainakaan valtiolta lisärahaa, eikä yksityisiä linja-autoyhtiöitä voida siihen velvoittaa. Tosiasia on, että viimeisetkin linja-autovuorot haja-asutusalueilla loppuvat koululaisten kesälomien ajaksi kannattamattomina.

Uusille 20 000 asukkaalle, jotka tavoitteiden mukaan muuttavat uuteen kuntaan, ei ehdi syntyä asuntoja tavoiteaikaan mennessä. Uusien asukkaiden lisäys aiheuttaa valtavan investointitarpeen ja sen vuoksi kulut jälleen kasvavat. Uudisasutus suunnataan nyt taajamiin, mistä esimerkiksi lapsiperheille ei enää löydy päivähoitopaikkoja ja kouluja. ”Syrjäkulmilla” olisi kyllä periaatteessa tilaa, mutta koska haluttiin vetovoimainen uusi kunta, syrjäiset alueet eivät siihen kuvaan sovi. Tämän seurauksena lapset eivät enää saa elää maalaisidyllissä, vaan joutuvat elämään jatkuvan uhan alla ja pelossa, että kohta koulua käydään jossain kaukana vieraassa paikassa. Lisäksi alle kouluikäisten vanhemmille tuottaa vaikeuksia kuljettaa lapsiaan pitkien matkojen päähän hoitoon ja kouluun päivittäin.

Kaiken tämän seurauksena reuna-alueiden kuntakeskukset ja torit hiljenevät ja kauppoja sekä kioskeja suljetaan. Ostovoimaiset ihmiset eivät liiku enää kylän raitilla, eikä puistoja ja uimarantoja enää kunnosteta. Kuntien identiteetti on viety, jolloin asukkaiden kiinnostus siirtyy muihin asioihin ja lopputuloksena on paikallinen apatia. Aito paikallinen vireys, ihmisten omatoimisuus ja oikea me-henki katoaa, koska ”me edustajat” päätämme kysymättä kansan mielipidettä tärkeistä asioista. Kuntaliitoksen aiheuttamat henkiset menetykset ovat suuria, merkittävimpinä paikallisen toimimisen väheneminen ja yhteenkuuluvuuden tunteen heikkeneminen. Totta kai joku suurkunta voi nyt tarjota puolesta tunnissa esimerkiksi pelastuspalvelun, mutta sen seurauksena katoaa esimerkiksi Hämeenkoskelta jotain äärimmäisen tärkeää, oma Vapaapalokunta. Monien sukupolvien

työ oman kunnan ja sen asukkaiden hyväksi on nyt mennyt viemäriin. Jopa Hollolan toimiva kuntakeskus on nyt pelkkä Lahden asumalähiö, ja 170 vuotta itsenäisenä Heinolan kaupunkina on nyt pyyhkäisty museoon. Vakavasti ottaen Heinola on nyt ensimmäinen yli 30 kilometrin päässä keskuspaikasta sijaitseva 20 000 asukkaan satelliitti josta ei enää tule sellaista luomisen vimmaa, jota Heinola jatkuvasti Suomelle on tuottanut muun muassa muusikoiden muodossa.

Ilman Lahtea reuna-alueiden asiat voisivat olla paremmin. Lahti olisi kyllä pärjännyt yksinkin, mutta nyt Lahti on keplotellut ympäruskunnat oman tulevaisuutensa rahoittajiksi. Koskaan ei onnistu liitos, jossa on yksi iso ja paljon pieniä kuntia. Aina se iso ahnehtii ensin, eikä se ole tasavertaista. Nähtäväksi jää päivä, kun köyhä kansa eräänä päivänä jälleen tarttuu aseisiin ja pommeihin ja lähtee taistelemaan henkeään säästämättä yhteiskuntaa mädättäviä ravattimafioosojia vastaan, jotka eivät ole koskaan tehneet oikeaa työtä, eivätkä koskaan joudu oikeasti vastuuseen ja kokemaan päätöstensä seurauksia.

***

Juonitiivistelmä: Tragediassa menneisyyden harmoniaa tulevat uhkaamaan pahat voimat. Tässä vanha kuntarakenne edustaa menneisyyden harmonista asetelmaa, ja pahoja voimia uudistamispyrkimykset, eli kuntaliitoshankkeen käynnistäminen. Tästä syntyy konflikti, kun arvokas menneisyys/nykyisyys ja siihen liitetyt hyvät arvot halutaan säilyttää. Päätös liitoksesta edustaa taistelua konfliktin ratkaisemiseksi, kamppailua jossa hyvä ja paha ovat vastakkain. Taistelun voittaa pahuus, sillä kuntaliitos päätetään kaikesta huolimatta toteuttaa. Hävinneen ”sankarin” roolissa ovat entiset kunnat, jotka näyttäytyvät viattomina ja herättävät myötätuntoa, erityisesti siksi että niiden asukkailla ei ole kertomuksessa mahdollisuuksia vaikuttaa siihen toteutetaanko kuntaliitos vai ei. Kertomuksen loppuosassa entiset kunnat joutuvat sinnittelemään kuntauudistuksen aiheuttamisen ongelmien kanssa, eikä niiden tulevaisuus näytä hyvältä, itse asiassa entisiä kuntia uhkaa jopa kirjaimellinen häviäminen.

Tragediassa kuntaliitos näyttäytyy suurena uhkana ja nykyajasta välittyvä kuva, joka ensisijaisesti tuo ilmentää suuria vaatimuksia kunnille sekä jatkuvaa vaaraa kontrollin

menettämisestä. Kuntalaisia ja heidän mielipiteitään väheksytään, ja kuntaliitos toteutetaan vain sen itsensä vuoksi, sen takia että se on uudistus joka on itsessään tärkeää. Ihmisten vähäiset vaikutusmahdollisuudet nousevat esille, kun kuntaliitoksen toteutus nähdään tapahtuvan vain muutaman päättäjän toimesta. Tragedia korostaa myös näkemystä arkisten toimintojen ja tapahtumien korkeasta merkityksestä, joka sivuutetaan kasvuhaluksen vuoksi. Tragediassa käykin niin, että kuntarakenteet ovat lopulta tärkeämpiä kuin mikään muu, jopa kuntalainen ja lopulta myös hyvinvointi. Tragediassa taloudellisten ja hyvinvointiin liittyvien arvojen vastakkainasettelu näkyy muun muassa siinä, että puhutaan itsenäisyyden tuhoamisesta sekä taloudellisen voiton havittelemisesta hyvinvoinnin kustannuksella. Itsenäisyydellä viitataan paikallisuuden käsittämiseen entisten kuntien kautta ja mahdottomuuteen käsittää sitä uuden kunnan kautta. Taloudelliset arvot taas nähdään uhkana inhimillisille pehmeämmille arvoille.

Tragediassa ilmenee myös paikattomuuden kokemuksia. Paikallinen identiteetti näyttää lähestulkoon katoavan, kun ollaan äkkiä joitakin muita kuin aiemmin, tai ainakin pitäisi olla joku muu, vaikkei siltä tunnukaan. Ihmisten identifikaatioprosessin kotikuntiinsa koetaan katkeavan muutoksen takia. Lisäksi tragediassa ollaan huolissaan liian nopeasti tapahtuneen muutoksen seurauksista, sillä niin ihmisten kuin rakenteiden sopeutumisen ei nähdä olevan mahdollista niin nopealla tahdilla. Näin ymmärretään kulttuurin olevan jatkuvasti muuttuva, mutta kuntaliitoksen tuomaa muutosta ei kuitenkaan nähdä tällaisena. Ylipäätään kunta ja kuntalainen erkanevat tragediassa toisistaan, mikä on ristiriitaista, sillä molemmat ovat olemassa vain toistensa kautta.

Kuntaliitos vie tragediassa mukanaan sekä yhteenkuuluvuuden tunteen että aitouden ja alkuperäisyyden kokemukset, joilla nähdään olevan korkea merkitys. Halukkuus tuoda paikallista ja omaperäistä taitoa ja tietoa esille tai viedä sitä alueen ulkopuolelle loppuu, sillä enää ei koeta olevan olemassa mitään (paikkaa) minkä päälle niitä rakentaa. Kotiseutumielikuvat näyttävät jokseenkin hävinneen, jolloin kiinnittyminen ja identifioituminen uuteen kuntaan nähdään hankalaksi. Kun identifioitumista uuteen kuntaan ei tapahdu, myös arkinen toiminta vaikeutuu. Kuntaliitos nähdään siirtymänä omaleimaisesta ja persoonallisesta kulttuurista massakulttuuriin, joka korostaa lähinnä taloudellisia näkökulmia.

Lahti nähdään tragediassa pahana keskuskaupunkina, joka tunkeutuu toimintatapoineen vaikuttamaan reuna-alueisiin, jolloin huomiotta jää esimerkiksi reuna-alueiden ja

syrjäseutujen ainutkertaisuus ja niiden hyvinvointi. Tällöin ei ymmärretä, että se mikä toimii Lahdessa, ei välttämättä toimi muilla alueilla. Toiveissa on tasa-arvo, mikä heijastuu käsityksissä sisäisesti voimakkaasti eriarvoistuneesta uudesta kunnasta. Lahti keskuskaupungin asemassa symboloi jotain vierasta, pelottavaa ja uhkaavaa, ja entiset kunnat jotain turvallista ja tuttua. Pelot, jotka kohdistuvat liitoksen aiheuttamiin muutoksiin ovat tragedian mukaan täysin aiheellisia, sillä aiemmat kuntaliitokset, naapuri Hämeenlinna ensisijaisesti, nähdään tuoneen mukanaan pelkästään huonoja tuloksia. Näin entiset kokemukset vaikuttavat mielikuviin tulevaisuudesta.

Kuntaliitoksen jälkeen elinolot muuttuvat tragediassa mahdottomiksi kun palvelut katoavat tai siirtyvät kauas tavoittamattomiin. Palveluiden läheisyys-periaate unohtuu täysin, ja lähidemokratiakin häviää, minkä seurauksena paikalliset identiteetit heikkenevät. Myös jatkuvuus entiseen ajatellaan olevan mahdotonta kokea, sillä palveluiden kadotessa myös kunnat niin sanotusti katoavat. Se, mikä oli ennen omaa ja mihin koki pystyvänsä vaikuttamaan onkin nyt vierasta, eikä siitä saa enää minkäänlaista otetta. Tutusta ja turvallisesta tulee vierasta ja vaarallista, jatkuvuuden kokemus katkeaa. Palvelut luovat ihmisten käsitystä omista kotikunnistaan, ja kun nämä oman kotikunnan konkreettiset symbolit katoavat tai etäännyvät, mielikuva kotikunnasta muuttuu epäselväksi. Tragediassa etäännyneet palvelut ja lähidemokratia eivät enää luo kunnallista identiteettiä saati ole mukana edesauttamassa kuntalaisuuden kokemista symbolisella tasolla.

Kuntaliitoksen aiheuttama muutos rinnastetaan tragediassa taantumukseen, paluuseen vanhoihin, vanhentuneisiin ja huonoihin käytäntöihin. Kuntaliitoksen nähdään vaikuttavan arkielämään sitä vaikeuttamalla. Vaikka ensin oli väitetty, että muutos toisi mukanaan paljon hyvää, tapahtuikin juuri päinvastoin. Uhkana pidetään myös sitä, että hienot suunnitelmat eivät itse asiassa edes toteudu, saati tuo helpotusta, kun niitä ei ole loppujen lopuksi mahdollista siirtää käytäntöön, eikä niissä ole otettu huomioon kaikkea mitä olisi pitänyt. Tämän lisäksi tulee esille pelko byrokratian huomattavasta lisääntymisestä, mitä ei koeta muutoksena parempaan.

Maaseudun uskotaan näivettyvän, eikä sinne tällöin kukaan enää halua muuttaa. Uhkana onkin että se, minkä piti tehdä uudesta kunnasta vetovoimaisen ja elinvoimaisen, toimiikin juuri päinvastoin. Näitä vetovoimaisuuden ja elinvoimaisuuden arvoja ei nähdä tragediassa tärkeinä, ja näin tragediassa korostuu jälleen talouden mahti hyvinvoinnin ja niin sanotun aidon elinvoimaisuuden edellä. Esimerkiksi liikennöinnin ei uskota onnistuvan entisten

itsenäisten kuntien välillä, mistä seuraa eräänlainen valintatilanne: voi joko asua entisen asuinkuntansa alueella, missä ei ole palveluita tai muuttaa uuden kunnan keskukseen asumaan saadakseen (huonontuneita) palveluita. Toisin sanoen, on pakko joko menettää oma paikka tai katkaista itse siteensä omaan paikkaan. Ristiriitaisen tästä seikasta tekee se, että palveluita tarvitaan joka tapauksessa, riippumatta siitä kuinka paljon ja missä niitä tarjotaan. Lisäksi kaikki eivät voi muuttaa kunnan keskukseen asumaan.

Tragedian loppuosassa vaivutaan lähes epätoivoon. Toisaalta muistellaan kaihoisasti aikaa, jolloin kaikki vielä oli hyvin, eikä kuntaliitoshankkeista edes puhuttu. Ihmiset ovat näin ollen voimakkaasti sisäistäneet entisiin kuntiin liittämäänsä tärkeitä arvoja, ja kokevat muutoksen uhkana näille arvoille. Hankkeen lupaamat hyvät asiat näyttäytyvät kaiken kaikkiaan huonoina, lähinnä talouden ehdoilla toteutettuina ratkaisuuina, joista seuraa vain ongelmia ja entistä enemmän haasteita itse kuntalaisille, erityisesti syrjäseutujen asukkaille.

4.3 Komedia

Päijät-Hämeen kuntien paikallisilla asukkailla on vääristynyt näkökulma kuntaliitokseen, ja siksi yhdistymisestä päättävien kuntien luottamushenkilöiden on tarkkaan harkittava, onko yhdistymistä vastustavien kuntalaisten äänestystulos kunnan tulevaisuuden kannalta oikea. Heillä on kuitenkin onneksi uskallusta tehdä päätös vastoin yleistä mielipidettä. Lisäksi on onni, että selvitysmiehenä on sellainen viisas mies kuten Soininvaara, joka osaa katsoa kokonaisuutta. Ihmiset ja heidän hyvinvointinsa on nyt tärkeintä, ja kuntien itsenäisyys vasta toissijaista, ja koska Päijät-Hämeen kunnilla on yhteinen menneisyys, niillä on näin ollen myös pohja uudelle menestyvälle kunnalle. Pitäjien ja kylien nimet ja perinteet säilyvät, mutta hallinto ja palvelut ovat eri asia.

Liitoksesta tulee vain vähäisiä ja hyvin lyhytaikaisia muutoshaittoja, sen sijaan pitkäaikaiset hyödyt ovat merkittävät, mutta niitä on vaikeampi nähdä. Leveämmillä hartioilla on kuitenkin helpompi kantaa painavaa. Liitosalueen kaikilla kunnilla on omat vahvuutensa, ja yhdessä ne muodostavat monipuolisen, elinvoimaisen, vahvan uuden kunnan. Muutoksen myötä uusi kunta pääsee mukaan kehitykseen ja olemaan jopa edelläkävijänä vaikuttamassa siihen.

Lahti on tehnyt hyvää taloudellista tulosta viime vuosina ja se on nyt varakas keskuskaupunki mittavine omaisuusmassoineen. Tämä antaa hyvän lähtökohdan uudelle

kunnalle lähitulevaisuuden mittaviin kuntahaasteisiin, joissa pitää löytyä iskunkestävyyttä. Kuntaliitos tuo mukanaan myös sellaisia uusia ratkaisuja, joita kuntien olisi vaikeaa tai mahdotonta tavoitella toimiessaan erillisinä yksiköinä. Esimerkiksi maankäytön optimointi tuottaa pitkäjänteisiä ratkaisuja, jotka mahdollistavat muun muassa joukkoliikenteen paremmat toimintaedellytykset.

Riittävän iso yksikkö kykenee hoitamaan asiat taloudellisesti, ja hajautettu hallintokin tulee kuin itsestään kun hyödynnetään eri kuntien tilat ja henkilöstö oikein. Hallintohenkilökunnan palkkaharmonisoinnin kustannuksetkaan eivät ole kovin mittavat, sillä UusiKunta-sopimuksessa palkat harmonisoidaan yleisimpään palkkaluokkaan kuitenkin niin, ettei mitään palkkoja alenneta, elleivät myös tehtävät muutu. Kustannukset eivät nouse merkittävästi myöskään siksi, että kuntien väliset erot palkkatasoissa ovat pienet. Suurin osan kuntien henkilöstöstä työskentelee sosiaali- ja terveydenhuollossa, ja koska Päijät-Hämeessä sosiaali- ja terveystoimi on jo osittain yhdistetty Oiva- ja Aava-alueilla, palkat on noiden alueiden sisällä jo harmonisoitu tai siihen on ainakin sitouduttu. Samoin perusopetuksen palkoissa ei ole suuria eroja ja toisen asteen koulutuksen palkkataso on yhtenäistetty jo koulutus konsernin sisällä.

Kuntaliitos tuo Päijät-Hämeeseen sille elintärkeitä uusia asukkaita ja yrityksiä, ja tätä kautta työtä koko alueelle. Nuoret, akateemisesti koulutetut perheet ja yrittäjät hakeutuvat asumaan paremmat mahdollisuudet tarjoavaan kasvukeskukseen, Päijät-Hämeen uuteen kuntaan, jossa on potentiaalia, rohkeutta ja riskinottoa. Näiden ominaisuuksien avulla kunta pystyy pitämään riittävää hyvinvointia yllä. Väestön ikääntyminenkin ei tunnu niin voimakkaana kun uusia nuoria asukkaita saapuu asumaan uuteen kuntaan, jolloin työvoimaa on saatavilla myös vanhusten hoidon ja raha-asioiden kuntoon laittamiseksi. Yhdyskuntarakenne alkaa kehittyä parempaan suuntaan, ja sen myötä yhdyskunnassa on kivempi asua. Kun ei tarvitse kilpailla veronmaksajista, arvokkain luontokin voidaan säästää rakentamiselta kuntalaisten iloksi.

Sijainti ja liikenneyhteydet ovat nyt hyvät, ja uuden kunnan laidasta laitaan ajetaan tunnissa. Pienten kuntien asukkaat hyötyvät alemmista maksuista, heidän veronsa nousevat vähemmän, heidän bussiyhteytensä paranevat, pääsy rautatieasemalle helpottuu ja rahat riittävät paremmin palveluihin. Uusi matkakeskus merkitsee lisää matkustajia ja kasvavat matkustajamäärät parantavat yhteyksiä, mikä taas helpottaa liikkumista ja työssäkäyntiä

uudessa kunnassa. Myös Lahden kaupalliset palvelut paranevat, kun muualta on helpompi tulla Lahteen.

Lahden seudun uusi suurkunta on merkittävä uhka Hämeenlinnan, Kouvolan ja Jyväskylän seuduilla jo muodostetuille vahvoille suurkunnille sekä Ouluun suunnitteilla olevalle suurkunnalle. Liitoksen myötä kuntien keskinäinen kilpailu ja riitely maakunnan sisällä loppuvat, päätöksenteko helpottuu, yrittäjäystävällisyys paranee, elinkeinopolitiikka vahvistuu ja suunnittelu tulee pitkäjänteisemmäksi ja ammattitaitoisemmaksi. Kuntaliitoksen jälkeen Päijät-Häme on siellä missä pitääkin myös työttömyystilastoissa: prosenttikaupalla maan keskiarvon paremmalla puolella. Elinvoimainen uusi kunta voi entisiä kuntia paremmin varautua ja selviytyä tulevista lamoista, sillä suuremmalla kunnalla on aina paremmat mahdollisuudet erilaisiin järjestelyihin kuin pikkukunnilla. Elämä on nyt kestäväää.

Palvelut eivät karkaa kauas näköpiiristä, vaan ne ovat paremmat kuin ilman kuntaliitosta, ja yhdessä kunnat turvaavat palvelut erityisesti entisten pienimpien kuntien asukkaille. Peruspalvelut – terveyskeskus, koulut ja lupapalvelut – jatkavat kaikissa kunnissa lähipalveluina, minkä takaa osaltaan myös lainsäädäntö. Erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluja tuotetaan haja-asutusalueelle osin myös liikkuvina, kuten käyttämällä sairausautoja. Syrjäseutujen muutkin palvelut ovat vain tahto-, raha- ja järjestelykysymyksiä.

Päätösvalta ei peloista huolimatta häivy Lahteen, eivätkä lahtelaiset muodosta ylivoimaista enemmistöä valtuustoon. Itse asiassa muut kunnat pitävät suurempaa meteliä itsestään ja näin äänestysvilkkaus ja edustajamäärä niissä kasvavat. Yhteen liittyneet ympäristökunnat muodostavat valtuustoon oman ryhmän, jolla tasapainotetaan päätöksiä. Näin uusi kunta on myös uusi mahdollisuus parantaa ja ennen kaikkea turvata uuden kunnan tärkeintä perustaa eli asukkaiden itsehallintoa. Alueellisesta päätöksenteosta vastaavat aluelautakunnat parantavat huomattavasti itsehallintoa lisäämällä asukkaiden paikallisia vaikutusmahdollisuuksia muun muassa budjettivallan ansiosta: asukkaat saavat nyt päättää muun muassa järjestö- ja harrastustoiminnan rahoittamisesta sekä yksityistieavustuksista.

Päijät-Hämeessä on vahva alueellinen kotiseutuhenki, joka liitoksenkin jälkeen terveellä tavalla rikastuttaa ja vahvistaa uuden kunnan toimintaa. Kotiseutuyhdistysten

toimintaedellytykset varmistetaan myös uudessa kunnassa, sillä näillä vapaata kansalaistoimintaa harjoittavilla yhdistyksillä on tärkeä rooli paikallisen elämän asiantuntijoina ja kotiseutuun kasvavien juurien ylläpitäjinä. Ne ovat myös merkittäviä toimijoita paikallisdemokratiaa ja osallistumista toteutettaessa. Kotiseutu-, kylä- ja asukasyhdistykset muodostavat tärkeän monimuotoista ja rikasta kansalaistoimintaa ja perinnetyötä tukevan resurssin Päijät-Hämeen uudelle kunnalle.

Torit, rannat, harjut ja maisemat eivät katoa mihinkään ja paikkoja kutsutaan edelleen sillä nimellä, millä ne on aiemminkin tunnettu. Identiteetti ei siis häviä mihinkään, päinvastoin! Taksit osaavat ajaa edelleen ”Hollolaan” ja kirkonkylällä kioskin säilyy. Katuvalot palavat minkä palavat ja katuja hoidetaan niin kuin ennenkin.

Täydellinen uudesta kunnasta ei varmasti tule, valmis ei koskaan. Voittajat ovat kuitenkin yleensä niitä, jotka osaavat ennakoida ja sopeutuvat parhaiten muutokseen.

***

Juonitiivistelmä: Komediasa eläminen vanhanaikaisessa kuntarakenteessa tukahduttaa kuntalaisten todellisia tarpeita ja haluja. Kuntalaiset eivät ennen liitosta tiedä paremmasta, tai tunnista omia todellisia tarpeitaan. Tästä seuraa konflikti, tosin se on ainakin osittain tiedostamaton. Halutaan muutos, jotta edellä mainitut piilossa olleet tarpeet ja halut saadaan tyydytettyä. Kuntaliitoshanketta eteenpäin vietäessä kuntalaiset eivät vielä tiedosta todellisia tarpeitaan, mutta hanke viedään kuitenkin loppuun asti näiden todellisten tarpeiden aikaansaaman tiedostamattoman voiman ansiosta. Konflikti purkautuu niin sanotussa välitilassa, jossa normaalielämän säännöt eivät päde. Kuntaliitoksen toteuttamisen hetki on tällainen välitila, sillä siinä vanha kuntarakenne rikotaan ja aletaan rakentaa uutta kuntamallia lähes täysin uudelta pohjalta, jolloin myös normaalielämän säännöt eivät ehkä ole järkähtämättömiä. Kuntaliitoksen lopputuloksena syntyy entistä terveempi, hyvinvoivempi ja vahvempi uusi yhteisö, jonka piilossa olleet tarpeet ja mahdollisuudet on tutkittu ja löydetty. Kertomuksen ”päähenkilöt” – vanhat kunnat – herättävät sympatiaa haluillaan, tarpeillaan ja heikkouksillaan.

Komediassa nykyajalle nähdään tyypillisenä ja toivottavana pyrkiä tarttumaan uusiin mahdollisuuksiin optimistisella asenteella. Komediassa kuntalaisten näkemys kuntaliitoksesta ja kuntaliitoshankkeesta onkin vääristynyt, ja heidän nähdään vain keskittyvän liitoksen vastustamiseen. Uudistushalukkuuteen kannustaminen on keskeistä, ja liitos on loppujen lopuksi hyvä ratkaisu, suuri mahdollisuus. Muutosta perustellaan ja oikeutetaan ”vanhoilla hyvillä arvoilla”, ja uuden rakentaminen jo vahvalle olemassa olevalle pohjalle nähdään helppona. Kuntalaisten ja entisten kuntien identiteettien ja perinteiden uskotaan säilyvän nimenomaan muutoksen ansiosta, sillä ne ovat niitä asioita, jotka voidaan helposti säilyttää ja joita voidaan helposti vahvistaa muutoksen jälkeenkin. Ne myös edustavat asioita, jotka ovat joka tapauksessa olemassa, ja jotka automaattisesti vahvistuvat ilman erillistä vahvistamispyrkimystä. Ne turvaavat näin myös jatkuvuutta menneisyyden ja tulevaisuuden välillä.

Leveiden hartioiden metaforaa käytetään komediassa viittaamaan suuremman kunnan parempiin mahdollisuuksiin selviytyä nykypäivän ja tulevaisuuden haasteista kuin pienen muista erillisen kunnan. Tässä ilmenee arjen toimintojen ja tapahtumien turvaamisen korkea merkitys. Kuitenkaan komediassa(kaan) ei kiistetä liitoksesta mahdollisesti seuraavia haittoja. Haitat nähdään kuitenkin hyvin vähäisinä ja helposti ratkaistavissa olevina, ja hyötyjä nähdään tulevan joka tapauksessa enemmän verrattuna aiemman kuntarakenteen mahdollistamiin hyötyihin. Toisin sanoen muutoksen tarvetta perustellaan korostamalla kehittämiseen ja kehittymiseen liittyviä arvoja.

Lahti näyttäytyy komediassa vahvana keskuskaupunkina, mikä edesauttaa myös reuna-alueiden tilaa, asemaa ja hyvinvointia, sillä jokaisella kunnalla ajatellaan olevan tärkeää olla vahva ja selkeä keskus. Kuntaliitos on muutos, joka tekee koko alueesta tasa-arvoisen, vahvan ja elinvoimaisen. Tämän toteutuessa arkielämä helpottuu ja jatkuvuus menneisyyden ja tulevaisuuden välillä voidaan turvata. Kuten tragediassa, alueellinen tasa-arvo on myös komediassa toivottu. Uusi, yhteinen alue symboloi yhteisiä tärkeitä arvoja sekä yhteisyyttä. Rakenteita muutetaan ja monet arkiset toiminnot ja käytännöt muuttuvat helpommiksi ja sujuvammiksi, kuitenkin vaikuttamatta negatiivisesti esimerkiksi perinteisiin ja identiteettiin. Identifioituminen entisiin kuntiin onkin komediassa edelleen mahdollista, mikä on seurausta kuntaliitoksesta riippumattomasta jatkuvuuden kokemisesta, kyvystä nähdä menneisyys ja nykyisyys jatkumona.

Komediassa on esillä kilpailukykykänkökulma, joka sekin liittyy alueella tehtävän yhteistyön kautta saataviin hyötyihin. Myös tästä syystä kuntaliitoksen nähdään olevan mahdollisuus. Kun alue on suuri ja vahva, se on samalla entistä elinvoimaisempi ja hyvinvoiva, ja nämä seikat vahvistuvat edelleen kun alueelle tulee lisää asukkaita asumaan elinvoimaisen ja vahvan kunnan houkuttelemisena. Komediassa alue ja sen rakenne saadaan muutettua liitoksen ansiosta kaiken kaikkiaan hyväksi ja toimivaksi. Muutos mahdollistaakin jatkuvuuden ja paikallisuuden säilyttämisen konkreettisesti alueelle tulevien uuden työvoiman ja verovarojen sekä palveluiden säilymisen ja paranemisen vuoksi. Liitoksen ansiosta entisten kuntien tärkeät konkreettiset symbolit eli asukkaille tärkeät palvelut on itse asiassa ylipäätään mahdollista turvata.

Päijät-Hämeen pienten kuntien, uuden kunnan sivualueiden, aseman ja erityisesti lähidemokratian nähdään komediassa parantuvan, kun yhdistymisen jälkeen halutaan entistä enemmän oman alueen ääntä kuuluviin. Näin estetään Lahden, uuden kunnan keskuksen, mahdollinen ylivalta päätöksenteossa. Näin myös alueen monipuolisuuden ja persoonallisten reuna-alueiden nähdään säilyvän, eikä muuttuvan yksipuolisiksi ja värittömiksi. Kulttuurisen rikkauden nähdään edelleen jatkuvan alueella, ja paikallisten erityispiirteiden korkea merkitys tunnustetaan. Paikallisuus ei näin ollen ole uhattuna, vaan se pikemminkin voimistuu muutoksen myötä.

Ne pelot, joita ennen kuntaliitosta esiintyi, nähdään komediassa ymmärrettävinä, mutta täysin aiheettomina. Entisten kuntien vahvuudet saadaan yhdistymisen kautta paremmin esille ja ne myös hyödyttävät toinen toistaan. Näin entiset naapurikunnat pääsevät nauttimaan toistensa vahvuuksista, jotka liitoksen jälkeen ovat yhteisiä. Ollaankin valmiita omaksumaan uudenlaisia identiteettejä kuitenkin säilyttäen itselle tärkeät identiteetti- ja ydinarvot. Identiteettien ja kulttuurien rikkaus tekee komedian mukaan Päijät-Hämeestä monipuolisen ja siksi myös houkuttelevan asuinpaikan. Vaikka paikka muuttuu vetovoimaisemmaksi, entiset kotiseudut eivät häviä mihinkään. Vanhat paikat ja niiden merkitys onkin suuri, ja sellaisina ne myös säilyvät liitoksen jälkeen. Mutta koettaisiinko muutos tai ylipäätään paikkojen muuttuminen menetyksenä, vaikka muutos veisi asioita parempaan suuntaan eikä sinänsä vaikuttaisi esimerkiksi paikalliseen kulttuuriin?

Komediassa ilmenee paljon positiivisia tuloksia, joita seuraisi kuntaliitoksen myötä. Komediassa myös myönnetään, ettei kunnasta tule täydellistä, mutta siihen voidaan siitä

huolimatta pyrkiä. Myös joustavuutta ja muutoksensietokykyä tarvitaan, sillä liitos ei ole mikään taikaisku, joka automaattisesti muuttaa asiat paremmiksi.

4.4 Sankaritarina

Kuntaliitoshankkeesta on paljon huonoa sanottavaa, ja osa asukkaista haluaisi sitä kehitettävän vielä pitkään. Yhdistymisestä päättävien kuntien luottamushenkilöiden onkin nyt tarkkaan harkittava, onko yhdistymistä vastustavien kuntalaisten äänestystulos kunnan tulevaisuuden kannalta oikea. Tarvitaan uskallusta tehdä päätöksiä myös vastoin yleistä mielipidettä. Tulevaisuuden haasteet ja taloudelliset vaikeudet ovat kuitenkin tosiasia. Myös koveneva kilpailu aiheuttaa liittymisen vaatimuksen, sillä Hämeenlinnan, Kouvolan ja Jyväskylän seuduilla on jo muodostettu vahvat suurkunnat, joille Lahden seudun suurkunnan syntyminen on onnistuessaan merkittävä uhka.

Elämme yksilökeskeisessä maailmassa, jossa myös päättäjät paikallistasolla ovat sitä. He ajattelevat vain omaa ja oman kunnan etuja ja hyvinvointia, ja pelkäävät oman vallan menettämistä. Lisäksi näyttää siltä, että kunnat liitosneuvotteluissaan ovat jopa enemmän huolissaan kuntalaisten tunnepitoisista mielipiteistä kuin yritysmaailman tai valtiovallan edustajien asiapitoisista näkemyksistä. Kuntien itsenäisyys ei kuitenkaan nouse itseisarvoksi, etenkin kun toisella puolella vaakaa ovat alueen ihmiset ja heidän hyvinvointinsa.

Muutos jos jokin on missä tahansa organisaatiossa ja tilanteessa haastavaa ja vaikeaa. On ymmärrettävää, että merkittävät muutokset aiheuttavat aina vastarintaa, koska muutos on aina jotakin muuta kuin tämän hetken turvallinen tilanne. Kunnissa on kova vastustus ja jopa uho yksinpärjäämisestä. Tosiasia on kuitenkin nyt se, että yhdessä kunnat ovat enemmän, sillä tässä ei ole kyse pelkästään yksittäisten kuntien itsenäisyydestä, vaan koko maakunnan tulevaisuudesta. Vaikka uusi kunta ei tarjoakaan mitään helppoa ratkaisua ja vaivatonta tulevaisuutta, se tarjoaa kuitenkin selvästi suuremmat mahdollisuudet parempaan tulevaisuuteen kuin entinen kuntajako. Täydellinen uudesta kunnasta ei varmasti tule, valmis ei koskaan.

Täysin uuden kunnan luominen alkaa ja liittyminen merkitsee jokaiselle kunnalle ajatustavan muutosta. On aika auttaa entistä naapuria, nykyistä omaa kuntaa, hädässä. Asioita ei tehdä enää samalla tavalla, koska maailma ympärillämme muuttuu ja vain uudistamalla ja muutoksilla saadaan aikaan parempi tulevaisuus. Palveluiden kysynnän ja

tarjonnan muutokset eivät hoidu itsestään, ja vain rakenteita muuttamalla, ennakoimalla ja sopeutumalla vallitseviin olosuhteisiin on mahdollista selviytyä. Nyt katsotaan asioita kauemmaksi kuin vain yhden valtuustokauden päähän, kurkistetaan kymmenen, kahdenkymmenen, kolmenkymmenen vuoden päähän. Se on aika, jota tehdään ennen kaikkea lapsille, tulevaisuuden tekijöille ja kokijoille, mutta myös itselle. Heti liitoksen jälkeen ei tapahdu mitään järjestyttävää suuntaan tai toiseen. Uudella kunnalla on kuitenkin pitkä tie edessään, ja vie ainakin 10-15 vuotta ennen kuin luvattuun onnelaan päästään.

Liitosalueen kunnilla on kaikilla omat vahvuutensa, joita nyt päästään hyödyntämään mahdollisuuksien mukaan. Vain riittävän iso yksikkö kykenee hoitamaan asiat, ja hajautettu hallintokin tulee kuin itsestään kun hyödynnetään eri nykykuntien tilat ja henkilöstö oikein. Tulevan uuden kunnan valtuuston kokoonpano on kohtalaisen monipuolinen, sillä ääniä vyöryy pienempien kuntien tarkkasilmäisille päättäjäille runsaasti. Näin kunnille jää tehtävien tason määrittäminen, jolloin uudella kunnalla on aivan omat ”kyläpäällikkönsä” apulaisineen. Kuntien yhteistyö voi toimia ja onnistua vain jos kunnista suurin on samalla nöyrin, mikä samalla synnyttää oikeaa me-henkeä niin, että ”me edustajat” kysyvät myös kansan mielipidettä tärkeistä asioista.

Uuden kunnan organisaatiosta tehdään mahdollisimman selkeä, sillä vain näin saadaan säästöjä ja kyetään vastaamaan työttömyyden ja ikääntymisen haasteisiin. Suomen keskimääräinen ikärakenne ja huoltosuhde pysyvät kuitenkin täsmälleen samoina riippumatta siitä, minkälaiset kuntarajat Suomessa on. Huolta aiheuttanut huoltosuhde saadaankin nimenomaan pidettyä oikeassa suhteessa, jos mahdollistetaan lapsiperheille sellaiset asuinolosuhteet, jossa he voivat kasvattaa lapsensa maaseudun rauhassa. Luomalla tällainen miellyttävä ja tasapainoinen asuinympäristö saadaan lopulta enemmän onnellisempia ja terveempiä asukkaita. Näin säästetään myös julkisissa sairaanhoitokuluissa. Hyvinvointi ja palvelut kärsivät väistämättä liitoksen jälkeen jonkin verran, tosin katsantokannasta riippuen. Viranomaiset saadaan kuitenkin pyörille, ja käytössä on myös langaton netti ja kännykkä.

Kotiseutuyhdistysten toimintaedellytykset varmistetaan myös uudessa kunnassa, sillä näillä vapaata kansalaistoimintaa harjoittavilla yhdistyksillä on tärkeä roolinsa paikallisen elämän asiantuntijoina ja kotiseutuun kasvavien juurien ylläpitäjinä sekä paikallisdemokratiaa ja osallistumista toteuttaessa. Ne myös huolehtivat paikallisen perinteen säilyttämisestä ja alueellisesta omaleimaisuudesta sekä yhdistävät yhteisen

kotiseudun asukkaita. Tällainen vahva alueellinen kotiseutuhenki parhaimmillaan rikastuttaa ja vahvistaa uuden kunnan toimintaa, sillä ihmisen halu kuulua johonkin, tuntea omat juurensa, vaikkapa vasta seudulle muuttaneenakin, on tulevaisuudessakin tärkeää.

Kuntaliitoksen ja demokratian onnistuminen ja toteutuminen on aina viime kädessä kiinni tahtotilasta, ihmisjoukon määrästä riippumatta.

***

Juonitiivistelmä: Sankaritarinassa asetelma muistuttaa tragedia-kertomuksen alkua. Toisin sanoen menneisyyden harmoniaa tulee uhkaamaan pahat voimat, eli harmonista monikuntarakennetta uhkaa kuntarakenteen uudistamispyrkimys. Tässä kertomuksessa kuntaliitoksen toteuttamisesta seuraa konflikti, joka ratkeaa ratkaisevassa testissä. Testi viittaa muutokseen, muutoksen vaikutuksiin ja muutoksen mahdollisesti aiheuttamiin ongelmiin. Keskeistä onkin selviytyä testistä, eli muutoksesta ylipäättään, asennoitua ja sopeutua uuteen kuntamalliin sekä tehdä töitä tulevaisuuden eteen yhdessä. Niin sanottuna sankarihahmona tässä kertomuksessa on uusi kunta (tai kaikki entiset kunnat), joka näyttäytyy kertomuksen edetessä yhä vahvempana ja herättää ihailua sinnikkyydellään ja tarmokkuudellaan.

Sankaritarinassa nykyaika näyttäytyy vaativana, ja ihmisiltä se vaatii paljon erityisesti henkisesti. Toisaalta se myös näyttää tarjoavan uudenlaisia ratkaisuja erilaisiin haasteisiin. Sankaritarinassa ei olla aluksi täysin varmoja, onko liitos oikea ratkaisu kuntien ongelmiin. Kuntaliitos onkin ennen kaikkea vain yksi mahdollisuus, joskin on selvää, että jollakin tavalla nykypäivän ja tulevaisuuden haasteisiin on vastattava. Sankaritarinassa ilmenee myös tietoinen huomion kiinnittäminen kuntaliitoshankkeen herättämään julkiseen keskusteluun, sillä sen ei haluta antaa vaikuttaa päätöksiin liikaa tai jopa hämätä päätöksentekoa. Järkeä ja tunne näyttävät olevan vastakkain. Sankaritarinassa tunnistetaan eri reaktiot, joita hanke herättää, ja suhtaudutaan niihin luonnollisina reaktioina tulevaan muutokseen. Muutoksen nähdään väistämättä vaikuttavan arkielämään, jolloin on ymmärrettävää että se aiheuttaa pelkoja. Myönnetään myös liitoksen tuovan väistämättä joitakin ongelmia, eikä sen nähdä ratkaisevan kaikkia jo olemassa olevia haasteita, mutta

se nähdään kuitenkin parempana vaihtoehtona kuin jatkaminen nykyisellä kuntarakenteella. Taistelutahto, optimismi ja tärkeiksi nähtyjen asioiden säilyttämisen merkitys näyttäytyy sankaritarinassa vahvana.

Sankaritarinassa vanhojen ajattelumallien kumoaminen nähdään haasteena. Tällaiset ajattelumallit tulisi muuttaa solidaarisemmiksi, jotta voitaisiin vastata tulevaisuuden haasteisiin paremmin. Sankaritarinassa myös tiedostetaan, että vaikka muutoksen herättämät tunneseikat ovat esillä huomattavasti enemmän kuin asiapitoiset seikat, faktat ovat viime kädessä lopputuloksen kannalta tärkeämpiä. Kuntaliitos nähdäänkin sekä uhkana että mahdollisuutena. Toisaalta pelätään mitä saatetaan liitoksen takia menettää, mutta toisaalta arvellaan, että lopulta raha ratkaisee ainakin siinä suhteessa, että elinmahdollisuudet voidaan ylipäättään turvata vain toimintojen tehostamisen kautta saatavilla säästöillä. Ollaankin valmiita vaihtamaan identiteettiä tarkoituksenmukaisemmaksi, sekä mahdollisesti muuttamaan jopa omaa arvomaailmaa jatkuvuuden turvaamisen tähden.

Myös sankaritarinassa ilmenee kilpailunäkökulma, ja painotetaan maakuntien kesken käytävän kovenevan kilpailun ja siihen vastaamisen merkitystä. Tällöin on turhaa nostaa kuntien itsenäisyyttä ensisijaisesti tavoiteltavaksi asiaksi, sillä nähdään, että vain suurena kuntana on mahdollista pärjätä kovenevassa kilpailussa. Toisin sanoen jatkuvuutta voidaan pitää yllä vain tarttumalla käsillä olevaan muutokseen. Kilpailuun osallistumisen mahdollisuus saavutetaan kuitenkin vain, jos tehdään työtä, ei siksi että toteutettiin kuntaliitos. Yhteisö, tässä tapauksessa uuteen kuntaan muodostunut yhteisö, näyttäytyy sankaritarinassa tärkeänä voimavarana, mikä viittaa sekä yhteistyön voimaan että tarpeeseen identifioitua johonkin yhteisöön, kuulua siihen ja saada siltä tukea ja turvaa.

Sankaritarinassa kuntaliitos nähdään mahdollisuutena aloittaa uudelta pohjalta sekä yhdistää olemassa olevat voimavarat täysin uudeksi kokonaisuudeksi. Kaikki tämä vaatii sopeutumista, joustavuutta ja valmiutta ottaa vastaan tulevat muutokset, sekä kykyä vastata ympäristön muuttumiseen muun muassa muuttamalla itseään sen mukaiseksi, eli omaksua tilanteen vaatima uusi identiteetti. Tästä kaikesta ei kuitenkaan sankaritarinassa nähdä seuraavan automaattisesti pelkkää hyvää, ja koska tulevaisuuden ennustaminen on mahdotonta, on oltava valmiita myös epävarmuuden sietämiseen ja seurausten, positiivisten tai negatiivisten, kestämiseen. Nykyaika nähdäänkin sankaritarinassa ennen kaikkea epävarmuuden aikana. Kuitenkin sankaritarinassa uskotaan, että vähintään pitkällä

aikavälillä saatavat tulokset ovat ainakin enimmäkseen positiivisia. Sankaritarinassa muutos ei itse asiassa ole mitenkään yllättävä, eikä se loppujen lopuksi edes muuta paljon. Jatkuvuus menneisyyden ja nykyisyyden välillä näyttääkin muodostuvan lopulta niin sanotusti itsestään.

Sankaritarinassa korostetaan tiettyjen kriteerien täyttymisen vaatimus, jotta uusi kunta saadaan toimimaan ja jotta suunnitelmat saadaan onnistumaan. Kaiken kaikkiaan on tehtävä paljon tietoista työtä, jotta entisten kuntien vahvuudet voidaan hyödyntää ja sitä kautta saada aikaan muita parannuksia muun muassa hallintorakenteisiin. Päätösvallan nähdään myös jäävän entisille kunnille, joten mikäli sitä käytetään oikein kaikkien eduksi, voidaan jälleen saada aikaan hyviä tuloksia. Näin myös ihmisille tärkeät paikalliset erityispiirteet säilyvät, jolloin heidän paikallisuuden tarpeensa tyydytetään. Tässä lähidemokratia ja paikalliset erityispiirteet symboloivat entisiä kuntia, mikä luo jatkuvuutta sekä pitää yllä paikallisia identiteettejä.

Sankaritarinassa ongelmia nähdään olevan joka tapauksessa edessä, huolimatta siitä kuinka hyvin liitos onnistutaan toteuttamaan. Kuitenkin halutaan säilyttää esimerkiksi asuinolosuhteet ja erilaiset palvelut tietyllä tasolla, mikä viittaa muutokseen liittyviin pelkoihin, asuinolosuhteiden ja palveluiden korkeaan merkitykseen sekä jatkuvuuden tarpeeseen. Pyritään myös turvaamaan paikallisen toiminnan ja kulttuuriperinnön olemassaolo ja toimintaedellytykset, sillä niiden nähdään rikastuttavan ja vahvistavan kuntaa erityisesti ruohonjuuritasolla. Näin nähdään myös olevan mahdollista säilyttää asukkaiden paikalliset identiteetit sekä juuret entisiin kotikuntiinsa, vaikka niin sanottujen alkuperäisten paikkojen koettaisiinkin muuttuneen. Paikalliset identiteetit saattavatkin tällöin vahvistua, vaikka niiden on ensin pelätty olevan uhattuna. Kaiken kaikkiaan sankaritarinassa korostuu tahdon ja yhteistyön vaatimukset, jotta uudesta kunnasta saadaan toimiva ja entisiä kuntia ehompi.

5 TÄMÄN TARINAN OPETUS?

Kuntaliitoksessa on kyse kuntien tehtävien, voimavarojen ja kuntarakenteen suhteesta. Kyse on niin vanhan menettämisestä kuin uuden syntymisestä, mutta toisaalta myös entisen vahvistamisesta ja uuteen sopeutumisesta. Tutkielmani tulokset liittyvät siihen, millaisena muutoksena kuntien asukkaat kokevat kuntaliitoksen, ja kuinka tärkeää se on jo selvityksissä huomioida. Tulevaisuutta ei voida koskaan tarkasti ennustaa, mutta koska se on kaikilla edessä, siihen kohdistuu erilaisia mielikuvia ja tuntemuksia. Jokainen mihin tahansa muutokseen tähtäävä toiminta tai hanke herättää mielikuvia, jotka syntyvät kunkin paikallisen kulttuurin myötävaikutuksesta. Olenkin pyrkinyt tuomaan näitä mielikuvia esille tutkielmassani ja keskityn nyt niihin pohdinnoissani.

5.1 Kertomukset kuntaliitokseen suhtautumisen kuvaajina

Kuntaliitokseen liittyvissä keskusteluissa, tässä tutkielmassa esittelemissäni tarinoiduissa mielipidekirjoituksissa, otetaan kantaa ja puhutaan siitä, millaisia seurauksia uusi ja vieras voisivat tuoda tutun ja turvallisen jälkeen. Aineistosta ilmeni erilaisia näkökulmia, jotka nimesin sitä lukiessani erittäin vastustavaksi, varovasti kannattavaksi, vaihtoehtoja tarjoavaksi ja koristelevaksi. Selvänä erona kertomusten välillä ovatkin ehdottomat vaatimukset kuntarakenteen muutoksen aikaansaamiseksi sekä tämän kiistäminen. Vaikka kuntaliitokseen suhtautumisessa on eriäviä näkemyksiä, toisin sanoen sitä useimmiten joko vahvasti kannatetaan tai vahvasti vastustetaan, kuntaliitos näyttää joka tapauksessa liittyvän epävarmuuteen. Mikään tulos-osiossa esittelemäni kertomus ei kiistä tätä tulevaisuuteen liittyvää epävarmuutta, ja kertomusten erot näkyvät erityisesti silloin, kun niistä käy ilmi miten kuntaliitos voi tähän epävarmuuteen vastata.

Kaikissa kertomuksissa käsitellään kuntarakenteen muutosta, sekä pidetään yllä oletetun menneisyyden ja odotetun tulevaisuuden järjestystä. Rakenteensa puolesta kertomukset sopivat länsimaisen kulttuurin tarinaperinteen juonityyppien kuvauksiin. Ne ovat tulevaisuuden kuvauksia jäsentäen sosiaalisen maailman moraalisia suhteita yhteisön ja yksilön, menneisyyden ja tulevaisuuden sekä teorian ja kokemuksen välillä (Murray 1989, 182). Tulevaisuus hahmotetaan kertomuksina, jotka näyttävät tässä tutkielmassa tragediana, komediana ja sankaritarinana. Kertomuksista kaksi ensimmäistä, tragedia ja komedia, ovat selkeimpiä juonellisuuden ja tarinallisuuden kannalta. Kolmas, sankaritarina, ei ole ehkä yhtä juonellinen verrattuna kahteen ensimmäiseen, mutta halusin

ottaa sen kuitenkin mukaan tutkielmaani, koska se edustaa lähestulkoon tragedian ja komedian välimaastoa. Sankaritarina tuo täysin erilaisen näkökulman kuntaliitokseen, ja se on selvästi neutraalimpi kertomus verrattuna kahteen muuhun, jotka sen sijaan ovat jokseenkin liioiteltuja.

Kertomuksissa kerrotaan toteutuneesta kuntaliitoksesta. Niistä nähdään millaisia mielikuvia ihmisillä on kuvitellusta liitoksesta, jolloin niissä näkyy myös suhtautuminen kuntaliitokseen. Kuitenkin todellisuudessa Päijät-Hämeen kuntaliitoshanke epäonnistui. Miten itse hanketta sitten tuotiin esille kertomuksissa ja miten sitä nähtiin toteutettavan? Nähdäkseni kaikkien kertomusten keskeinen sanoma oli se, että hanketta toteutettiin lähinnä ylhäältäpäin. Tragediassa kuntien asukkaat ja heidän mielipiteensä ja tunteensa kirjaimellisesti sivuutettiin päätöksenteossa, komediassa samoin. Komediassa tosin ihmiset eivät yksinkertaisesti tienneet paremmasta, ja tästä syystä päätöstä kuntaliitoksen toteuttamisesta ei lopulta nähtykään huonona asiana. Myös sankaritarinassa otettiin riski ja toteutettiin kuntaliitos vastustuksesta ja haluttomuudesta huolimatta, ja lopulta kääntämällä haluttomuus tahdoksi saatiin ruohonjuuritasolta ylemmille tasoille ulottuvalla yhteistyöllä ja työnteolla aikaan hyviä tuloksia.

Yhteisön yhtenäisyys ja siihen liittyvä paikallisuus voi muotoutua joko ruohonjuuritasolla tai ylhäältä jonkin organisoivan voiman toimesta. (Lönqvist 2002, 119.) Tästä syystä kuntaliitoshankkeen epäonnistuminen onkin voinut liittyä juuri ylhäältäpäin toteutettavaan hankkeeseen. Koska tulosteni mukaan hanketta toteutettiin lähinnä organisoivalla voimalla ylhäältäpäin, kuntien asukkaat eivät tällöin ole olleet itse mukana uuden kunnan yhtenäisyyden ja paikallisuuden muotoilemisessa. Näyttääkin siltä, että paikallisuuden sekä yhtenäisyyden kunnan sisällä ajatellaan lähtevän muotoutumaan ruohonjuuritasolta. Siksi niitä pidetään merkityksellisempinä kuin ylhäältäpäin annetut muotit, jotka mahdollisesti aiheuttaisivat uuden kunnan legitimitetin heikkenemistä.

Koska Päijät-Hämeen kuntaliitoshanketta näytettiin kertomusten perusteella toteutettavan ylhäältäpäin, ihmisten kokemat vaikuttamismahdollisuudet näyttäytyivät myös vähäisinä. Kyse saattaa olla myös Kansalaisbarometrin (Siltaniemi ym. 2009, 237) esille tuomasta Paras-uudistukseen liittyvästä riittämättömästä tiedotuksesta. Kuntalaisten arkeen vaikuttaa huomattavasti se, miten kuntaliitos muuttaa kuntarakenteita, kuntien palveluiden laatua, sisältöjä ja sijoittumista. Hankkeen heikko tuntemus ja kokemus vaikuttamismahdollisuuksien vähäisyydestä onkin voinut kasvattaa kuntaliitoksen

vastustamista sekä vaikuttaa hankkeen epäonnistumiseen. Mikäli vaikutusmahdollisuudet omiin asioihin tai mahdollisuus osallisuuteen ovat vähäiset, kotiseutuidentiteetti näyttää menettävän pohjaansa.

Ihmisillä näyttää Giddensin (1990) mukaan olevan erilaisia tapoja sopeutua modernin ajan tuomiin jatkuviin riskeihin ja luoda itselleen turvallisuuden tunnetta alati muuttuvassa maailmassa. Ensimmäinen keino on pragmaattinen hyväksyminen, jossa keskitytään yksinkertaisesti selviytymiseen. Se voi sisältää joko hitusen epäselvää pessimismia tai toivoa. Tämä keino esiintyy korostuneena sankaritarinassa, jossa varovasti uskotaan että kuntaliitos voi todella olla paras ratkaisu nykykuntien tulevaisuuden turvaamiseksi. Toinen keino on kestävä optimismi, jatkuva usko siihen, että kaikelle on syynsä ja kaikki on riskin ottamisen arvoista. Komedia edustaa tätä keinoa. Tälle näkemykselle vastakkainen on kyyninen pessimismi, riskien aiheuttamien ahdistuksen tunteiden vaimentaminen huumorilla (parodia) tai riskien kohtaaminen elämään kyllästyneellä asenteella. Tragedia viittaa tähän keinoon, joskaan siinä ei erityisemmin parodioida tapahtumia. Tosin on huomautettava, että mielipidekirjoituksissa oli myös sellaisia, joissa käytettiin parodiaa. Viimeisenä keinona Giddens esittelee radikaalin sitoutumisen, aktiivisen osallistumisen ja käytännöllisen taistelutahdon vaarojen uhatessa. Tällainen optimistinen näkökulma riskeihin esiintyy jonkin verran sankaritarinassa. (Mt., 135–136.)

5.2 Jatkuvuuden tarve

Kuntaliitokseen suhtautumisessa on perimmiltään kysymys siitä, miten ihmiset näkevät sen, millaisissa kunnissa he nyt elävät ja millaiset kunnat huolehtivat heidän hyvinvoinnistaan. Lisäksi on kyse siitä, miten asiat tulevat jatkossa olemaan. Lähtökohta on – tai mielestäni tulisi olla – ihmisissä, kuntien asukkaissa sekä heidän hyvinvoinnissaan. Kuntaliitoksiin suhtautumiseen vaikuttaa hyvin pitkälti kulttuuri, joka ohjaa ihmisten ajattelua ja käsityksiä, sekä ihmisten kokemukset ja niistä kumpuavat odotukset. Keskeisessä asemassa ovat tässä tutkielmassa paikalliseen identiteettiin sekä muutokseen ja jatkuvuuteen liitetyt merkitykset, jotka näyttävät käsitteinä liittyvän huomattavan paljon muun muassa turvallisuuden kokemiseen. Toisin sanoen kyse on vahvasti tunteisiin ja itsetuntemukseen liittyvistä asioista, sekä arvostuksen saamisen kokemuksesta.

Mentaalisella tasolla kuntaliitoksen tuoma muutos näyttää erityisesti tragediassa katkaisevan jatkuvuuden menneisyyden ja tulevaisuuden välillä. Tärkeät sosiaaliset siteet

kuten luottamus, uskollisuus ja lojaalisuus sekä velvollisuudentunne uutta kuntaa kohtaan eivät muodostu heti, vaan ne vaativat pitkän ajan syntyäkseen ja kehittyäkseen. Ne vaativat myös jatkuvuuden kokemuksen katkonaisen sijaan. (Sennett 1999, 18.) Siksi näitä sosiaalisia siteitä uuteen kuntaan ei tragediassa nähdä mahdollisina muodostaa, ja nähdään että muutos halutaan vain sen itsensä vuoksi, kuntalaisista piittaamatta.

Tragediassa jatkuvuutta entiseen pyritään luomaan esimerkiksi muistelemalla vanhoja hyviä aikoja. Jatkuvuuden kokeminen näyttää kuitenkin olevan mahdotonta. Tragedia korostaa pysyvyyttä, joka lähes poikkeuksetta liitetään ajatukseen kodista. Kodin ajatellaan aina olevan tunnistettavissa, vaikka sieltä oltaisiinkin pitkään poissa, ja tämänkaltaisesta pysyvyydestä riippuu myös ihmisen oma minuuden tunto. Tragediassa ihmisten minuus on rakentunut heidän entisten kotikuntiansa varaan, ja siksi he pystyvät näkemään vain entiset kunnat kotinaan. Tästä syystä kotiseudulla tapahtuvien parempaan tai huonompaan suuntaan vievien muutosten yhteydessä ihmisistä monesti tuntuu siltä, että osa heitä itseään häviää. Parannukset toki tunnistetaan, mutta vaikeampaa on nähdä, mitä tekemistä muutoksilla on ihmisten itsensä kanssa kaikkein syvimmällä tunteiden ja itsetuntemuksen tasolla. Ihmiset tuntuvatkin erityisesti tragediassa tarvitsevan muuttumattoman paikan, jossa aika näyttää pysähtyvän, johon voi palata, ja jonka eheys ja rikkumattomuus lujittavat ihmisten omaa eheyttä ja rikkumattomuutta. (Tuan 2006,18–19.)

Erityisesti komediassa kuntaliitos näyttäytyy ihmisille muutoksen näkökulmasta melko neutraalina, sillä muutos koetaan koskevan todella vain rakenteita. Komediassa muutosta nähdäänkin vastustettavan vain vastustamisen takia. Jatkuvuutta saadaan komediassa aikaiseksi lähes luonnostaan. Sankaritarinassa sen sijaan on olennaista kovan työn tekeminen, jotta kuntaliitoksen tuomaan ihmisten kokemaan muutokseen sopeuduttaisiin ja saataisiin jälleen aikaiseksi jatkuvuuden tunne menneisyyden ja nykyisyyden välille, yhteys entisen kuntien ja uuden kunnan välille. Vaikka uusi kunta tuntuu ainakin aluksi vieraalta ja eri paikalta kuin ennen, sankaritarinassa ei nähdä mahdottomana sopeutua uuteen ja säilyttää erilaisia paikallisia erityispiirteitä ja samuuden tunteita entisiin yhteisöihin, ja näin luoda jatkuvuuden tunnetta. Kuten komediasta ja jossain määrin myös sankaritarinasta nähdään, muutoksen kokemus ja muutoksen luonne näyttää vahvistavan ihmisten välistä yhteenkuuluvuutta sekä paikkaan, uuteen kuntaan, kiinnittymisen tunnetta, mikä luo jatkuvuuden kokemuksen (Relph 1976, 31).

Näyttää siltä, että riippumatta siitä, millaisena itse muutos koetaan, ihmisillä on aina tarve jatkuvuuteen joko tietoisesti sitä kaivaten tai ylläpitäen, tai niin että sen koetaan kulkevan mukana automaattisesti. Kulttuurin jatkuvassa muutoksessa näkemykset siitä, mikä edustaa jatkuvuutta ja luo turvallisuuden tunnetta vaihtelevatkin paljon (Mäkinen 2007, 23–24). Jokaisessa kertomuksessa jatkuvuus on jotenkin läsnä, ja tämän perusteella jatkuvuuden kokemisella on suuri merkitys ihmisille. Vaikka kulttuurin prosessuaalinen luonne viittaakin jatkuvaan muutokseen, ihmiset näyttävät selittävän tämän muutoksen jatkuvuutena tai ainakin kääntävän sen mielessään jatkuvuudeksi mahdollisesti turvallisuuden tunnetta näin ylläpitäen. Silloin kun kyse on tietoisesti tehtävästä muutoksesta, esimerkiksi kuntaliitoksesta, ihmiset näyttävät toimivan samalla tavalla, joskin he reagoivat muutokseen usein kiivaammin. Vaikka paikka pysyisikin fyysisesti muuttumattomana, kuten kuntaliitoksen myötä kävisi, se on aina ajan myötä tulkinnallisesti, merkityksellisesti ja sisällöllisesti muuttuva subjektiivisidonnainen voimavara.

Mitään kuntaliitosta ei voida toteuttaa vain turvautumalla ihmisten omaan kulttuuria luovaan ja sitä hitaasti muokkaavaan toimintaan, ja siksi kuntaliitoksia suunniteltaessa on hyvin todennäköisesti aina odotettavissa hämmennystä, konflikteja tai ainakin kuohuntaa. Hangasmaan (2003, 136) mukaan erilaiset muutokset aiheuttavat monesti hätää, kun pelätään perustason arvojen olevan uhattuina. Milloin tai missä tilanteissa kulttuuri sitten on valmis kuntaliitoksille, vai onko se sitä koskaan?

Minkä tahansa muutoksen keskellä tuttuun ja totuttuun nojautuminen synnyttää yleensä jatkuvuuden ja turvallisuuden kokemuksen (Kärki 2004, 134). Tutun ja totutun haikailu ja jopa romantisoinniksi väitetty toiminta saatetaan nähdä myös taantumuksellisenä, väistöliikkeenä tai perääntymisenä väistämättömien muutosten ja normaalielämän dynamiikan pelossa. Muutokseen tulisi tästä näkökulmasta nimenomaan tarttua eikä pelätä ja estää sitä, sillä niin maailmasta voitaisiin muokata parempi. Tällainen näkemysten vastakkainasettelu on nähtävissä esittelemissäni kertomuksissa. Suuret murrokset näyttävät herättävän henkiin perustason arvoja, jolloin niitä joko puolustetaan tai käytetään niitä muutoksen oikeuttajina (Hangasmaa 2003, 136). Kuitenkin, kuten edellä esitin, ihmiset tarvitsevat jatkuvuuden ja turvallisuuden kokemusta riippumatta siitä, kumpaa näkemystä he kannattavat.

5.3 Vahva paikallinen identiteetti

Keskusteluja paikattomuudesta ja paikan epäautenttisuudesta leimaa monesti voimakas vastakohtainen ajattelu. Tällainen ajattelu ilmeni myös aineistossani, ja vertaillen siitä muodostettuja kertomuksia keskenään. Entinen hyvä ja inhimillinen paikka saatetaan nähdä kuntaliitoksen myötä muuttuneen pahaksi ja epäinhimilliseksi ei-paikaksi. Monesti maaseutumainen, paikallinen, perinteinen, nostalginen ja autenttinen kuuluminen paikkaan viittaa hyvään ja inhimilliseen paikkaan, kun taas urbaani, globaali, nykyaikainen ja epäautenttinen viittaa pahaan ei-paikkaan. Tällainen jaottelu ruokkii stereotyyppistä näkemystä paikasta ja sen ”oikeista” ja ”aidoista” ominaisuuksista. (Kymäläinen 2006, 211.) Tästä syystä voi olla vaikeaa, tai jopa mahdotonta, nähdä uutta kuntaa autenttisenä, aitona omana paikkana. Kuvitelma todellisuudesta voikin helposti näyttäytyä aidompana kuin ”oikea” todellisuus, jolloin mielikuvien varaan rakentunut näkemys todellisuudesta tuntuu merkityksellisemmältä. Voi olla myös niin, että ihminen tarvitsee paikan, joka tuntuu hyvältä ja inhimilliseltä. Tragediassa sellaisen paikan perään haikaillaan, komediassa uusi paikka on (edelleen) sellainen, ja sankaritarinassa sellainen tuntemus uutta paikkaa kohtaan pyritään luomaan.

Moderni sitoutuminen paikkaan liittyy yhteisyyden ja jaettujen kokemusten etsimiseen ja muodostamiseen (Moring 2000, 88), myös kuntaliitoksen jälkeen. Tällainen toiminta vähentää erilaisuutta ihmisten välillä. Kertomuksissa entisiin kuntiin sitoutuminen näyttäytyy vahvana, sillä jokaisessa kertomuksessa entisten kuntien merkitys on suuri. Tragediassa tämä näkyy entisten kuntien muodostaman yhteisyyden ikävöintinä, komediassa entisten kuntien piirteiden siirtymisenä uuteen kuntarakenteeseen automaattisesti, ja sankaritarinassa entisten kuntien arvostuksena ja uudenlaisen yhteisyyden ja yhteisten kokemusten tietoisena etsimisellä ja muodostamisella. Kuntaliitoksen jälkeen ei välttämättä olekaan helppoa sitoutua uuteen kuntarakenteeseen, mikäli yhteisyys ja jaetut kokemukset liitetään voimakkaasti entisiin kuntiin.

Kun pohditaan paikan ja paikallisuuden oikeutusta ja järkevyyttä, tämän tutkielman perusteella paikka todella näyttää olevan ihmiselle tärkeä samastumisen kohde ja turvallisuuden tarjoaja. Jokaisessa kertomuksessa jokin paikka, entiset kunnat tai uusi kunta, edustaa ihmisille tällaista kiinnittymisen kohdetta. Tragediassa ihmisten kiinnittyminen on tapahtunut entisiin kuntiin, kun taas komediassa ja sankaritarinassa se tapahtuu entisten kuntien perustalle rakentuneeseen uuteen kuntaan. Vaikka kiinnittyminen

paikkaan tapahtuu elämisen kautta, eikä sitä voida pitää objektiivisena faktana, näyttää edelleen olevan yleistä ajatella, että kulttuurit perustuvat samojen ihmisten väliseen samanlaisia asioita käsittävään samassa maantieteellisessä paikassa sijaitsevaan yhä uudelleen toistuvaan vuorovaikutukseen (Hall 2003, 93–94), ja tätä ihmiset näyttävät kertomuksissa kaipaavan.

Ihmisten elinpaikat ja niihin liittyvät käytännöt ovat paljolti rajojen ja niihin liittyvän ulossulkemisen tai kiistanalaisuuden määrittämiä. Tällä hetkellä näyttääkin Kymäläisen (2006, 204–205) mukaan olevan ajankohtaista se, miten rajat erottavat, yhdistävät ja myös muotoutuvat uudelleen erilaisissa konteksteissa. Tulosteni perusteella rajat muotoutuvat uudelleen kuntaliitoksen myötä, jolloin on oletettavaa, että rajojen sisäpuolella olevat muodostavat yhtenäisen ryhmän. Kuitenkin näyttää siltä, että yhteisten rajojen voidaan myös kokea erottavan ihmisiä toisistaan, erityisesti silloin kun kyseessä on suuri hallinnollinen alue, jonka sisällä on erilaisia paikallisia kulttuureja, joista jokaisella on omat piirteensä. Tällöin rajojen ei välttämättä automaattisesti koeta yhdistävän ihmisiä, vaan pikemminkin tekevän entistä suuremman eron ja vihamielisyyden tunteen entisiin naapureihin (vrt. tragedia). Tuloksista on myös nähtävissä rajojen yhdistävä vaikutus, jolloin uusi asuinpaikka näyttäytyy suurempana ja moninaisempana. Kertomusten perusteella kuntaliitoksen aiheuttamasta rajojen muutoksesta seuraa melko varmasti paikallisten erityispiirteiden sekoittuminen, mikä voi aiheuttaa joko pelon paikan uhasta ja paikallisuuden heikkenemisestä, tai paikallisuuden tietoisesta vahvistamisesta tai nämä molemmat. Tämän perusteella paikallisilla kulttuureilla ja paikallisuudella on suuri merkitys ihmisille.

Paikat, tässä tapauksessa kunnat, eivät muutu kuntaliitoksen jälkeen fyysisesti, jolloin keskeiseksi kysymykseksi nousee ihmisten kyky ja halu identifioitua uuteen asuinpaikkaansa. Kertomukset ilmentävät erilaisia näkökulmia identifioitumiseen, eli siihen mikä ”tämä paikka” on ja mihin ”me” kuulumme. Tiettyyn paikkaan liitetyt piirteet ja mielikuvat luokitellaan kertomuksissa paikallisiksi eli erityisesti kyseessä olevaan paikkaan viittaaviksi, jolloin ne vahvistavat ihmisten paikkaan kuulumisen tunnetta (Sandsdalen 1988, 160–161). Tragediassa uuteen kuntaan liitetään lähes pelkästään negatiivisia ja entisiin kotikuntiin positiivisia mielikuvia. Ehkä tästä syystä kuntaliitos näyttäytyykin erityisesti tragediassa hyvin vahvasti negatiivisena muutoksena, jonka

jälkeen on vaikeaa tai mahdotonta identifioitua uuteen kuntaan. Muutos vie mennessään paikalliset mielikuvat, eikä niitä koeta voitavan liittää uuteen kuntaan.

Komediassa sen sijaan uuden kunnan piirteet nähdään positiivisina, ja ihmiset kokevat paikan edelleen tuttuna ja turvallisena. Näin paikkaan liitettävät mielikuvat eivät muutu, paitsi ehkä jonkin verran parempaan suuntaan, jolloin paikkaan kuulumisen tunne vahvistuu. Sankaritarinassa paikasta kerrotaan hieman eri näkökulmasta, jossa siihen liitetään sekä positiivisia että negatiivisia mielikuvia. Olennaista on sankaritarinan mukaan olla tietoinen näistä mielikuvista ja pyrkiä muokkaamaan niitä. Uuteen kuntaan voidaan liittää sankaritarinan mukaan liittää paikallisia mielikuvia, joskin niiden oheen on liitettävä myös uusia mielikuvia. Näin muutos saattaa itse asiassa vahvistaa ja myös uudistaa paikallisia identiteettejä ja kulttuureita. Paikalliset kulttuurit ovat tuottaneet ja jatkuvasti tuottavat merkityksiä paikallisyhteisöstä ja paikasta (kunnasta tai kunnista), joihin kuntalaiset voivat samastua ja identifioitua. Ihmiset ovat myös jokseenkin tietoisia käsityksistään paikallisista piirteistä sekä paikkoihin liittämistään mielikuvista, jolloin niitä pyritään usein ylläpitämään tai suojelemaan. Identifikaatio ilmeneekin prosessina, joka ei ikinä pääty, vaan se voidaan aina voittaa tai menettää, pitää yllä tai hylätä. Tällainen identiteettien hybridiys voidaan nähdä sekä mahdollisuutena että epämääräisenä, relativistisena sekä vaaroja ja haittoja aiheuttavana. (Hall 1999, 247–248.)

Koska paikallinen identiteetti ja vanhaan kotikuntaan samastuminen eivät välttämättä heikkene, vaikka kunta lakkautettaisiinkin (vrt. komedia ja sankaritarina), ja koska niistä ollaan huolissaan (vrt. tragedia), kertomusten perusteella näyttää siltä, että Päijät-Hämeen asukkaiden paikallinen identiteetti voimistuu erityisesti kuntaliitostilanteessa. Paikallinen identiteetti liittyy ihmisen perusturvallisuuden kokemukseen, joka muutostilanteessa kyseenalaistuu. Harva ihminen on valmis luopumaan perusturvallisuuden kokemuksestaan. Kuten Zimmerbauer (2008, 68) toteaa, liitoskuntien asukkaiden voimakas samastuminen kotikuntaansa voi estää kuntaliitoksen toteutumisen, vaikka taloudelliset syyt sitä puoltaisivatkin. Tämä on mahdollisesti yksi Päijät-Hämeen kuntaliitoshankkeen epäonnistumista selittävä tekijä.

Paikallisella identiteetillä näyttää olevan suuri merkitys kuntien aluerakenteen uudistuspyrkimysten toteutumisen kannalta. Esimerkiksi kuntaliitosten taloudelliset argumentit eivät useinkaan vaikuta kovin myönteisiltä, mikäli paikallinen identiteetti on voimakas ja aiheuttaa halun säilyttää oma kunta. Voidaan myös puhua vastarinta-

identiteetistä, joka saattaa olla Castells'in (2004) mukaan yhteiskuntiemme tärkein identiteetin rakentamistyyppi. Vastarinta-identiteetin johdosta syntyy yhteisöjä, jotka perustuvat kollektiiviseen sietämättömän sorron vastustamiseen. Niiden syntyminen ja olemassaolo oikeutetaan perustelemalla ne historiaan, maantieteellisiin seikkoihin tai biologiaan liittyvillä identiteeteillä. Vastarinta-identiteetin avulla syrjäytetyt pyrkivät syrjäyttämään syrjäyttäjät. Paikallisessa kontekstissa ihmisille ei niin sanotusti jää kuin kaksi vaihtoehtoa: antautua tai reagoida itsensä tunnistamiselle perustuvan, autonomisen organisaationsa – paikkakuntansa – avulla. Kyseessä on tällöin tuttuuden vahvistaminen ennustamattoman ja kontrolloimattoman sijaan. (Mt., 9, 64–65.)

Alueiden prosessiluonteesta johtuen kuntaliitos näyttää nostavan paikallisen identiteetin vahvana esille esimerkiksi edellä mainitun vastarinnan muodossa. Voimakas samastuminen omaan asuinkuntaan voi Zimmerbauerin ja Suutarin (2007) mukaan myös lisätä oman kunnan hyväksi tehtävää työtä ja aloitteellisuutta ja tätä kautta tukea demokratian toimivuutta erityisesti kuntaliitoksen jälkeen. Tämä seikka on jatkoa ja tulevia kuntaliitoshankkeita ajatellen hyvä muistaa, jotta lähtökohdaksi muodostuisi ihmisten oma tahtotila osallistua tulevaisuutensa rakentamiseen.

Paikallinen identiteetti on tulosteni perusteella kuntaliitostilanteessa varsin vahva todennäköisesti siksi, että kuntaliitoksen koetaan uhkaavan sitä, jolloin se niin sanotusti siirtyy ihmisten muiden identiteettimuotojen edelle. Mutta miten kuntaliitokseen suhtauduttaisiin, mikäli paikallinen identiteetti ei olisi nykyisissä kunnissa vahva tai jos sen ei koettaisi olevan sitä uhkaavassa tilanteessa kuitenkin todellisessa vaarassa (vrt. sankaritarina)? Suhtauduttaisiinko kuntaliitokseen tällöin positiivisesti ja joustavasti? Jos suhtauduttaisiin, identiteettiä ei näin ollen ehkä koettaisi tarvittavan varjella. Tällainen identiteettinäkemys viittaa siihen, että oltaisiin valmiita ”vaihtamaan” identiteettiä tai identifioitumisen kohdetta, eli valittaisiin se identiteetti mikä nähdään parhaaksi ja muiden identifioitumisen kohteiden kanssa sopivaksi. Paikallinen identiteetti ei tällöin olisi ihmisten ensisijainen identiteettimuoto, eikä se nousisi erityisemmin esille kuntaliitostilanteessa. Kuntaliitoksen jälkeen identifioituttaisiin tällöin myös uuteen paikkaan, tuloksieni mukaan joko tiedostamatta tai tietoisesti.

Castells'in (2004, 7–8) esittämistä identiteeteistä ihmiset ovat tragediassa omaksuneet lähinnä edellä esiin tulleen vastarinta-identiteetin, joka perustuu symbolisten maaperien ja paikallisen, fyysisen olemassaolon perustan puolustamiseen ja säilyttämiseen.

Kertomuksessa tosin käy niin, ettei tämän identiteetin omaksumisesta ole hyötyä, ja kuntaliitos toteutetaan kuntalaisten reaktioista huolimatta väheksyen heidän tunteitaan. Vastarinta kuitenkin näkyy koko kertomuksen ajan erityisesti negatiivisena asenteena uutta kuntaa kohtaan. Komediasa ja sankaritarinassa näkyy vahva projekti-identiteetti, jota rakentamalla sosiaaliset toimijat määrittävät asemansa uudelleen uudessa paikassa. Komediasa näkyy myös legitimoivan identiteetin ominaisuuksia, joiden kautta yhteiskunta perustelee kuntaliitoksen tarvetta ja rationalisoi näin hallintaansa suhteessa sosiaalisiin toimijoihin. Ihmiset omaksuvatkin eri tilanteissa erilaisia identiteettejä, joista jokaisella on jokin tavoite tai arvo joita ne edustavat. Projekti-identiteetti on erityisen toivottu kuntaliitostilanteessa, ja siksi on tärkeää pohtia mitkä tekijät edesauttaisivat tällaisen identiteetin omaksumista.

5.4 Kuntaliitos – uhka ja haaste palveluille ja lähidemokratialle

Jokaisessa kertomuksessa ilmenee erilaisia toiveita ja pelkoja esimerkiksi palveluihin ja lähidemokratiaan liittyen. Tragediasa palvelut loittonevat tai katoavat, kun taas komediasa ja sankaritarinassa ne säilyvät. Palveluiden katoaminen näyttää olevan varsin suuri pelonaihe, sillä se tuodaan esille kaikissa kertomuksissa, vaikka palveluille ei nähdä lopulta käyvän samalla tavalla. Usein liitoksen kannattajat esittävät kuntaliitoksen etuja mielipiteensä perusteluksi, ja näitä etuja voidaan kutsua myös kannattajien liitokseen kohdistuviksi toiveiksi. Vastaavasti yleisesti esitetyt kuntaliitosten haitat ovat usein samoja kuin vastustajien pelot. (Puustinen 1998, 139.) Olennaista onkin huomata, että kertomusten käsitellessä palveluihin liittyviä toiveita ja pelkoja, niissä korostuu palveluiden korkea merkitys. Pelko tai toive palveluihin liittyen kertoo siitä, että palveluiden saatavuuden huonontuminen koetaan todellisena vaarana. Palveluiden katoaminen tai siirtyminen kauemmas on konkreettinen uhka maaseudun elämän jatkuvuudelle, sillä palveluiden puuttuessa paikasta tulee asuinkelvoton. Kyse on tällöin myös syrjäytymisen ja identiteetin katoamisen uhasta. (Esim. Veintie 2002, 80.) Palvelut symboloivat kuntalaisuutta konkreettisella tasolla, ja jos ne katoavat, myös kuntalaisuuden kokeminen vaikeutuu. Ei voida ennustaa, miten palveluille olisi Päijät-Hämeessä käynyt, jos kuntaliitos olisi toteutunut. Kuitenkin on selvää, että palveluiden säilyminen mahdollisimman lähellä kaikkia kuntien asukkaita on tärkeää.

Kansalaisbarometri 2009 (Siltaniemi ym. 2009) nostaa esille seikkoja, joita kansalaiset pelkäävät eniten kuntaliitosten aiheuttavan. Seikat tukevat tuloksiani, joiden mukaan

erityistä huolta aiheuttaa edellä monesti mainittu lähipalveluiden loitontuminen tai katoaminen sekä liiallinen huomion kiinnittäminen kuntarakenteisiin. Läheisyys- ja tehokkuusperiaatteiden yhteensovittaminen näyttääkin olevan suurin haaste uusille suurkunnille. Kansalaisten arjen sujuminen ja peruspalveluiden tarjoaminen tulisi mahdollistaa riippumatta siitä, missä osassa kuntaa ihmiset asuvat. Katajamäki (2009) näkeekin ensimmäisenä uhkana uusille suurkunnille sisäisten jännitteiden lisääntymisen. Suurkuntien keskusten ja muiden alueiden väliset ristiriidat saattavat entisestään kärjistyä esimerkiksi keskittävän tehokkuuden ja hajauttavan läheisyyden näkökulmien aiheuttamien ristiriitojen vuoksi. Tämä voi Katajamäen mukaan lopulta jopa heikentää uuden kunnan legitimitettä, sillä erityisesti maaseutualueilla asuvat kuntalaiset eivät useinkaan arvioi voivansa vaikuttaa itselleen tärkeiden lähipalveluiden säilymiseen, jolloin usko tulevaisuuteen murenee ja luottamus hyvinvointia turvaavaan yhteiskuntaan heikkenee. (Mt., 49–50.)

Kuten aikaisemmista selvityksistä ja tutkimuksista (esim. Katajamäki 2009) ilmenee, paikallisdemokratiaan ja palveluiden järjestämiseen on kiinnitetty syntyneissä suurkunnissa riittämättömästi huomiota. Onkin mahdollista, että kunnan sisäisen kilpailukyvyyn haasteet, erityisesti keskeiset lähipalveluiden säilyminen ja lähidemokratia, jäävät jo suunnitteluvaiheessa syrjään. Jo syntyneisiin suurkuntiin on perustettu kunnanosahallinnon toimielimiä, kuten erilaisia asukas- ja aluetoimikuntia, mutta niille on todellisuudessa jäänyt vain vähäinen toimivalta. (Mt.) Myös nämä asiat konkretisoituivat erilaisina pelkoina ja toiveina kertomuksissa.

Rannikon (2009, 16) mukaan paikallisia identiteettejä voitaisiin tukea kehittämällä yhteiskunnallista osallistumista ja vaikuttamismahdollisuuksia. Katajamäen (2009) esittämä ehdotus vahvan toimivallan aluelautakuntien perustamisesta voisi olla yksi vaihtoehto lievittämään muutoksen tuomaa pelkoa ja epävarmuutta tulevaisuudesta. Tällaisia aluelautakuntia suunniteltiin perustettavaksi myös Päijät-Hämeen uuteen kuntaan, mutta kuntaliitoshankkeen epäonnistumisesta johtuen ei nyt voida arvioida millaisia nämä lautakunnat olisivat todellisuudessa olleet, ja millaisena niiden todellinen tehtävä olisi koettu. On kuitenkin selvää, että on pohdittava suurentuvien kuntien paikallishallintoa jo kuntaliitosten selvitysvaiheessa. Aluelautakuntien merkittävää roolia olisi myös korostettava jo selvitysvaiheessa, niiden toiminta tulisi mahdollistaa ja ylläpitää alusta asti, eikä niiden merkitystä ja toimivaltaa tulisi vähätellä. En ota kantaa siihen, miten vakavasti

UusiKunta-hankkeen selvitysvaiheessa pohdittiin näitä asioita. Jatkoa ja mahdollisia uusia kuntaliitosselvityksiä ajatellen nämä asiat on kuitenkin olennaista ottaa huomioon.

Katajamäen (2009) mukaan vahvan toimivallan aluelautakuntien perustaminen voisi estää päätöksenteon liiallisen alueellisen keskittymisen. Aluelautakuntamallissa on paljon myönteisiä vaikutuksia. Se muun muassa antaa mahdollisuuden toteuttaa hajautettua kasvustrategiaa, minkä johdosta kunnan sisäiset kehityserot kaventuvat. Mallin avulla myös tehokkuusperiaatteita korostava suuruuden logiikka sekä kansalaisten haluama läheisyys- ja pienuusperiaatteiden logiikka on mahdollista sovittaa yhteen kansalaisten hyvää elämää ja turvallista arkea vahvistaen. Lisäksi esimerkiksi kunnan sisäinen demokratiavaje ja siitä syntyvä kunnan legitimitiikkikriisi voidaan estää aluelautakuntamalla toteuttamalla. Aluelautakuntien voidaan nähdä edustavan kansalaislähtöistä uutta paikallisuutta yhä globaalimmassa maailmassa. Uuden paikallisuuden ytimessä kohtaisivat edustuksellinen ja suora demokratia, ja siellä toimisi julkisen sektorin, yritysten ja kansalaisjärjestöjen monimuotoinen yhteistyö. Tällainen malli toimisi alueen asukkaiden todellisen vaikuttamisen väylänä, eikä olisi pelkkä, usein pelätty, kuulemisen ja lausuntojen antamisen foorumi. Kansalaisten kannalta kyse on pohjimmiltaan paljon puhetta herättäneistä lähipalveluiden saavutettavuudesta ja lähidemokratian lisäämisestä sekä ristiriitojen välttämisestä kunnan pääkeskusten ja reuna-alueiden välillä. (Mt., 50–51, 54.) Parhaimmillaan aluelautakunnat toisivatkin uudessa kunnassa turvallisuuden tunnetta, (jälleen)rakentaisivat paikallisuutta ja identiteettiä sekä auttaisivat luomaan jatkuvuutta entisten kuntien ja uuden kunnan välille.

5.5 Tavoitteeksi kestävä kuntarakenne

Kertomuksissa tulee esille kilpailukykykynäkulma, joka perustuu ajatukseen erilaisten alueiden, erityisesti kaupunkiseutujen, kilpailutilanteesta. Kaupunkiseutujen nähdään joutuvan taistelemaan investoinneista, yritysten sijoittumisesta, uusista asukkaista ja osaavasta työvoimasta (vrt. Zimmerbauer & Suutari 2007, 349). Kilpailuun osallistumisen ajatellaan myös mahdollistavan jatkuvuutta, sillä kilpailu niin sanotusti pakottaa pitämään kuntien toimintaa yllä ja kehittämään sitä. Kertomuksista erityisesti komediassa korostuu näkemys siitä, että isompi kunta on tehokkaampi alueensa ja palveluidensa kehittäjä ja sitä kautta kuntana huomattavasti kilpailukykyisempi kuin erillisinä kuntina toimiva alue. Myös tragediassa ja sankaritarinassa käsitellään kilpailukykykynäkulmaa. Tragediassa kilpailuvietti vie huomion todella tärkeiltä asioilta, kun taas sankaritarinassa kilpailukyvyyn

korkea merkitys tunnustetaan, ja siihen nähdään olevan velvollisuus vastata kuntaliitoksella.

Ulkoisen kilpailukyvyn uskotaan parantavan kuntien asemaa, ja siksi esimerkiksi väkiluku ja sen synnyttämä mielikuva ja imago ovat olleet korostettuina viime vuosien kuntaliitoksia suunniteltaessa. Rannikon (2009) mukaan kuntaliitoksia kannattavat mielipiteet perustuvatkin usein olettamukseen, että kunnan rajoilla ja ennen muuta kunnan asukasluvulla on keskeinen merkitys alueen kehittymiselle ja kilpailukyvyille. Rannikko kuitenkin toteaa, että kuntarajat eivät ole maaseudun kehittämisen keskeisin ongelma. Sen sijaan keskeiseksi ongelmaksi nousee inhimillisten ja taloudellisten voimavarojen niukkuus. (Mt., 17.) Kuntien tehtävänä on näiden ongelmien ratkaiseminen ja muiden kunnille asetettujen tehtävien täyttäminen. Kuntarajojen muuttaminen voi toki tuoda ratkaisun, mutta pelkästään rajojen muuttamisen ei tulisi olla ensisijainen tavoite. Jatkotutkimusta voitaisiinkin tehdä tähän liittyen esimerkiksi niistä yhteistyön muodoista, jotka eivät ole vaatineet kuntarakenteiden muutosta, mutta jotka ovat tuoneet merkittäviä säästöjä ja edistäneet maaseudun kehittämistä kestävämmäksi.

Kertomukset käsittelevät kuntaliitoksen tarpeellisuutta eri näkökulmista. Komediasa on keskeistä kuntarakenteiden uudistaminen sekä väestöltään suurempien kuntien muodostaminen ja näiden kautta saatavat muut hyödyt, kuten edellä mainittu kilpailukyvyn parantuminen. Sankaritarinassa korostuvat pitkälti samat asiat kuin komediassa, mutta näiden kertomusten ero näkyy siinä, että vaikka sankaritarinassa vaihtoehtoja kuntaliitokselle ehkä olisi, parhaimpaan lopputulokseen nähdään silti päästävän kuntaliitoksella. Tragediassa on täysin vastakkainen näkemys kuntaliitoksen tarpeesta. Siinä kuntaliitos näyttäytyy kertojille viimeisenä, inhimilliset tarpeet ja tunteet sivuuttavana vaihtoehtona, jolloin kunnilla nähdään kyllä olevan talouteen, palveluihin ja tehokkuuteen liittyviä tehtäviä, mutta sen lisäksi niillä on ennen kaikkea itseisarvoista merkitystä ihmisten luonnollisena paikallisena yhteisönä (vrt. Zimmerbauer & Suutari 2007, 350). Näyttääkin siltä, että taloudelliset seikat ja tehokkuusnäkökulmat aiheuttavat tarpeen kuntaliitokselle, kun taas pehmeiden arvojen, kuten kuntaidentiteetin ja perinteisen yhteisöllisyyden, ollessa vahvoja tarvetta kuntaliitoksille tai suuremmille kunnille ei ole (vrt. Haveri ym. 2003).

Monikuntaliitoksen jälkeen monipuolisen maaseudun ja pienten paikallisyhteisöjen keinotekoinen häivyttäminen kaupunkinimityksen myötä saattavat uhata kansalaisten

oikeudenmukaista kohtelua ja maaseudun parasta. Onkin ehkä ristiriitaista määritellä ”kaupunki” kohtuuttoman väljästi, vain sen perusteella että yhteen liitettyjen kuntien keskuskunnalla on ennen kuntaliitosta ollut kaupungin status. Niin sanotut oikeat kaupungit ja varsinainen maaseutu, usein ympäryskunnat, saattavat tällaisessa yksinkertaistavassa kaupungin määritelmässä kärsiä. (Katajamäki 2009, 49.) Tällainen pelko ilmeni myös tutkielmani tuloksissa silloin kun kuntaliitoksen koettiin näivettävän maaseutua sekä ohentavan paikallista vireyttä. Esimerkiksi jatkotutkimusta ajatellen olisi kiinnostavaa tarkastella, miten kaupunginimitys on vaikuttanut kuntaliitoksen jälkeen maaseutualueisiin, niiden paikallisyhteisöihin, paikallisten piirteiden käsittämiseen ja kestävyteen. Lisäksi voitaisiin tutkia esimerkiksi sitä, miten liitoskuntien asukkaat kokevat alueen sisäisen oikeudenmukaisuuden toteutuneen liitoksen jälkeen.

Päijät-Hämeen kuntaliitoshankkeen epäonnistumiseen liittyy epäilemättä useita eri syitä. Tässä tutkielmassa on keskitytty kulttuurisiin seikkoihin, jotka ovat olleet mahdollisesti ainakin osasyynä hankkeen epäonnistumiseen. Edellä esitettyjen paikallisen identiteetin kokemisen sekä jatkuvuuden ja turvallisuuden tarpeiden lisäksi tutkielmassa on tullut esille selviä näkemyseroja kuntaliitoksen puolesta ja sitä vastaan. Keskustelu kuntaliitoksesta on usein kiivasta, mikä voi myös vaikuttaa itse liitoksen onnistumiseen. Konfliktitilanteissa käykin helposti niin, että mielipiteet kärjistyvät ja konflikti vain syvenee, jos keskusteluyhteys on osapuolten välillä huono (Veintie 2002, 81). Onkin pohdittava, miten tällaisia konflikteja voitaisiin parhaiten välttää, jotta edes keskustelu onnistuisi. Lisäksi on pohdittava, miten erilaisia muutokseen tähtääviä hankkeita tulisi toteuttaa, jotta niitä ei koettaisi ylhäältäpäin sanelluiksi, ja tästä syystä kiivaita tunteita herättäviksi. Toivottavaa olisi saada aikaiseksi kertomus tulevaisuuden kuntaliitoksista, joka vastaisi komedian tai sankaritarinan juonta.

Kulttuuri voi kaiken kaikkiaan selittää huomattavan paljon kuntaliitokseen suhtautumisesta. Sen lisäksi, että kulttuuri ohjaa ihmisten asenteita ja mielikuvien muodostumista, kokemukset sekä vakiintuneet ajattelumallit vaikuttavat ihmisten suhtautumiseen muutokseen. Kuntaliitoshankkeissa on kyse paljon moniulotteisemmasta asiasta kuin pelkästä kuntien itsenäisyyden ja yhteenliittymisen vastakkainasettelusta. Kuntaliitoshankkeen epäonnistumisen taustalla ei ole väistämättä mikään taantumuksellinen ajattelutapa, joka estää kehityksen. Ei myöskään voida väittää, ettei paikallisuudelle ja

paikalliselle identiteetille koettaisi tapahtuvan liitoksen jälkeen mitään, tai että niiden merkitys olisi vähäinen.

Kuntaliitos vaikuttaa tavalla tai toisella sekä kuntaan että kuntalaisiin, onhan se muutos joka koskee niin rakenteita kuin samastumisen tunnetta kotikuntaan. Vaikka pyrittäisiin korostamaan muutoksen koskevan pelkästään rakenteita, ei voida sivuuttaa sitä tosiseikkaa, että kunnat koostuvat jatkuvuutta tarvitsevista kuntalaisista, jotka ovat myös osa kuntien rakennetta. Näkemykset muutoksesta ja mahdollisen liitoksen herättämät tunteet ovat erilaisia, mutta keskeistä on niiden olemassaolo. Jos myös kulttuuri otetaan huomioon jo kuntaliitosten suunnitteluvaiheessa, ja annetaan ihmisten luontaisille tarpeille ja tunteille tilaa, on parhaassa tapauksessa mahdollista saada aikaan kilpailukykyisempiä uusia kuntayhdistelmiä ja vahvoja, kestäviä yhdyskuntarakenteita. Kuntaliitoksessa on mukana niin taloudellinen, poliittinen, sosiaalinen kuin kulttuurinen näkökulma, jotka kaikki ovat tärkeitä ihmisten hyvinvoinnin, liitoksen ja yhteistyön onnistumisen sekä paremman yhteisen tulevaisuuden kannalta.

LÄHTEET

Alasuutari, Pertti (1999): *Laadullinen tutkimus*. Tampere: Vastapaino.

Anderson, Benedict (1983): *Imagined communities. Reflections on the origin and spread of nationalism*. London: Verso.

Anttiroiko, Ari-Veikko (1991): *Kunnan oleminen ja olemus*. Tampere: Tampereen yliopisto.

Apo, Satu (1986): *Ihmesadun rakenne: juonien tyypit, pääjaksot ja henkilöasetelmat satakuntalaisessa kansansatuaineistossa*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Castells, Manuel (2004): *The power of identity*. Malden, MA: Blackwell.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1998): *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Fairclough, Norman (1997): *Miten media puhuu*. Suom. Blom, Virpi & Hazard, Kaarina. Tampere: Vastapaino.

af Forselles-Riska, Cecilia (2006): *Menneisyyden muuttuvat paikat*. Teoksessa Knuuttila, Seppo & Laaksonen, Pekka & Piela, Ulla (toim.): *Paikka: eletty, kuviteltu, kerrottu*, s. 218–231. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Giddens, Anthony (1990): *The consequences of modernity*. Cambridge: Polity Press.

Hall, Stuart (2003): *Kulttuuri, paikka, identiteetti*. Suom. Juha Koivisto. Teoksessa Lehtonen, Mikko & Löytty, Olli (toim.): *Erilaisuus*, s. 85–128. Tampere: Vastapaino.

Hall, Stuart (1999): *Identiteetti*. Suom. ja toim. Lehtonen, Mikko & Herkman, Juha. Tampere: Vastapaino.

Hatch, J. Amos & Wisniewski, Richard (1995): *Life history and narrative: questions, issues, and exemplary works*. In Hatch, J. Amos & Wisniewski, Richard (edit.): *Life history and narrative*, p. 113–135. London: Falmer Press.

Haveri, Arto & Laamanen, Elina & Majoinen, Kaija (2003): *Kuntarakenne muutoksessa? Tutkimus kuntajaon muutostarpeista tulevaisuudessa*. Acta-sarjan julkaisuja nro 155. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Heikkinen, Hannu L. T. (2001): *Narratiivinen tutkimus – todellisuus kertomuksena*. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.): *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*, s. 116–132. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hinchman, Lewis P. & Hinchman, Sandra K. (1997): *Introduction*. In Hinchman, Lewis P. & Hinchman, Sandra K. (edit.): *Memory, identity, community: the idea of narrative in the human sciences*, p. xiii–xxxii. Albany: State University of New York Press.

Hänninen, Vilma (1999): *Sisäinen tarina, elämä ja muutos*. Tampere: Tampereen yliopisto.

Katajamäki, Hannu (2009): *Suurkuntien maaseutualueet edellyttävät uudenlaista paikallista hallintaa*. Maaseudun uusi aika 3/2009, s. 47–55.

Kivikuru, Ullamaija (2000): *Kansalaisten yhteisyys ja ”he”*. Teoksessa Tapper, Helena (toim.): *Me median maisemissa: reflektioita identiteettiin ja mediaan*, s. 11–50. Helsinki: Palmenia.

Kymäläinen, Päivi (2006): *Paikan ajattelun haasteita*. Teoksessa Knuuttila, Seppo & Laaksonen, Pekka & Piela, Ulla (toim.): *Paikka: eletty, kuviteltu, kerrottu*, s. 203–217. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Kärki, Anita (2004): *Sivusta seuraten. Sanomalehti lukijoiden kertomuksissa*. SoPhi-sarjan julkaisuja nro 83. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto: Minerva.

Laamanen, Elina (2007): *Vapaaehtoiset pakkoliitokset? Diskurssianalyttinen tutkimus kuntarakennetta koskevasta julkisesta keskustelusta*. ACTA-sarjan julkaisuja nro 194. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

Lehtimäki, Hanna (2000): *Strategiatarina kaupungista ja sen toimijoista*. Tampere: Tampereen yliopisto.

Leinamo, Kari (2004): *Kuntaliitoksen jälkeen: Kuntien yhdistymisen vaikutukset liitosalueiden näkökulmasta*. Levón-instituutin julkaisuja nro 111. Vaasa: Vaasan yliopisto.

Lönnqvist, Bo (2002): *Myytti harmonisesta paikallisuudesta*. Teoksessa Junkala, Pekka & Määttä, Jari (toim.): *Paikallisuuden juuret ja versot: jatkuvuuksia Judinsalon maalaismaisemassa*, s. 119–124. Jyväskylä: Atena.

Massey, Doreen (2008): *Samanaikainen tila*. Suom. Rovio, Janne. Toim. Lehtonen, Mikko & Rantanen, Pekka & Valkonen, Jarno. Tampere: Vastapaino.

Massey, Doreen (2003): *Paikan käsitteellistäminen*. Suom. Juha Koivisto. Teoksessa Lehtonen, Mikko & Löytty, Olli (toim.): *Erilaisuus*, s. 51–83. Jyväskylä: Gummerus.

Moring, Inka (2000): *Heimojen maa? Paikallistamisen politiikka ja identiteetti alueellisissa lehdissä*. Teoksessa Tapper, Helena (toim.): *Me median maisemissa: reflektioita identiteettiin ja mediaan*, s. 80–113. Helsinki: Palmenia.

Murray, Kevin (1989): *The construction of identity in the narratives of romance and comedy*. In Shotter, John & Gergen Kenneth J. (edit.): *Texts of identity*, p.176–205. London: Sage.

Paasi, Anssi (2003): *Region and place: regional identity in question*. *Progress in Human Geography* 27: 4, p. 475–485.

Paasi, Anssi (1998): *Alueiden renessanssi ja identiteettipuhe*. Teoksessa: Hänninen, Sakari (toim.): *Missä on tässä?* s. 170–190. SoPhi-sarjan julkaisuja nro 18. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Polkinghorne, Donald E. (1995): *Narrative configuration in qualitative analysis*. In Hatch, J. Amos ja Wisniewski, Richard (edit.): *Life history and narrative*, p. 5–23. London: Falmer Press.

Puustinen, Sari (1998): *Kuohuttava kuntaliitos: Tutkimus kolmen kuntaliitoksen edellytyksistä ja esteistä*. Acta-sarjan julkaisuja nro 89. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Pyy, Ilkka (2009): *Kuntarajan poistoja ja rajojen ylityksiä*. *Maaseudun uusi aika* 1/2009, s. 49–60.

Pöysä, Jyrki (2006): *Matkalla kaupunkiin ja aikuisuuteen. Nuoren joensuulaisen kirjoitettujen paikkakokemusten lähilukua*. Teoksessa Knuutila, Seppo & Laaksonen, Pekka & Piela, Ulla (toim.): *Paikka: eletty, kuviteltu, kerrottu*, s. 156–170. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Rannikko, Pertti (2009): *Kylä kaupungin laidaksi: Autoetnografinen tutkimus paikallisyhteisöjen ja identiteettien liikkeistä*. *Maaseudun uusi aika* 1/2009, s. 5–19.

Relph, Edward (1976): *Place and placelessness*. London: Pion.

Sandsdalen, Unni (1988): *Identity and local society: Setesdal today*. In Honko Lauri (edit.): *Tradition and cultural identity*, p. 159–147. NIF Publications no. 20. Turku: Nordic Institute of Folklore.

Sennett, Richard (1999): *Growth and failure: the new political economy and its culture*. In Featherstone, Mike & Lash, Scott (edit.): *Spaces of culture: city, nation, world*, p. 14–26. London: Sage.

Sillanpää, Pertti (2011): *Paikallisuus on koettua ja luettua*. Teoksessa Alakangas, Ulla & Sillanpää, Pertti (toim.): *LoCaali 2.0. Ajatuksia paikallislehtien tulevaisuudesta*, s. 111–124. Oulu: Oulun seudun ammattikorkeakoulu.

Siltaniemi, Aki & Perälähti, Anne & Eronen, Anne & Särkelä, Riitta & Londén, Pia (2009): *Kansalaisbarometri 2009: suomalaisten arvioita hyvinvoinnista, palveluista ja Parasuudistuksesta*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.

Sinkkonen-Tolppi, Merja (2006): *Kotiseudulle kiinnittyminen nuorten elämän voimavarana*. Teoksessa Knuuttila, Seppo & Laaksonen, Pekka & Piela, Ulla (toim.): *Paikka: eletty, kuviteltu, kerrottu*, s. 147–155. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Tuan, Yi-Fi (2006): *Paikan taju: aika, paikka ja minuus*. Teoksessa Knuuttila, Seppo, Laaksonen, Pekka & Piela, Ulla (toim.): *Paikka: eletty, kuviteltu, kerrottu*, s. 15–30. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Veintie, Tuija (2002): *Tikkoja ja ihmisiä*. Teoksessa Junkala, Pekka & Määttä Jari (toim.): *Paikallisuuden juuret ja versot: Jatkuvuuksia Judinsalon maalaismaisemassa*, s. 68–82. Jyväskylä: Atena.

Zimmerbauer, Kaj (2008): *Alueellinen imago ja identiteetti liikkeessä*. Ruralia-instituutin julkaisu nro 15. Seinäjoki: Helsingin yliopisto.

Zimmerbauer, Kaj & Suutari, Timo (2007): *Alueellinen identiteetti kuntarakenteen muutosprosesseissa – aluesamastumisen olemuksen ja tutkimuksellisten haasteiden jäljillä*. Kunnallistieteellinen aikakauskirja 4/2007, s. 348–359.

Painamattomat lähteet:

Soininvaara, Osmo (2010d): *Päijät-Hämeen kuntaliitos. Miksi maakunnan kokoinen kunta?* Aluekuulemistilaisuus, Hämeenkoski 24.2.2010.

Sähköiset lähteet:

Hangasmaa, Leena (2003): *Maa, tila ja talous. EU-suomalaisen maanviljelijän jatkuvuuden luomisen prosessit muutoksen ajassa*. Jyväskylän yliopisto: Historian ja etnologian laitos/etnologia. [Elektroninen aineisto. Julkaisun pysyvä osoite: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-2003923481>]

Mäkinen, Minna (2007): *Kotikunta kaupunginosaksi: Säynätsalon kunnan ja Jyväskylän kaupungin kuntaliitos kulttuurisena ilmiönä*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. [Elektroninen aineisto. Julkaisun pysyvä osoite: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-2007489>]

Paasi, Anssi (1996): *Alueellinen identiteetti ja alueellinen liikkuvuus: suomalaisten syntymäpaikat ja nykyiset asuinalueet (Regional identity and regional migration: birth places and present dwelling places of the Finns)*. Terra 108: 4, s. 210–223. [Saatavilla sähköisessä muodossa: <http://elektra.helsinki.fi/se/t/0040-3741/108/4/alueelli.html>, viitattu 10.12.2011.]

Päijät-Hämeen Liitto: *UusiKunta-esiselvitys 2008*.
[http://www.paijat-hame.fi/fi/tehtavat/yhteistyö_ ja_ edunvalvonta/paijat-hameen_kuntayhteistyö/uusikunta_-_selvitys_2010/esiselvitys] Viitattu 19.3.2012.

Soininvaara, Osmo (2010a): *UusiKunta-blogi: Mitä opimme kuntaliitoksen kaatumisesta?*
[http://www.paijat-hame.fi/fi/tehtavat/yhteistyö_ ja_ edunvalvonta/paijat-hameen_kuntayhteistyö/uusikunta_-_selvitys_2010/blogit/osmo_soininvaara_mitä_opimme_kuntaliitoksen_kaatumisesta]
Viitattu 21.9.2010.

Soininvaara, Osmo (2010b): *Kuntajakoselvittäjän ehdotus*. Lahti 1.6.2010.
[Saatavilla sähköisessä muodossa,
http://www.paijat-hame.fi/fi/tehtavat/yhteistyö_ ja_ edunvalvonta/paijat-hameen_kuntayhteistyö/uusikunta_-_selvitys_2010, viitattu 15.3.2012.]

Soininvaara, Osmo (2010c): *Yhdistymissopimus Asikkala – Hartola – Heinola – Hollola – Hämeenkoski – Kärkölä – Lahti – Nastola – Padasjoki*. 1.6.2010.
[Saatavilla sähköisessä muodossa,
http://www.paijat-hame.fi/fi/tehtavat/yhteistyö_ ja_ edunvalvonta/paijat-hameen_kuntayhteistyö/uusikunta_-_selvitys_2010, viitattu 15.3.2012.]

Suomen Kuntaliitto (a): *Kaksi suurta kuntaliitosaaltoa*.
[<http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/kuntaliitokset/aiemmatkuntaliitokset/Sivut/default.aspx>] Viitattu 8.3.2012.

Suomen Kuntaliitto (b): *Kuntaliitokset*.
[<http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/kuntaliitokset/Sivut/default.aspx>] Viitattu 8.3.2012.

LIITTEET

Liite 1: Mielipidekirjoitukset Etelä-Suomen Sanomissa

Uusikunta ja lähidemokratian toteutuminen, 26.1.2010.

Onko vaihtoehtoa Päijät-Hämeen suurkunnalle? 9.2.2010.

Kuntaliitos ja valinnanvapaus, 10.2.2010.

Lahti ja lex Sipoo, 16.3.2010.

Mikä on Kuhmoisten tulevaisuus? 31.3.2010.

Kuhmoinen saamassa potkut, todelliset syyt esiin, 31.3.2010.

Kohti yhteistä uutta kuntaa, 1.4.2010.

Neuvoa-antava kansanäänestys Uusi kunta –hankkeen yhteydessä? 3.4.2010.

Kuntaliitoksilla on myös taloudellinen puoli, 14.4.2010.

Kuntaliitoksen kustannukset ja valtionosuudet, 18.4.2010.

Suuret ikäluokat mukaan kuntakeskusteluun, 22.4.2010.

Kommentteja Soininvaaran mielipiteisiin ja näkemyksiin, 24.4.2010.

Mitä Hollola on vuonna 2025? 30.4.2010.

Terveydenhoito ja suurkuntahanke, 3.5.2010.

Hollola ei tarvitse Lahtea! 5.5.2010.

Vetoamus itsenäisen Hollolan puolesta, 5.5.2010.

Uusi kunta –selvitys on vielä kesken, 9.5.2010.

Lahti pärjää ilman kumppania, entä muut, 9.5.2010.

Olemmeko uusi kunta vai kuntaliitos? 10.5.2010.

”Yöpakkaset” Lahden ja Hollolan välillä? 12.5.2010.

Ollaanko Päijät-Hämeessä liian itsekkäitä? 15.5.2010.

Jyrkkä EI suurkunnalle, 16.5.2010.

Onko kaikilla oikeus mielipiteeseen? 18.5.2010.

Mitäänsanomatonta kirjoittelua kuntaliitoksesta, 19.5.2010.

Vanha kunta on parempi kuin Uusi Kunta, 23.5.2010.

Tehtäköön Heinolasta liitoksella Heijärvi! 25.5.2010.

Mitä on suomeksi ”voimavarojen kokoaminen”? 26.5.2010.

Uudessa kunnassakin tarvitaan kotiseutuyhdistyksiä, 29.5.2010.

Onko terve järki ja harkinta kadonnut kokonaan? 30.5.2010.

Heinolako kohta entinen, 31.5.2010.

Uuteen kuntaan riittävillä tiedoilla? 3.6.2010.

Kuntayhteistyö ei ole vaihtoehto, 6.6.2010.

Kansalaisten asiantuntemus riittää, 10.6.2010.

Nuorten kuulemistilaisuus jäi valjuksi, 13.6.2010.

Nimeksi Hollolan tai Lahden kihlakunta, 15.6.2010.

Uusi kuntajako ja mitä se on? 15.6.2010.

Kuntalaiset osaavat ihan itse päättää, 15.6.2010.

Realismi hukkuu virheisiin Uusi kunta –laskelmissa, 17.6.2010.

Vai että tällainen yhdistymissopimus, 19.6.2010.

Runsaasti jauhoja suuhun, 21.6.2010.

Liitospäätös tunteella vai järjellä? 21.6.2010.

Näin tehtiin Uuden kunnan laskelmat, 21.6.2010.

Uusi Lahti vai Vanha Heinola? 22.6.2010.

Kuntaliitokset kurjistavat keskuskyliä, 23.6.2010.

Uusi kunta –laskelmista ja niiden perusteista, 24.6.2010.

Mitä pitäisi ajatella uudesta kunnasta? 28.6.2010.

Miten palkat käyttäytyvät uudessa suurkunnassa? 1.7.2010.

Kuntaliitosta pitää harkita ennakkoluulottomasti, 2.7.2010.

Kaipaako Lahti auringonlaskun Heinolaa? 3.7.2010.

Kuntaliitos, mutta mistä tulevat säästöt? 5.7.2010.

Annetaan kuntien kiehua omissa liemissään, 7.7.2010.

Isäntäkunta ei ole yhteistyö- vaan kuntaliitosmalli, 9.7.2010.

Uusi kunta, idyllejä ja illuusioita, 11.7.2010.

Pienet kunnat jääneet tarpeettomiksi, 12.7.2010.

Älä tule paha kunta, tule hyvä kunta, 15.7.2010.

Uusi kunta, demokratia ja palvelut, 17.7.2010.

Suurkunnan nimeksi Hollolanlahti, 17.7.2010.

Elämme kovia aikoja, 20.7.2010.

Uusi Viipuri, 21.7.2010.

Kaupunginisät hoi, 22.7.2010.

Asukkaiden itsehallinto on turvattava, 28.7.2010.

Kysymyksiä uudesta kunnasta, 31.7.2010.

Tulevaisuuden Hollola, 1.8.2010.

Mikä nimeksi uudelle kaupungille? 4.8.2010.

Uusi kunta on Päijät-Hämeen voimannäyte, 7.8.2010.

Tiedot käyttöön äänestäjille ja päättäjille, 7.8.2010.

Äänestämään, hollolalaiset! 8.8.2010.

Hollolan haja-asutusalueiden nuoret perheet, haloo! 8.8.2010.

Nastola häviää ja Lahti hyötyy liitoksesta, 8.8.2010.

Ihminen unohtuu kuntakätilöinnissä, 9.8.2010.

Miten kuntaliitos vaikuttaa asumisen kustannuksiin? 12.8.2010.

Onnellisten maassa, 13.8.2010.

Liittyä vai itkeä ja liittyä? 13.8.2010.

Käräjäoikeusko Heinolaan? 15.8.2010.

Miksi ”ei” uudelle kunnalle? 16.8.2010.

Vielä käräjäoikeudesta, 17.8.2010.

Uuden kunnan tariffit, verot ja hyödyt, 18.8.2010.

Huonot kokemukset pakkoliitoksesta, 19.8.2010.

Kuntaliitokset ovat paluuta 1600-luvulle, 21.8.2010.

Äänestääkö kyllä vai ei kansanäänestyksessä, siinäpä pulma? 23.8.2010.

Soininvaaran kuvailemat hyödyt harhaanjohtamista, 26.8.2010.

Hollola pakkovallan kohteena Uusi kunta –hankkeessa, 28.8.2010.

Asikkalan sokeat taluttavat Padasjoen ja Sysmän rampoja, 29.8.2010.

Yhdistyminen, 30.8.2010.

Kuntajakoselvitys kaipaa lisää vaihtoehtoja, 30.8.2010.

Pelätäänkö Uutta kuntaa turhaan? 2.9.2010.

Kuntaliitos tyhmyyttä vai viisautta? 2.9.2010.

Jatkaako ministeri Töllä Osmo Soininvaaran tehtävää? 2.9.2010.

Kuntalaiset kertoivat mielipiteensä, 2.9.2010.

Äänestettiinkö liitoksesta tunteella? 2.9.2010.

Suurkunta nurin, toivottavasti, 2.9.2010.

Menot kuriin niin isossa kuin pienessä kunnassa, 3.9.2010.

Kansa on äänestänyt, päättäjillä on nyt vastuu, 3.9.2010.

Mikä meni mönkään kuntaliitoshankkeessa? 4.9.2010.

Voimat ja nimi yhteen, 4.9.2010.

Valtuusto päättää Hollolan kohtalosta pitkälle tulevaisuuteen, 5.9.2010.

Tätä on kuntien yhdistäminen, 8.9.2010.

Kunta-aate – vanha vaate, 8.9.2010.

Visioiden vähyyttä kuntaliitoskyselyssä, 8.9.2010.

Koska on pakko tehdä kuntaliitoksia? 10.9.2010.

Kansa on puhunut, 11.9.2010.

Uusi kunta sivusta katsottuna, 11.9.2010.

Sittenkin Suur-Hollola, 12.9.2010.

Hölmöläisten peitonleikkuu – vai kaksiportainen kunnallisvaali? 12.9.2010.

Nyt Nastolan kunnan kehittäjät töihin, 19.9.2010.

Kylmää kyytiä kuntaliitoksessa, 20.9.2010.

Onko Nastolassa luottamuskriisi? 20.9.2010.

Lahti, oma pesä kuntoon, 20.9.2010.

Voi voittajia, mutta lasku tulee, 20.9.2010.

Menitkö onnesi ohi hylätessäsi Lahden? 21.9.2010.

Harmittavaa, ei tullut kuntaliitosta, 24.9.2010.